

63111

งานวิจัยเรื่อง

พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้

ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

The Development of Development Communication Study
and Its Body of Knowledge in Thailand

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆมิต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2545

งานวิจัยเรื่อง

พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้
ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

โดย

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆมิต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2545

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง "พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย" นี้ได้รับทุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี พ.ศ. 2544 จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเน้นหัวข้อหนึ่งในโครงการวิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการของสื่อมวลชนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2540" ซึ่งแยกกันศึกษาวิวัฒนาการของสื่อสารมวลชนในหัวข้อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วาทวิทยา การโฆษณา ฯลฯ งานวิจัยเรื่องนี้ ส่วนใหญ่ศึกษาจากเอกสารในห้องสมุดต่างๆ และจากสถาบันต่างๆ ที่เปิดสอนในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จึงขอขอบคุณทุกสถาบันที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

นิเทศศาสตร์พัฒนาการเปิดสอนมาแล้วถึง 24 ปี ผู้วิจัยได้ศึกษาและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมานานพอสมควร จึงหวังว่า การรวบรวมและศึกษาเรื่องของนิเทศศาสตร์พัฒนาการในครั้งนี้ น่าจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และวิจัยต่อไปพอสมควร

มิถุนายน 2545

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมจิต

ขอขอบคุณ
๑๓๐๐
๒๕๔๕

งานวิจัยเรื่อง

พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์
พัฒนาการในประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมเขต

เดือนและปีที่ทำเสร็จ มิถุนายน 2545

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์
พัฒนาการในประเทศไทย เป็นงานวิจัยจากเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการของการศึกษา
ในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทยและศึกษาองค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการใน
ประเทศไทยจากเริ่มต้นจนถึงพ.ศ. 2543

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย เป็นระดับปริญญาโท เริ่มตั้งแต่พ.ศ. 2521
มีขยายตัวมาเรื่อยๆจนในพ.ศ. 2544 มีเปิดสอนใน 4 สถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. จำนวนขององค์ความรู้ในช่วงพ.ศ. 2506 - 2543 พบว่ามีทั้งหมด 596 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์มากที่สุด
ร้อยละ 88.3 หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุด คือ การสื่อสารกับการเกษตร รองลงมาคือ
การสื่อสารกับสาธารณสุข และการสื่อสารกับการเมือง ตามลำดับ
3. จำนวนขององค์ความรู้เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์แล้ว มีการศึกษาด้านผู้รับสาร (R)
ด้านความรู้และพฤติกรรม (KP) และด้านการสื่อสารกับการเกษตร มากที่สุด
โดยจำนวนความรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้น สะท้อนภาพของปัญหาสำคัญๆในสังคมไทยด้วย

"This document is the property of
Thailand Information Center (TIC),
Centers of Academic Resources and is to
be returned within two weeks to the
Thailand Information Center, Center of
Academic Resources, Chulalongkorn
University"

Project title : The development of Development Communication study and its body of Knowledge in Thailand
Researcher : Associate Professor Ubolwan Pitipatanacozi
Finished date : June 2002

Abstract

The research project on the development of Development Communication study and its body of knowledge in Thailand is a documentary research. The purpose is to study the development of Development Communication study in Thailand and to study Development Communication's body of knowledge from the beginning to the year 2000.

The research results are

- 1) Development Communication study in Thailand started with the Master Degree program. The leveling has been expand until now they are teaching in 4 institutes : Chulalongkorn university , Thammasart university , Kasesart university and Dhurakit Bundit university.
- 2) The amount of the body of knowledge between the year 1963-2000 are 596 pieces of work.They are mostly theseses.(88.3%). The most popular themes are communication and agriculture , communication and health , and communication and politics , respectively.
- 3) The body of knowledge analyses by communication theory showed that,the most popular group are receiver (R) ,knowledge and attitude (KP), communication and agriculture.

Various of knowledge in such a period reflects important problems that happen in Thai society.

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
บทคัดย่อภาษาไทย	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	
บทที่ 1	
ความเป็นมาของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
การรวบรวมข้อมูล	3
ระเบียบวิธีวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
แนวคิดและทฤษฎี	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 2 พัฒนาการของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย	17
จุดเริ่มต้นของการศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ	17
การขยายการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ในสถาบันต่างๆ	19
สถานภาพของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ	21
หลักสูตรสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	21
กลุ่มวิชาสื่อสารพัฒนาการ สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หลักสูตร สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	22
หลักสูตรนานาชาติ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	22
สรุปและแนวโน้มของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ	26
บทที่ 3 สถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย	27
ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2506 – 2519	27
ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 – 2529	30
ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530 – 2534	43
ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2534 – 2539	60
ช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 – 2543	74
สรุปสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ	102
บทที่ 4 การวิเคราะห์สถานภาพขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์	104
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎี	104
S ผู้ส่งสาร	104
M เนื้อหาสาร	107
C ช่องทางการสื่อสาร	110
R ผู้รับสาร	115
E ผลของการสื่อสาร	121
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรม KAP	125
K หรือ ความรู้	125
A หรือ ทักษะคนดี	129
KA หรือ ความรู้กับทักษะคนดี	131

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
KP หรือ ความรู้กับพฤติกรรม	134
AP หรือ ทักษะคิดกับพฤติกรรม	138
KAP หรือ ความรู้ ทักษะคิดกับพฤติกรรม	139
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ	143
การสื่อสารกับการเกษตร	145
การสื่อสารกับสาธารณสุข	149
การสื่อสารกับสังคม	152
การสื่อสารกับการเมือง	155
การสื่อสารกับการศึกษา	157
การสื่อสารกับเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม	159
การสื่อสารกับวัฒนธรรม	161
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	164
อภิปรายผลการวิจัย	170
ข้อเสนอแนะ	171
บรรณานุกรม	172

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางแสดงรายละเอียด 4 หลักสูตรทางนิเทศศาสตร์ ใน พ.ศ. 2544	24
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 1 พ.ศ.2506 – 2519	29
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 2 พ.ศ.2520 – 2529	42
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 3 พ.ศ.2530 – 2534	58
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 4 พ.ศ.2535 – 2539	73
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 5 พ.ศ.2540 – 2543	98
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนองค์ความรู้สาขาวิชานิเทศศาสตร์ทั้งหมด ในช่วง พ.ศ.2506 – 2543	100
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ.2506 - 2543	102
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม S หรือ ผู้ส่งสาร	106
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม M หรือ เนื้อหาสาร	109
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม C หรือ ช่องทางการสื่อสาร	114
ตารางที่ 11 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม R หรือ ผู้รับสาร	120
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม E หรือ ผลของการสื่อสาร	123
ตารางที่ 13 แสดงจำนวนองค์ความรู้แยกตามแบบจำลองการสื่อสาร SMCRE	124
ตารางที่ 14 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม K หรือ ความรู้	128
ตารางที่ 15 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม A หรือ ทักษะคนดี	130
ตารางที่ 16 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม KA หรือ ความรู้กับทักษะคนดี	133
ตารางที่ 17 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม KP หรือ ความรู้กับพฤติกรรม	137
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม AP หรือ ทักษะคนดีกับพฤติกรรม	139
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม KAP หรือ ความรู้ ทักษะคนดีกับพฤติกรรม	143
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษาตามทฤษฎีนวัตกรรม KAP	144
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนองค์ความรู้จำแนกตามการพัฒนาในด้านต่างๆ	162

บทที่ 1

การวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทาง นิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

ความเป็นมาของการวิจัย

สืบเนื่องจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาล
ปัจจุบัน เนื่องในปีการสื่อสารโลกเมื่อ พ.ศ.2526 ดังนี้

"..สื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งรักษา
ความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ ซึ่งในสมัยปัจจุบัน สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ
การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วต่อเหตุการณ์ ย่อมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ทุกฝ่ายและทุกหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของประเทศ จึงควรได้ร่วมมือกับดำเนินงานและประสานผลงานกันอย่างใกล้ชิด
ซื่อสัตย์และสอดคล้อง สำคัญที่สุด ควรจะได้พยายามค้นคว้าวิชาการอันทันสมัยให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง
แล้วพิจารณาเลือกเฟ้นส่วนที่ดีมีประสิทธิภาพแน่นอนมาปรับปรุงใช้ด้วยความฉลาดริเริ่มให้พอเหมาะ
พอสมกับฐานะและสภาพของบ้านเมืองของเรา เพื่อให้กิจการสื่อสารของชาติมีโอกาสได้พัฒนาอย่าง
เต็มที่และสามารถอำนวยความสะดวกแก่การสร้างเสริมเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนเสถียรภาพของบ้าน
เมืองได้อย่างสมบูรณ์แท้จริง.."

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคม ซึ่งส่งผลให้ชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไป
ได้ นอกจากการสื่อสารและสังคมจะเป็นเสมือนเงาของกันและกันแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาใช้เป็น
เครื่องมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือเครื่องมือในการพัฒนาสังคม สังคมที่มีการสื่อสารที่ดี
ย่อมมีเครือข่ายการสื่อสารประเภทต่างๆ ที่ทันสมัยครอบคลุมพื้นที่ทั้งในเมือง และชนบททั่วทั้งประเทศ
ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนทุกพื้นที่สามารถรับรู้ข่าวสารต่างๆ ได้ทันต่อสถานการณ์ทุกเรื่อง
ได้อย่างเท่าเทียมกัน

แนวคิดในเรื่องการสื่อสาร และการพัฒนานั้นในประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น
จากจุดเริ่มต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ.2504 และมากขึ้นเรื่อยๆ จน
เห็นชัดเจนถึงการยอมรับและสนับสนุนแนวคิดนี้ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 6 เริ่ม
พ.ศ. 2530 เป็นแผนแรกที่มีการกำหนดระบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนาไว้ในแผนและบทบาท
บทบาทของรัฐในการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกันด้วย

ดังนั้นจึงเกิดการศึกษในเรื่องของการสื่อสารและการพัฒนาขึ้นในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2520 เป็นต้นมา โดยเริ่มจาก การเปิดสอนในสาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในระดับปริญญาโทที่คณะ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพ.ศ.2521 เป็นแห่งแรก จึงทำให้เกิดคำว่า "นิเทศศาสตร์พัฒนาการ" หรือ สื่อสารพัฒนาการ หรือ สื่อสารการพัฒนา แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า "Development communication" ซึ่งแปลตามรูปศัพท์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับ การสื่อสารเพื่อนำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นความหมายที่กว้าง ถ้าหากจะจำกัดให้ชัดเจนลงไปนั้นในช่วงแรกคือ ประมาณ พ.ศ.2520-2530 กว่าๆนั้น คำว่า นิเทศศาสตร์พัฒนาการ หรือการสื่อสารเพื่อการพัฒนา จะหมายถึง การนำเอาการสื่อสารทุกรูปแบบมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาประเทศ ได้แก่ พัฒนาเศรษฐกิจการเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยในขณะนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วนจะต้องกระตุ้น กระบวนพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ ผู้บริหารเห็นว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้กระบวนการพัฒนาประเทศสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

ต่อมาได้มาเปลี่ยนแนวคิดให้กว้างขึ้นว่า การพัฒนาดังกล่าวนั้นหมายถึงเฉพาะการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานรัฐบาล หรือองค์การที่มีได้หวังผลกำไร หรือหมายรวมถึง การนำความรู้ในการสื่อสารมาใช้เพื่อการพัฒนาโดยทั่วไป ไม่จำกัดว่าจะเป็นที่ระดับประเทศหรือในระดับย่อยลงมา เช่น ในหน่วยงาน หรือองค์การที่หวังใช้ประโยชน์ของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาในหน่วยงานของตนเอง

จากจุดเริ่มต้นของแนวคิดในเรื่อง การสื่อสารและการพัฒนา การศึกษาในเรื่องนี้และนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการทำงานพัฒนา จากผลการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องของการสื่อสารและการพัฒนา หรือนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประมาณ 25 ปี การศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ในรูปของหนังสือและงานวิจัยต่างๆ ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการนั้นมีพัฒนาการเป็นอย่างไรบ้าง มีการเรียนการสอนในสาขาวิชานี้เพิ่มมากขึ้นแค่ไหน เนื้อหาส่วนใหญ่ของความรู้ในสาขานี้ มีเรื่องใดมาก เรื่องใดน้อย เหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และเพื่อให้รู้ถึงพัฒนาการต่างๆ ของการศึกษาในสาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการศึกษาในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการและจำนวนขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทยจากเริ่มต้นจนถึง พ.ศ. 2543

ขอบเขตของการวิจัย

รวบรวมและศึกษาพัฒนาการของการศึกษาและจำนวนองค์ความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการที่เป็นสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารจากการสัมมนา ที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ.2506-2543 เท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจตรงกันในการคัดเลือกเอกสารสิ่งพิมพ์ในหัวข้อ นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ ซึ่งมีขอบเขตความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ ค่อนข้างกว้างขวาง จึงต้องกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสาร ที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. มีคำว่า นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ หรือ การสื่อสาร และการพัฒนาอยู่ในชื่อเรื่อง
2. มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องของการเผยแพร่ นวัตกรรม การพัฒนา กับสื่อทุกประเภท
3. มีเนื้อหาครอบคลุมงานวิจัยด้านการพัฒนากับสื่อในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการเกษตร สาธารณสุข การศึกษา การเมือง สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้เก็บข้อมูลส่วนใหญ่จากเอกสารในห้องสมุดและจากฐานข้อมูลของห้องสมุด สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างๆ ที่มีการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์ นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชนบท พัฒนาสังคม และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ พัฒนาการในมหาวิทยาลัยที่มีการสอนถึง 4 แห่ง คือ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิยามศัพท์

นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ หมายถึง การศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ

องค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์ พัฒนาการ หมายถึง เนื้อหาวิชาทางนิเทศศาสตร์ พัฒนาการที่ผลิตออกเผยแพร่ ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือ และเอกสารการประชุมหรือสัมมนา

สถานภาพขององค์ความรู้ หมายถึง จำนวนของเนื้อหาวิชาการในด้านต่างๆ ที่ผลิตออกเผยแพร่และมีการศึกษารวบรวม เพื่อบอกถึงสภาพว่ามีจำนวนเรื่องใด มากหรือน้อยเพียงใด

นวัตกรรม หมายถึง แนวความคิด แบบแผนพฤติกรรม หรือสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ เรื่องพัฒนาการของการศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ และเรื่อง ผลจากการสำรวจองค์ความรู้ที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์

ในเรื่องผลของการสำรวจองค์ความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการนั้น ยังได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์จำนวนและหัวเรื่องขององค์ความรู้ในช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2506 – 2519

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 – 2529

ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530 – 2539

ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2540 – 2543

โดยในแต่ละช่วงได้จำแนกองค์ความรู้ที่มีอยู่ออกตามหัวเรื่องต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ การสื่อสารสาธารณสุข ฯลฯ ซึ่งจะให้เห็นภาพขององค์ความรู้ในช่วงต่างๆ ว่ามีเนื้อหาในเรื่องใดบ้าง

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีของนิเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 กลุ่ม คือ

1. แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell)

ใคร คือ ผู้ส่งสาร

พูดอะไร คือ ตัวสาร

ผ่านสื่อใด คือ สื่อ

กับใคร คือ ผู้รับสาร

ผลเป็นอย่างไร คือ ผลการสื่อสาร

2. แนวคิดของ Rogers and Shoemaker ในเรื่องการสื่อสารนวัตกรรรมกับผู้รับสาร

คือ การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge)

การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ (Attitude)

การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม (Behavior or Practice) หรือการกระทำ

3. แนวคิดเรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาเฉพาะด้านต่างๆ ได้แก่

ด้านการศึกษา ด้านสังคม

ด้านสาธารณสุข ด้านวัฒนธรรม

ด้านการเกษตร ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

ด้านการเมือง

โดยได้จำแนกเอกสารที่เป็นองค์ความรู้ด้านต่างๆ ออกตามแนวคิดทั้ง 3 กลุ่มเพื่อให้เห็นภาพ และจำนวนขององค์ความรู้ในหัวข้อต่างๆ เหล่านี้ให้ชัดเจน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ หรือการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลและรู้ถึงจำนวนองค์ความรู้ด้านต่างๆ ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ที่มีอยู่ในหัวข้อต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 – 2543 เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าและอ้างอิง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาและวิจัย เรื่อง พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย นี้ได้ใช้ แนวคิดและทฤษฎี 3 ประการในการศึกษาและจัดจำแนกข้อมูล ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell)
2. แนวคิดเรื่องการเผยแพร่ข่าวสารของโรเจอร์ และชูเมคเกอร์ (Roger and Shoemaker) โดยเฉพาะในเรื่อง การสื่อสารนวัตกรรมกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม
3. แนวคิดเรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาเฉพาะด้านต่างๆ

1. ทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell)

ลาสเวลล์ นักรัฐศาสตร์ ชาวอเมริกัน ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารที่มีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้ (Lasswell 1971:84)

ใคร → พูดอะไร → ผ่านสื่อใด → กับใคร → ผลเป็นอย่างไร

แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ 5 องค์ประกอบซึ่งมีความเชื่อมโยงกันดังนี้ คือ

ใคร	คือ	ผู้ส่งสาร (Sender) หรือ S
พูดอะไร	คือ	ตัวสาร (Message) หรือ M
ผ่านสื่อใด	คือ	สื่อ (Channel) หรือ C
กับใคร	คือ	ผู้รับสาร (Receiver) หรือ R
ผลเป็นอย่างไร	คือ	ผลของการสื่อสาร (Effect) หรือ E

จุดเด่นของแบบจำลองนี้ อยู่ที่การนำเอาการประเมินผลการสื่อสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร และนับว่าแบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองที่สามารถจะให้เป็นแนวทางในการศึกษาให้เกิดความเข้าใจในเรื่องกระบวนการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ช่วงหลังในช่วงยุค ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา จะเริ่มมีแบบจำลองการสื่อสารแบบใหม่ทยอยออกมาโดยนักการสื่อสารยุคหลัง แต่แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์นี้ก็ยังคงถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงได้เลือกแบบจำลอง SMCRE นี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้

2.แนวคิดเรื่อง การเผยแพร่นวัตกรรมและการสื่อสารนวัตกรรมกับผู้รับสาร

ในการพัฒนาสังคมของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนานั้น คนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการพัฒนาที่จะต้องได้รับการพัฒนาเสียก่อน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน การที่ประชาชนจะสามารถให้ความร่วมมือกับรัฐได้ ประชาชนจะต้องมีความรู้ (knowledge) มีทัศนคติ (attitude) ที่ดีต่อการพัฒนา ตลอดจนมีความเข้าใจ (understanding) ถึงความจำเป็นความสำคัญและแผนของโครงการพัฒนาเสียก่อนประชาชนจึงจะปฏิบัติ (performance) ตามแผนการพัฒนาได้ ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคนก็คือปัจจัยในเรื่องการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะสามารถพัฒนาความรู้ ทัศนคติ ตลอดจนความเข้าใจของประชาชนได้บทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาการด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนา หรือนิเทศศาสตร์พัฒนาการ (Development Communication) (ปรมะ สตะเวทิน .2527)

คำว่า “นิเทศศาสตร์พัฒนาการ” หรือ “สื่อสารเพื่อการพัฒนา” แปลจากภาษาอังกฤษว่า “Development Communication”

หากจะกล่าวโดยทั่วไป “การสื่อสารเพื่อการพัฒนา” หมายถึง การนำเอาสื่อสารทุกรูปแบบมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วน จะต้องกระตุ้น และเร่งเร้ากระบวนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ ผู้วางแผนและนโยบายเห็นว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้กระบวนการพัฒนาประเทศสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี (บุญเลิศ ศุภติลล, 2530) การสื่อสารเพื่อการพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสื่อสารผสมผสานรูปแบบต่างๆ เข้าด้วยกัน

การที่สังคมหรือประเทศจะพัฒนาไปได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะต้องเกิดจากความสมัครใจของประชาชน เป็นความรู้สึก หรือความต้องการของประชาชนที่จะเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องทำให้ประชาชนตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาประเทศ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาประเทศ จะต้องทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนเป็นไปได้อย่างขึ้น และต้องทำให้ประชาชนนำเอาวิธีปฏิบัติแบบใหม่มาทำให้เกิดผลโดยราบรื่นและรวดเร็ว ในการนี้การสื่อสารมีบทบาทสำคัญมากที่จะช่วยสำรวจภาวะใหม่ที่

เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม ชี้นำและควบคุมกระบวนการเปลี่ยนแปลง สอนทักษะใหม่ๆ ให้ประชาชน สอนให้ประชาชนคุ้นเคยกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตลอดจนทำให้ประชาชนเข้าร่วมในโครงการพัฒนา (ปรมะ สตะเวทิน, 2529)

สิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการพัฒนาสังคม คือ การที่ประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง (Millikan 1976:26) การพัฒนาสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้รับข่าวสารความรู้เพียงพอมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม เช่น การที่ประเทศไทยรับแนวคิดการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารบ้านเมือง ถ้าประชาชนไม่ได้รับข่าวสารความรู้ที่ถูกต้องเพียงพอ มีทัศนคติที่คล้อยตามเห็นด้วย และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวิถีทางแบบประชาธิปไตยแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือการพัฒนาสังคมตามแนวทางดังกล่าวก็จะไม่เกิดขึ้น

หากพิจารณาถึงผลของการสื่อสาร ในแง่ของการพัฒนาที่ผู้ส่งสารต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (Knowledge) การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ (Attitude) และการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (Behavior or Practice) การเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ระดับนี้ จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันไป คือ เมื่อผู้รับสารได้รับข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งประดิษฐ์เทคโนโลยี วิธีการ วิทยาการ หรือแนวคิดใหม่ๆ จะก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ การเกิดความรู้นี้จะมีผลทำให้เกิดทัศนคติเกี่ยวกับนวัตกรรม และขั้นสุดท้ายจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแง่ที่จะยอมรับ หรือ ปฏิเสธนวัตกรรมนั้น (Rogers and Shoemaker 1971:26)

ความหมายของนวัตกรรม

บาร์เน็ตต์ (Barnett 1953:7) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า "นวัตกรรม หมายถึง แนวความคิดต่างๆ แบบแผนพฤติกรรมหรือสิ่งของใหม่ที่แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิม คำว่า ของใหม่ ในที่นี้ครอบคลุมไปถึงเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งสิ่งที่มองเห็น สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า ทั้งที่เป็นแบบแผนพฤติกรรม ความประพฤติตามระบบสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ วิทยาการ และสิ่งที่ไม่เห็นเป็นวัตถุ

โรเจอร์และชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker 1971:18-19) ได้ให้คำนิยามของการเผยแพร่ นวัตกรรมว่า "การเผยแพร่ นวัตกรรม เป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีความคิดใหม่ หรือ วิธีปฏิบัติใหม่ ถูกเผยแพร่ไปยังสมาชิกในระบบสังคม การเผยแพร่ นวัตกรรมทุกชนิดจะต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1. ต้องมีนวัตกรรม 2. ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านช่องทาง 3. ในระยะเวลาหนึ่งและ 4. ไปยังสมาชิกในระบบสังคม"

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบ แนวคิดขององค์ประกอบในการเผยแพร่ นวัตกรรมทั้ง 4 ประการนี้ กับแบบจำลองการสื่อสารจะพบว่า มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ

1. ต้องมีนวัตกรรม คือ ผู้ส่งสาร + สาร
2. ถ่ายทอดผ่านช่องทาง คือ ช่องทางการสื่อสาร
3. ในระยะเวลาหนึ่ง คือ ช่วงเวลา (อาจรวมอยู่ในช่องทางการสื่อสาร)
4. ไปยังสมาชิกในระบบสังคม คือ ผู้รับสาร

แนวคิดเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP)

แนวคิดนี้ เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 2 กลุ่ม โดยมีการสื่อสารเป็นตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามคือความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในการวัดความสำเร็จของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ก็จะพิจารณาและตรวจสอบว่าความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสารมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกหรือไม่ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลง อะไรคืออุปสรรค นอกจากนั้นยังอาจศึกษาความสัมพันธ์ในลักษณะสายโซ่ที่เริ่มจากความรู้ไปสู่ทักษะและกลายเป็นพฤติกรรมต่อไป

1. ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ โดยแบ่งออกเป็นความรู้สถานการณ์หนึ่งๆ และความรู้ต่อเรื่องราวทั่วไปในระดับกว้าง ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด ความหยั่งรู้หยั่งเห็น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้

ระดับความรู้

เราสามารถจำแนกระดับความรู้ ออกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่อง เฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้ คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้

2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายความว่า บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ เช่น สามารถเขียนข้อความเหล่านั้นด้วยถ้อยคำของตนเองได้ สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพ ให้ความหมายที่ลึกซึ้งแปลความและเปรียบเทียบความคิดอื่นๆ หรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นต่อไปได้

3. ระดับการนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรม ไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน เป็นประเภท หรือนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำข้อมูลและแนวความคิดมาประกอบกัน แล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

6. ระดับการประเมินผล (Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ การรวบรวมและวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ข้อตัดสินถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง

2. ทักษะ (Attitude)

ทัศนคติ หมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

2.1 องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบทัศนคติ มี 3 ประการ คือ

2.1.1 องค์ประกอบด้านความรู้ หรือ ความนึกคิด (The Cognitive Component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทัวไปทั้งสิ่งที่ชอบและไม่ชอบหากบุคคลมีความรู้หรือความคิดว่าสิ่งใดดีมักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นๆ หากมีความรู้มากก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2.1.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของบุคคล เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน

2.1.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ ความคิด และความรู้สึก

2.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ

2.2.1 การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขา และเพื่อมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่เขายอมทำตามสิ่งที่บุคคลผู้มีอิทธิพลอยากให้ทำ ก็เพราะคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับ ทัศนคติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยินยอมนี้ อธิบายได้ในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม

จำนวนทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการยินยอมนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญ
ของผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการยอมทำตามนั้นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการยอมทำตามนี้เป็น
กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งพลังที่ผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ
ความมาก – น้อย หรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ บุคคลจะยอมทำตามในบางสิ่งบางอย่าง
ก็ต่อเมื่อเขาอยู่ในภาวะที่ผู้มีอิทธิพลจะบังคับเขาได้

2.2.2 การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเข้าหรือ
สิ่งกระตุ้น และเป็นผลมาจากการที่เขาต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พึงพอใจระหว่างตัวเขา
กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจจะออกมาในรูปของการรับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคล
หรือกลุ่มมาเป็นของตน และ/หรือ เปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมาก
หรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเข้าที่ทำให้เกิดการเลียนแบบนั้น

2.2.3 ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับ
สิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่
เปลี่ยนแปลงไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม ความพอใจจะขึ้นอยู่กับเนื้อ
หารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ

3. พฤติกรรม (Behavior / Practice)

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลซึ่งผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้
โดยปกติคนเราส่วนใหญ่มักจะแสดงออกตามทัศนคติของตน ทัศนคติจึงเป็นเสมือนหางเสือของพฤติ
กรรม คือเป็นเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล

โดยทั่วไปการโน้มน้าวให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในทุกระดับของการสื่อสารสังคมผ่านสื่อต่างๆ
อาจทำได้โดยอาศัยวิธีการดังนี้

3.1 การปลุกเร้าอารมณ์

เพื่อให้เกิดความตื่นตัวสนใจในการติดตาม โดยใช้เสียงหรือภาพ หรือทั้งเสียงและภาพ

3.2 การเห็นอกเห็นใจ

โดยการแสดงความอ่อนโยน เสียสละ และความกรุณาปรานี ยอมแพ้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก็อาจโน้มน
้าวใจให้ผู้คนยอมรับได้ เช่น คนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัคร ส.ส. รายหนึ่ง ก็เพราะเห็นใจที่ผู้
สมัครคนนั้น ถูกโจมตีจากผู้สมัครคนอื่น ๆ

3.3 การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ

เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธา และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่จะต้องปฏิบัติตาม

3.4 การให้รางวัล

เช่น การลด แลก แจก แถมในการโฆษณาเพื่อเป็นการจูงใจให้เลือกซื้อสินค้ายี่ห้อนั้นๆ หรือใช้ในการรณรงค์ เพื่อให้ประชาชนร่วมมือ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมตามที่ต้องการ

ผลของการโน้มน้าวใจด้วยวิธีการข้างต้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมพื้นฐาน 2 แบบ คือ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ หรือให้มีพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง และหยุดยั้งพฤติกรรมเก่าๆ

4. ช่องว่างระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม

ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาี้ ดูเหมือนเป็นหลักการง่าย ๆ ว่า เมื่อมีการวางแผนการสื่อสารเป็นอย่างดีแล้ว ผู้รับสารก็จะเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดทัศนคติที่เห็นด้วยคล้อยตาม สนับสนุนและยอมรับอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องกันไป แต่ในความเป็นจริงแล้ว บางครั้งความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมอาจจะไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป

4.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ให้มากขึ้น

คือ ต้องหาวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจวิธีการใช้ หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับนวัตกรรม นั้นๆ อย่างแท้จริง

4.2 ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ

สามารถทำได้โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หรือ นักพัฒนาเข้าไปติดต่อกับผู้ที่ต้องการรับนวัตกรรมโดยตรง และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

4.3 ให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม

โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม หรือยอมรับปฏิบัติ เพื่อเป็นการจูงใจแก่ สมาชิกในสังคมคนอื่นๆ ที่ยังไม่ยอมรับ

4.4 ใช้กลยุทธ์ ในการโน้มน้าวใจ

โดยวิธีการใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็น เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ ไปติดต่อกับสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนฝูง เพื่อโน้มน้าวใจให้เกิดการยอมรับนวัตกรรม(เกตินี จุฑาวิจิตร

สำหรับกรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลเพื่อให้เห็นถึง ผลงานใน ด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการชัดเจนมากยิ่งขึ้นนั่นคือ KAP ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ดังที่ได้ กล่าวถึง รายละเอียดทั้งหมดมาแล้ว ณ. ที่นี้

3. แนวคิดเรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาเฉพาะด้าน ๆ

การสื่อสารเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาสังคม ดังนั้น การสื่อสารจึงสามารถเข้ามามีบทบาท ต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการตลอดชีวิตที่ทำให้บุคคลได้รับความรู้ ได้มีความคิดและประสบการณ์ ต่างๆ อันก่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคม การสื่อสารเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างพุทธิปัญญาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นหรือในสังคม ทั้งในแง่ ของการศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ทำให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากวงจรของ "ความ ไม่รู้"

2. ด้านสาธารณสุข

สุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน นับเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนและสังคม การสื่อสาร เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการพัฒนาตนเองในด้านสุขภาพ ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาหาร และยา เครื่องอุปโภค บริโภค โรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล ฯลฯ เพื่อจะได้ระมัดระวัง หรือเตรียมหาหน ทางในการป้องกันและรักษาต่อไป

3. ด้านการเกษตร

การพัฒนาการด้านการเกษตรที่สำคัญ คือ การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต และการ พัฒนาคุณภาพของผลผลิต การสื่อสารจะเป็นกระบวนการในการสื่อสารและเชื่อมโยงแหล่งวิทยา การ เทคโนโลยีกับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำวิทยาการใหม่ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีพื้นบ้านที่มีการแลกเปลี่ยนกันไปใช้ในพื้นที่ยังของตน

4. ด้านการเมือง

กิจกรรมการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การตัดสินใจ การนำนโยบายไปปฏิบัติ การเรียกร้องของ ประชาชน และการเรียนรู้ทางการเมือง รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการสื่อสารข่าวสารการสื่อ สารจะเป็นสื่อกลางในการส่งข่าวสารจากรัฐบาลไปยังประชาชน สะท้อนความต้องการของประชาชน

ลัทธิไปยั้งรัฐบาล กระตุ้นให้ประชาชนสนใจ มีความรู้ มีทัศนคติที่ดี และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ
ทางการเมือง

5. ด้านสังคม

การสื่อสารช่วยสื่อความหมาย สร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
เพื่อลดความขัดแย้ง และความตึงเครียดทางจิตใจของประชาชนให้น้อยลง

6. ด้านวัฒนธรรม

การสื่อสารช่วยสร้างความเป็นชาติด้วยการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติ บำรุงรักษาวัฒนธรรม
เก่าที่ดีงาม และควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในประเทศให้เหมาะสมด้วยการป้องกันวัฒนธรรม
ต่างชาติที่ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทย

7. ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

การสื่อสารก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ๆ สู่หนทางการประกอบอาชีพ และเป็น
เครื่องมือในการประสานความเข้าใจในหน่วยงานต่างๆ ทำให้เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน
หรือชุมชน เกิดการขยายตัวออกสู่วงกว้าง ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น (เกศินี จุฑาวิจิตร ,2540:58-59)

ดังนั้นสรุปแล้ว กรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้แก่ หัวข้อ การสื่อสาร
ด้านการศึกษา การสื่อสารด้านสาธารณสุข การสื่อสารด้านการเกษตร การสื่อสารด้านการเมือง การ
สื่อสารด้านสังคม การสื่อสารด้านวัฒนธรรม และการสื่อสารด้านเศรษฐกิจและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง “พัฒนาการของการศึกษาและสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย” นี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน

1. ด้านที่ศึกษาในเรื่องของการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ
2. ด้านที่ศึกษาในเรื่องของ องค์ความรู้ หรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์

1. งานวิจัยที่ศึกษา เรื่อง การศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ จากการค้นคว้าพบว่าไม่มีงานวิจัยเรื่องใดเลยที่จะศึกษาในเรื่องพัฒนาการของการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการหรือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา มีแต่ด้านนิเทศศาสตร์โดยกว้างๆ ได้แก่ หนึ่งหทัยขอมผลกลาง ใน พ.ศ. 2541 ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาและมีกรอบด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ผลของการวิจัยพบว่า พัฒนาการของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2482 จนถึง พ.ศ. 2540 นั้นอาจจำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลได้เป็น 5 ยุค คือ

- ยุคการก่อตั้ง (พ.ศ.2482 – 2490) อิทธิพลและแนวคิดบทบาทของตะวันตก
- ยุคที่ 2 การก่อตัวขึ้นใหม่หลังหยุดดำเนินการ (พ.ศ. 2491-2513) ซึ่งปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญ
- ยุคที่ 3 การขยายสถานภาพและขยายสาขาวิชาใหม่ๆ (พ.ศ. 2514 –2527)
- ยุคที่ 4 การขยายตัวของมหาวิทยาลัยเอกชนและสถาบันราชภัฏ (พ.ศ.2528-2538)
- ยุคที่ 5 จากสื่อสู่เทคโนโลยี (พ.ศ. 2539-2540)

ส่วนทิศทางและแนวโน้มการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยนั้น มหาวิทยาลัยเดิมๆ ของรัฐส่วนใหญ่จะเน้นสื่อเป็นสำคัญ แต่ความเปลี่ยนแปลงในทิศทางใหม่จะเกิดขึ้นได้ในมหาวิทยาลัยใหม่ ที่เน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น

งานวิจัยเรื่องนี้มิได้กล่าวถึง สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการไว้เลย แต่ก็ทำให้เข้าใจและเห็นสภาพของการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์ในภาพกว้างๆ ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องของพัฒนาการศึกษานิเทศศาสตร์พัฒนาการที่จะศึกษานี้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีใครศึกษาไว้เลย

2. งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องขององค์ความรู้และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

เริ่มจากใน พ.ศ. 2526 อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต และอุบลรัตน์ ศิริวุศักดิ์ ได้ศึกษาและรวบรวมเรื่อง “การสำรวจและจัดทำบรรณนิทัศน์สิ่งพิมพ์ทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย พ.ศ. 2500-2525” ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ แล้วจำแนกออกตามหัวเรื่องต่างๆ ในสาขา

นิเทศศาสตร์ ซึ่งในจำนวนนี้มีหัวเรื่องที่น่าจะมีเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาขานิเทศศาสตร์พัฒนา เช่น การสื่อสารกับการเกษตร การสื่อสารกับการเมือง การสื่อสารกับการพัฒนาชนบท การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว และการสื่อสารกับสาธารณสุข ในหัวเรื่องเหล่านี้จะมีทั้ง หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารประกอบการสัมมนา

ต่อมาใน พ.ศ. 2533 อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต ได้ทำการศึกษาและรวบรวมต่อจากเล่มแรกเป็นเรื่อง "การสำรวจและจัดทำบรรณนิทัศน์สิ่งพิมพ์ทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ.2526-2532" โดยจัดทำในลักษณะเดียวกับเล่มแรก แต่ได้มีหัวเรื่อง นิเทศศาสตร์พัฒนาการ โดยเฉพาะแล้วแยกออกเป็นหัวเรื่องต่างๆ เช่น การสื่อสารกับการพัฒนาการ โดยเฉพาะแล้วแยกออกเป็นหัวเรื่องต่างๆ เช่น การสื่อสารกับการเกษตร การสื่อสารกับการท่องเที่ยว การสื่อสารกับการพัฒนา การสื่อสารกับการเมือง การสื่อสารกับการศึกษา การสื่อสารกับสังคมและการสื่อสารกับสาธารณสุข

จากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้จะให้รายชื่อสิ่งพิมพ์ พร้อมบรรณนิทัศน์ในยุคแรกๆ ก่อนที่สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการจะเปิดการเรียนการสอน แต่จะเป็นวิทยานิพนธ์ในสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการโดยตรง เริ่มมีใน พ.ศ.2529 โดย พรสวรรค์ ตั้งเมตตาจิตตกุล ได้เขียนวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ปีการศึกษา 2523-2529" โดยศึกษาข้อมูลจากวิทยานิพนธ์จำนวน 98 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า เรื่องที่มีการจัดทำมากที่สุดคือ ลักษณะการสื่อสารหรือพฤติกรรมการสื่อสารมากที่สุด พื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาคกลางของประเทศและที่กรุงเทพมหานคร หน่วยงานที่ศึกษามากที่สุดคือ กระทรวงศึกษาธิการ ประชากรที่ศึกษาเป็นประชาชนทั่วไป ที่เป็นเกษตรกร และชาวชนบทมากที่สุด

งานวิจัยเรื่องนี้จะให้ภาพของการวิจัยในสาขานิเทศศาสตร์ในช่วงแรกๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2543 กาญจนา แก้วเทพ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้" เป็นการศึกษาโดยประมวลจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาหรือนิเทศศาสตร์พัฒนาการ แต่จะเน้นหนักที่ การศึกษาสื่อในชุมชนชนบท โดยรวบรวมจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในช่วง พ.ศ. 2520-2540 ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยในเรื่อง สื่อในชุมชนชนบทแม้จะมีเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีความจำกัดในเรื่อง กรอบแนวคิดวิธีการวิจัย และเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ทำให้ผลของการวิจัยโดยภาพรวมไม่ได้ให้คำตอบแปลกใหม่ใดๆ มักเป็นไปตามข้อสันนิษฐานจากทฤษฎีที่กำหนด สิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือ แนวความคิดในเรื่องการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ นั้น บทสรุปพบว่า สื่อยังมีขนาดเล็กก็ยังมีบทบาทในการพัฒนาชนบท อาจเรียงลำดับตามขนาดของสื่อได้ดังนี้ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อพื้นบ้าน และสื่อมวลชน ส่วนหัวข้อการวิจัยที่ยังมีการศึกษาน้อยได้แก่ เรื่อง สิทธิในการสื่อสาร ทิศทางการไหลของข่าวสารและเนื้อหาสาร

จากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ เรื่องแรกของ พรสวรรค์ ศึกษาแยกเฉพาะองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการที่เป็นวิทยานิพนธ์เฉพาะของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงแรกๆ ส่วนเรื่องหลังของ กาญจนา นั้นศึกษาองค์ความรู้ที่เฉพาะด้านสื่อในชุมชนชนบท ซึ่งทั้ง 2 เรื่องเป็นการศึกษาในหัวข้อย่อยเจาะเฉพาะในส่วนนั้น แต่งานวิจัยเรื่องที่จะศึกษาองค์ความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนานี้ เป็นการศึกษารูปภาพกว้างและภาพรวมๆ กว้างขวางกว่าที่ผ่านมา มา เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพทั้งหมดของความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาที่มีอยู่ในประเทศไทย

บทที่ 2

พัฒนาการของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในประเทศไทย

สาขาวิชา สื่อสารเพื่อการพัฒนา หรือนิเทศศาสตร์พัฒนาการ แปลจากคำภาษาอังกฤษว่า "Development Communication" หรือ "การสื่อสารเพื่อการพัฒนา" หมายถึงการนำเอาการสื่อสารทุกรูปแบบมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยนั้นในช่วงหนึ่งจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่จะต้องกระตุ้นและเร่งเร้ากระบวนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ ผู้วางแผนและนโยบายจึงเห็นว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้กระบวนการพัฒนาประเทศสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การสื่อสารเพื่อการพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสื่อสารและผสมผสานรูปแบบต่างๆ เข้าด้วยกัน

ดังนั้น นิเทศศาสตร์พัฒนาการ หรือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา จึงนับเป็นสาขาหนึ่งของการศึกษาด้านการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารหรือการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่กำลังอยู่ในความสนใจของกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการสื่อสารเป็นสาขาวิชาที่กำลังอยู่ในความสนใจของกลุ่มต่างๆ เนื่องจากการสื่อสารเป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาประเทศโดยรวม เป็นการพัฒนาจากทฤษฎีที่ใช้การสื่อสารมวลชนเพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรมและการพัฒนาชนบทเป็นแนวคิดและแนวทางปฏิบัติใหม่ในวิชาการสื่อสาร เป็นความพยายามใช้กระบวนการสื่อสารและศักยภาพของสื่อต่างๆ ที่มีอยู่เป็นเครื่องมือและตัวเร่งเพื่อก่อให้เกิดผลในการพัฒนาบุคคล พัฒนาชุมชน พัฒนาชนบท และพัฒนาประเทศ วิชาการแขนงนี้จึงได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษจากองค์การศึกษานิเทศศาสตร์และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) รัฐบาลไทยในช่วงนั้นได้ยอมรับและสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

จุดเริ่มต้นของการศึกษาในสาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ

การศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ อย่างเป็นทางการจริงๆนั้น ได้เริ่มมีเปิดสอนเป็นครั้งแรกที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคณะนิเทศศาสตร์ได้เปิดทำการสอนในวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา เดิมใช้ชื่อว่า "แผนกอิสระสื่อสารมวลชน

ชนและการประชาสัมพันธ์” ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็น “คณะนิเทศศาสตร์” เมื่อ พ.ศ.2516 สำหรับปริญญาโทได้เริ่มเปิดสอน ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ใน พ.ศ. 2521 เป็นหลักสูตรแรก โดยเริ่มวางแผนโครงการเปิดสอนศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร ตั้งแต่ พ.ศ.2519 ได้รับอิทธิพลและแนวความคิดจาก สาขาวิชา “การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงสังคม (Communication and Social Change) ” ซึ่งเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา (สัมภาษณ์ ศิริชัย ศิริภาวะ: 11 ก.ค. 2544) หลักสูตรวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มุ่งสอนเกี่ยวกับทฤษฎีและการวิจัยด้านนิเทศศาสตร์และนิเทศนโยบาย (Communication Strategy) เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

นอกจากนี้ การนำการสื่อสารไปใช้ให้เกิดต่อการพัฒนาประเทศยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านการสื่อสารทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี เทคนิค ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้การสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนายังไม่เพียงพอและสมบูรณ์เท่าที่ควร เพราะขาดการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่จริงจังและน่าเชื่อถือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและถือเป็นหน้าที่ในการจะผลิตบุคลากรมาช่วยลดช่องว่างนี้ จึงได้เปิดสอนวิชาการด้านนี้ในระดับปริญญาโทขึ้นเพื่อหวังจะช่วยเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศได้บ้าง โดยเปิดสอนที่ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและทรัพยากรทางวิชาการอีกทั้งยังตระหนักในความสำคัญของศึกษาด้านนี้

โดยมีวัตถุประสงค์ของการเปิดสอนในหลักสูตรนี้เมื่อเริ่มแรกดังนี้

1. เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาด้านต่างๆ
2. เพื่อแสวงหาความคิดรวบยอดและทฤษฎีด้านต่างๆ ทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ อันเป็นการสนับสนุนโครงการพัฒนา และแผนพัฒนาประเภทต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลเต็มที่
3. เพื่อเพิ่มพูนทางวิชาการ การวิจัยและการแสวงหาเหตุผลทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา และบุคคลทั่วไปได้เข้าศึกษาวิชาการชั้นสูงในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการนั้น เริ่มในระดับปริญญาโท เพื่อสนองความต้องการของประเทศชาติในด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อแผนการ

พัฒนาประเทศ ในระยะแรกๆจึงมุ่งส่งเสริมบุคคลากรจากภาครัฐในการเข้าศึกษาต่อทั้งผู้ที่ทำงานในด้านพัฒนา และอาจารย์ในสถาบันต่างๆ

การขยายการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ในสถาบันต่างๆ

จาก พ.ศ.2521 ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเกิดขึ้นที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาในประมาณ พ.ศ. 2525 คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้เปิดหลักสูตร ปริญญาโทขึ้นประกอบด้วย สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและบริหารสื่อสารมวลชน ในสาขาวิชาสื่อสารมวลชนนั้นได้เปิดสอนแยกเป็น 3 กลุ่มวิชาคือ กลุ่มวิชาวิจัยสื่อสารมวลชน กลุ่มวิชานโยบายและการวางแผนการสื่อสาร และกลุ่มวิชาสื่อสารพัฒนาการ (Development Communication) เน้นหนักด้านการศึกษาทฤษฎี กระบวนการเทคนิคและนิเทศนโยบายเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารประเภทต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งผู้ศึกษาจะต้องศึกษาในกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งที่เน้นหนัก ซึ่งหลักสูตรมีการปรับปรุงอีกครั้งใน พ.ศ. 2534 กลุ่มวิชา สื่อสารพัฒนาการยังคงรวมอยู่เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งในสาขาสื่อสารมวลชน

วัตถุประสงค์ของการเปิดสอนหลักสูตร สื่อสารมวลชน ของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีดังนี้ (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน :2544)

1. เพื่อเตรียมนักศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการสื่อสาร การวิจัยสื่อสารมวลชนและสื่อสารพัฒนาการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและลักษณะปัญหาทางสังคมไทยปัจจุบัน
2. เพื่อผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถไปปฏิบัติงานในระดับนโยบายผู้บริหารและหัวหน้างานตามหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสารและการพัฒนาทั่วไป ตลอดจนงานสอนและงานวิจัย ด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
3. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและวิชาชีพสื่อสารมวลชนในประเทศไทยโดยอาศัยวิธีการศึกษาแบบสหวิชา
4. เพื่อเตรียมบุคคลากรที่มีความรู้ความรอบคอบ และคุณสมบัติเหมาะสมที่จะประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนและกิจกรรมสื่อสารพัฒนาการทั่วไป เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2535 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในคณะเกษตร ซึ่งประกอบด้วย 9 ภาควิชา นั้น มีภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและสื่อสาร ที่ภาควิชานี้เองได้เริ่มวางโครงการเปิดสอนในระดับปริญญาโทสาขาการสื่อสารและการพัฒนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย

University of the Philippines ประเทศฟิลิปปินส์ เปิดสอนในสาขาการสื่อสารและการพัฒนา เป็นหลักสูตรนานาชาติ ได้เปิดสอนอย่างจริงจังใน พ.ศ.2542 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นสูงในด้านทฤษฎีการสื่อสารและเทคนิควิธีการในด้านการพัฒนา
2. เพื่อเป็นแหล่งฝึกอบรมบุคลากรสำหรับภาครัฐบาลและองค์กรสื่อสารเอกชน
3. เพื่อส่งเสริมงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ
4. เพื่อส่งเสริมการออกแบบอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตและการนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านการเรียนการสอนในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาที่เหมาะสมกับประเทศที่กำลังพัฒนา

ปริญญาโทหลักสูตรนี้ที่คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเป็นหลักสูตรแรกและหลักสูตรเดียวที่เปิดสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ นับเป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ในส่วนของมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น มีเพียงแห่งเดียวที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้จัดหลักสูตรปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ โดยเริ่มเปิดตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ในคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยได้เปิดใน 2 สาขา คือสาขานิเทศศาสตร์ธุรกิจ และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ต่อมาในหลักสูตร พ.ศ.2544 จึงได้เปลี่ยนแปลง หลักสูตรปริญญาสาขานิเทศศาสตร์ใหม่ โดยผู้ศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ใน 3 กลุ่มวิชาที่เน้นหนักกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ กลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์ธุรกิจ กลุ่มวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการและกลุ่มวิชานิเทศศาสตร์สารสนเทศ

ซึ่งกลุ่มวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการนั้น มีวัตถุประสงค์และนโยบายของหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมถึงผู้ที่มีความสนใจ ได้เข้าศึกษาวิชาการขั้นสูงในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ซึ่งได้รวบรวมหมวดวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อพัฒนา อันจะทำให้บุคคลในอาชีพต่างๆ สามารถเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สามารถสร้างมุมมองใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทยได้มากขึ้นและจะได้นำความรู้ ความสามารถไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพผลในหน่วยงานของตนต่อไป (หลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต :2544, หน้า 2)

ส่วนในระดับปริญญาตรีนั้น การศึกษาทางสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ไม่มีการแยกเป็นสาขาวิชาโดยเฉพาะเช่น ในระดับปริญญาโท แต่จะเน้นแค่เพียงรายวิชาที่เปิดสอนแทรกอยู่ในหลักสูตรปริญญาตรี เพียง 1 หรือ 2 วิชา ดังเช่น ที่คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ ก็จะมีรายวิชาเลือกในสาขาการประชาสัมพันธ์ คือ วิชา "การสื่อสารกับการพัฒนาประเทศ" ส่วนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะมีรายวิชา "การสื่อสารและการพัฒนา" อยู่ในหลักสูตรปริญญาตรี เช่น

เดียวกับ สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ก็มีชุดวิชา การสื่อสารและการพัฒนาในระดับปริญญาตรี พร้อมทั้งเอกสารการสอนครบชุด

ในสถาบันราชภัฏ ทั่วประเทศที่มีการเปิดสอน สาขาวิชานิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ในคณะวิชาวิทยาการจัดการนั้น ก็จะมีรายวิชา "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น" ให้นักศึกษาได้เรียน เพื่อจะได้เข้าใจในเรื่องของแนวคิดการสื่อสาร การพัฒนากับท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

สถานภาพของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

การศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนา หรือการสื่อสารเพื่อการพัฒนาหลังจากเริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2521 หรือเมื่อประมาณ 24 ปีมาแล้วที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วตามด้วยหลักสูตรในระดับปริญญาโท เช่นกัน ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามลำดับนั้น จากจุดเริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2545) มีพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งด้านเนื้อหา รายวิชา จำนวนหน่วยกิต ต่างๆ ดังนี้

1. หลักสูตรสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั้น ตั้งแต่เริ่มเปิดหลักสูตรใน พ.ศ. 2521 นั้นเป็นปริญญาโทสาขาแรกของคณะนิเทศศาสตร์ มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 48 หน่วยกิต ประกอบด้วย รายวิชาเรียนทั้งหมด 36 หน่วยกิต วิชาบังคับ 21 หน่วยกิต วิชาเลือก 15 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์จำนวน 12 หน่วยกิต ผู้ที่เข้าศึกษานั้นแต่เดิมรับเฉพาะผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีในสาขาสังคมศาสตร์ ต่อมาจึงได้เปลี่ยนเป็นปริญญาตรีทุกสาขา จึงเริ่มต้นผู้ที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ต่างๆ ทะยอยเข้ามาศึกษาได้ จำนวนที่รับเข้าศึกษานั้นประมาณปีละ 20-52 คนมาเรื่อยๆ ในช่วงแรกๆนั้น การเรียน การสอนเน้นทั้งด้านการสื่อสารสื่อต่างๆ และด้านการพัฒนา ในด้านการพัฒนาให้บัณฑิตศึกษาเป็นวิชาเลือก และได้เรียนเชิญนักพัฒนาการสอนในรายวิชาเหล่านี้ แนวคิดและการเรียนการสอนจึงเน้นและเชื่อมโยง การสื่อสารกับการพัฒนาชนบท ดังนั้นวิทยานิพนธ์ในช่วงแรกๆ จึงเป็นเรื่องที่กลุ่มประชากรในการเก็บข้อมูลมักเป็นชนบท ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2530 กว่าๆสังคมและแนวคิดเริ่มเปลี่ยนแปลง แนวคิดด้านสื่อและการพัฒนาเริ่มกว้างขวางมากขึ้นกว่าเมื่อเริ่มแรก ไม่เน้นพัฒนาชนบทแต่เป็นการพัฒนาทั้งสังคมและองค์กรในระดับต่างๆ รวมทั้งสังคมเมืองใหญ่ด้วย ใน พ.ศ. 2538 สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการจึงได้เริ่มเปิดการเรียนการสอน ในภาคนอกเวลาราชการ (เรียนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์) รับผู้เข้าศึกษาประมาณ 30 คน จึงทำให้มีผู้เรียนสำเร็จทางด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการเพิ่มมากขึ้น เป็นปีละประมาณ 50 คน

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือ การปรับปรุงหลักสูตรใหม่และเริ่มใช้ใน พ.ศ. 2543 ปรับจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดให้เหลือเพียง 36 หน่วยกิต แบ่งเป็นแผนการเรียน ก และ ข ทำวิทยานิพนธ์

และไม่ทำวิทยานิพนธ์ เป็นรายวิชาเรียน 24 หน่วยกิต บัณฑิต 12 หน่วยกิต วิชาเลือก 12 หน่วยกิต (แผน ก.) และ 18 หน่วยกิต (แผน ข.) วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต และโครงการพิเศษ 6 หน่วยกิต (แผน ข.) (ดูรายละเอียด ในตารางที่ 1)

2. **กลุ่มวิชาสื่อสารพัฒนาการ สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** จากจุดเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2525 นั้น การศึกษาทางด้านวิชาสื่อสารพัฒนาการ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จนถึง การปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ.2534 นั้นวิชาสื่อสารพัฒนาการยังคงเป็นกลุ่มวิชา อยู่ในสาขาสื่อสารมวลชน ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาคือ วิจัยสื่อสารมวลชน นโยบายและการวางแผนการสื่อสาร และสื่อสารพัฒนาการ ซึ่งการเรียนการสอนนั้น เน้นในด้านนโยบาย การวางแผน รวมทั้งประกอบด้วยแนวคิดด้านสื่อต่างๆ และการพัฒนาด้วย จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรนั้น แผน ก. 45 หน่วยกิต แผน ข. 48 หน่วยกิต (ดูรายละเอียด ในตาราง) มีนักศึกษาเข้าศึกษาประมาณปีละ 20 คน สำเร็จปริญญาตรีทุกสาขา

3. **หลักสูตรสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต** จากการเริ่มเปิดหลักสูตรปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ต่อมาได้มีการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ใน พ.ศ. 2544 สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ กลายเป็น กลุ่มวิชา 1 ใน 3 ของหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งแยกออกเป็น 3 กลุ่มวิชาคือ นิเทศศาสตร์ธุรกิจ นิเทศศาสตร์พัฒนาการ และนิเทศศาสตร์สารสนเทศ จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 48 หน่วยกิต วิชาบังคับรวม 18 หน่วยกิต วิชาเลือกแผน ก. (6 หน่วยกิต) แผน ข. (12 หน่วยกิต) วิทยานิพนธ์จำนวน 12 หน่วยกิต และแผน ข. ศึกษาด้วยตนเอง 6 หน่วยกิต (ดูรายละเอียดในตาราง) มีนักศึกษาเข้าศึกษาประมาณปีละ 15 คน การเรียนการสอนนั้นเน้นการสื่อสารและการพัฒนาการสังคมอย่างกว้างๆ เนื่องจากภารกิจของมหาวิทยาลัยเอกชนมักจะมีผลิตบัณฑิตที่เน้นในภาคธุรกิจเอกชนมากกว่าสนองในงานภาครัฐ ดังนั้นจึงไม่มีรายวิชาในด้านการพัฒนาชนบท แต่การเปิดสอนในกลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการก็ทำให้เห็นถึงความจำเป็นของสังคมที่ยังต้องมีการเรียนการสอนในวิชาการกลุ่มนี้ แม้จะเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งเดียวก็ตาม

4. **หลักสูตรนานาชาติ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** จากการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาการสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ พ.ศ.2542 โดยได้รับความร่วมมือจาก University of the Philippines ส่งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมร่างหลักสูตรและสอน อยู่ในภาควิชา ส่งเสริมการเกษตรและการสื่อสาร ดังนั้นแนวคิดและภาระเน้นของหลักสูตรจึงเป็นเรื่องของการสื่อสารและการพัฒนาและความรู้ในศาสตร์เฉพาะด้านอื่นๆ มาประกอบเช่น ด้านการส่งเสริมการเกษตร เศรษฐศาสตร์การเกษตร หรือด้านสิ่งแวดล้อมและยังคงเน้นแนวความคิดในด้านการพัฒนาชนบท เช่น มีวิชา Educational Broadcasting for Rural

Development นอกจากนั้นยังเน้นการศึกษาและดูงานนอกสถานที่ในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาเป็นอย่างมาก จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 45 หน่วยกิต เป็นวิชาบังคับรวม 14 หน่วยกิต วิชาที่เรียกว่า Major Course (หรือต่างสาขา) ไม่ต่ำกว่า 10 หน่วยกิต และวิชา Minor Course (เลือกต่างสาขา) ไม่ต่ำกว่า 9 หน่วยกิต พร้อมทั้ง วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต และมีสอบประมวลความรู้ (ดูรายละเอียดในตาราง) รับผู้เข้าศึกษาประมาณปีละ 30 คน หลักสูตรนี้จึงเป็นหลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรเดียวของสาขานิติศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

ตารางแสดงรายละเอียดของ 4 หลักสูตรทางนิเทศศาสตร์ใน พ.ศ. 2544

รายละเอียดของหลักสูตร	จุฬา	ธรรมศาสตร์	ธุรกิจบัณฑิตย์	เกษตรศาสตร์
1. จำนวนหน่วยกิต	36	แผน ก. 45 แผน ข. 48	48	45
2. แผนการเรียน	มีทั้งแผน ก.* และ ข.* มีสอบประมวลความรู้ ในแผน ข.	มีทั้งแผน ก. และ ข. มีสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Exam)	มีทั้งแผน ก. และ ข. มีสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Exam)	มีเฉพาะแผน ก. และมีสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Exam)
3. วิชาปรับพื้นฐาน ไม่นับหน่วยกิต	1. วิชา - สถิติประยุกต์สำหรับการ วิจัยนิเทศศาสตร์	3 วิชา - สถิติประยุกต์เบื้องต้น สำหรับการ วิจัยสื่อสาร - ความรู้ทั่วไปทางสื่อสารมวลชน - การเขียนเชิงวารสารศาสตร์	ไม่มี แต่ต้องผ่านการสอบวิชาปรับพื้นฐาน 3 วิชา คือ - ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน - การสื่อสารบูรณาการขั้นพื้นฐาน - การวิพากษ์และการเขียนเชิงสร้าง สรรค์	ไม่มี
4. วิชาบังคับ	วิชาบังคับ 12 หน่วยกิต - ทฤษฎีการสื่อสาร - การเผยแพร่ข่าวกรรม - ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร - การวางแผนและประเมิน ผลโครงการด้านนิเทศศา สตร์พัฒนาการ	วิชาบังคับร่วม 9 หน่วยกิต - ระเบียบวิธีวิจัยทางการสื่อสาร - สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยสื่อสาร - ทฤษฎีสื่อสารมวลชน วิชาบังคับของกลุ่มวิชา 9 หน่วยกิต - หลักและยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อ การพัฒนา	วิชาบังคับร่วม 18 หน่วยกิต - ทฤษฎีการสื่อสาร - กฎหมายและจริยธรรมของสื่อ - เทคโนโลยีกับสังคมสารสนเทศ - สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัยทางนิเทศ ศาสตร์ - การวิจัยเชิงคุณภาพ - ระเบียบวิธีวิจัยทางนิเทศศาสตร์	วิชาบังคับร่วม 14 หน่วยกิต - Communication Theory (3) - Fundamental of Development Communication (3) - Research methodology (3) - Quatitative + Qualitatiive methods in Communication Research (3)

* แผน ก. - ทำวิทยานิพนธ์ , แผน ข. - ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์

รายละเอียดของหลักสูตร	จุฬา	ธรรมศาสตร์	ธุรกิจบัณฑิต	เกษตรศาสตร์
4. วิชาบังคับ (ต่อ)	-	-การผลิตวัสดุสื่อสารเพื่อการพัฒนา -สัมมนาสื่อสารพัฒนา	วิชาบังคับเฉพาะกลุ่มวิชา 12 หน่วยกิต -ทฤษฎีและแนวคิดนิเทศศาสตร์ พัฒนาการ -การวิเคราะห์ผู้รับสาร การสร้างสาร และการผลิตสื่อเพื่อการสื่อสาร -สัมมนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนา -สัมมนานโยบาย การวางแผนและ การบริหารการศึกษา	- Graduate Seminar in Development Communication I (1) - Graduate Seminar in Development Communication II (1)
5. วิชาเลือก	แผน ก. 12 หน่วยกิต แผน ข. 18 หน่วยกิต	แผน ก. 12 หน่วยกิต ต้องเป็นวิชานอกคณะไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต ไม่เกิน 6 หน่วยกิต แผน ข. 24 หน่วยกิต ต้องเป็นวิชานอกคณะไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ไม่เกิน 9 หน่วยกิต	แผน ก. 6 หน่วยกิต แผน ข. 12 หน่วยกิต	Major ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต (วิชาในสาขาที่จัดไว้ให้เลือกเรียนโดยเฉพาะ) Minor ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต (วิชานอกสาขาที่บังคับให้เลือกเรียน) รวม 19 หน่วยกิต
6. วิทยานิพนธ์ หรือ โครงการพิเศษ	วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต โครงการพิเศษ 6 หน่วยกิต	วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต	วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต ศึกษาด้วยตนเอง 6 หน่วยกิต	วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต
7. ระยะเวลาในการศึกษา	1.5 - 4 ปี	2 - 7 ปี	2 - 5 ปี	2 - 4 ปี

* แผน ก. - ทำวิทยานิพนธ์

แผน ข. - ไม่ทำวิทยานิพนธ์ (ทำโครงการพิเศษ หรือ ศึกษาด้วยตนเอง)

บทสรุปและแนวโน้มของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการ

นิเทศศาสตร์พัฒนาการหรือวิชาการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) นี้ เป็นสาขาวิชาที่เริ่มมีการศึกษาจากความต้องการกำลังคนเพื่อไปทำงานพัฒนาด้านสื่อสารให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาในด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เฉพาะและต้องการผู้ศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาแล้วในระดับหนึ่ง จึงเป็นการศึกษาในระดับปริญญาโททั้งหมด เริ่มจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนในระดับปริญญาตรี มีการเปิดเป็นรายวิชาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด

แนวโน้มของการศึกษาในด้านนิเทศศาสตร์นี้ การขยายตัวน่าจะมีไม่มาก หากจะเปรียบเทียบกับด้านนิเทศศาสตร์ธุรกิจ สื่อสารมวลชน หรือสารสนเทศ แต่ก็คงจะยังคงมีการเปิดสอนอยู่ไปเรื่อยๆ ยังคงมีผู้ต้องการศึกษา แม้ว่าอาจจะไม่มีจำนวนมากเท่ากับนิเทศศาสตร์ในส่วนอื่นๆ แต่ตราบใดที่ประเทศไทยยังต้องพัฒนาในด้านต่างๆ สาขาวิชานี้ก็ยังคงน่าจะมีประโยชน์ในการเสริมสร้างบุคลากรเข้าไปทำงานด้านการสื่อสารและการพัฒนาอยู่ตลอดไป

บทที่ 3

สถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมในเชิงปริมาณของสถานภาพและองค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย ในช่วงเวลาต่างๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ที่ได้มีงานวิจัยเรื่องแรกเกิดขึ้น จนถึง พ.ศ. 2543 เป็นเวลาถึง 37 ปี โดยแบ่งการวิเคราะห์หรือออกตามช่วงเวลาต่างๆ เป็น 5 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ.2519 , ช่วงที่ 2 ระหว่าง พ.ศ.2520 ถึง พ.ศ.2529 , ช่วงที่ 3 ระหว่าง พ.ศ.2530 ถึง พ.ศ.2534, ช่วงที่ 4 ระหว่าง พ.ศ.2535 ถึง พ.ศ.2539, และช่วงสุดท้าย หรือ ช่วงที่ 5 ระหว่าง พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2543 โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2506 – 2519 ในช่วงนี้เอกสารและงานวิจัยที่อาจจะนับเป็นเอกสารทางนิเทศศาสตร์ เริ่มมีครั้งแรกใน พ.ศ. 2506 เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาระดับประถมศึกษาและศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "การศึกษาผลของการส่งเสริมการเกษตร ทางวิทยุกระจายเสียงสำหรับชาวนาในจังหวัดธนบุรี" เขียนโดย สำราญ สมบูรณ์ผล เป็นการสำรวจผลจากการรับฟังรายการส่งเสริมการเกษตร จากสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และป.ช.ส.8 ว่าได้ผลอย่างไร โดยสำรวจการรับฟังของชาวนา ในอำเภอรอบนอก ของจังหวัดธนบุรีในสมัยนั้น ได้แก่ อำเภอภาษีเจริญ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ ดลิ่งชัน และหนองแขม ในช่วงแรกนี้มีเอกสารที่เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง และหนังสือ 1 เล่ม รวมทั้งหมด 8 รายการ

ในช่วงแรกนี้ การศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์ เพิ่งจะเริ่มในระดับปริญญาตรีอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ. 2508 ที่แผนกอิสระสื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ หรือเอกสารต่างๆ จึงเริ่มทยอยเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2510 กว่าๆ เป็นต้นมา โดยจะนำเสนอเรียงลำดับตามหัวเรื่อง ดังนี้

1. หัวเรื่อง "วิทยุ-สื่อเพื่อการพัฒนา" มีวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง ดังนี้

ในช่วงพ.ศ.2506-2509มีวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3 เรื่องล้วนศึกษาการรับฟังรายการวิทยุของเกษตรกรในเขตพื้นที่ต่างกัน ดังนี้ เล่มแรกที่กล่าวแล้ว ของ สำราญ สมบูรณ์ผล ศึกษาในเขตธนบุรี ต่อมาใน พ.ศ. 2508 ฤทธิชจร นิรัตติยกุล ได้ศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง "การศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการฟังวิทยุกระจายเสียง เพื่อการส่งเสริมเกษตร ในท้องที่อำเภอเมืองและอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่" ใน พ.ศ. 2509 อนันต์ ชุมสิน ได้ศึกษาในเขตกรุงเทพฯ เรื่อง "การสำรวจความสนใจของเกษตรกรบางอำเภอในการรับฟังวิทยุและรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุต่างๆ ในเขตพระนคร" ศึกษาเฉพาะเขตรอบ

นอก คือ บางเขน มีนบุรีและบางกะปิ ต่อมาใน พ.ศ. 2519 รัชชัช สันคติประภา ได้ทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "การศึกษาสัมพันธ์วิทยุกระจายเสียงของเกษตรกรในหมู่บ้านวังไทร คลองตัน วังน้ำเขียว หนองหัวช้าง ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม "

2. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว " มี 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง และงานวิจัย 1 เรื่อง

โดยใน พ.ศ. 2516 รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว ได้จัดทำวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การสื่อสารการวางแผนครอบครัว" โดยศึกษาแหล่งข่าวสารการวางแผนครอบครัวของสตรีในเขตอำเภอบางเขน ผลการศึกษาพบว่า สตรีส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารจากวิทยุ

ในปี พ.ศ. 2516 เช่นกัน กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำวิจัย "สำรวจความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ ภายหลังการทดลองใช้สื่อมวลชนในการวางแผนครอบครัว"

3. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนา " มี 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง

โดยใน พ.ศ. 2518 มีวิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อสารมวลชน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ของประชากรในเขตเมืองและชนบท" ได้ทำการวิเคราะห์ที่ผู้รับข่าวสาร ซึ่งพบว่า วิทยุเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่สามารถเข้าถึงประชาชนในเขตเมืองและชนบทมากที่สุด

ต่อมาอีก 1 ปี พ.ศ. 2518 เกียรติชัย พงษ์พานิช ได้เขียนหนังสือเรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการพัฒนาชนบท" ซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นของการใช้สื่อมวลชนสาขาต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาในชนบท

สรุปได้ว่าในช่วงที่ 1 นี้ องค์ความรู้ส่วนใหญ่เน้นที่การศึกษาในเรื่องของสื่อ โดยเฉพาะสื่อวิทยุ และสื่อสารมวลชนโดยรวม ผลจากการศึกษาก็พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2500 กว่าๆ ถึง พ.ศ. 2520 นั้น สื่อวิทยุยังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อผู้รับสารส่วนใหญ่ และเรื่องของการใช้สื่อกับการวางแผนครอบครัวก็ยังได้รับความสนใจอยู่ในช่วงนั้น

ตาราง 1 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 1 พ.ศ. 2506 – 2519

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา	4	-	-	-	4
2. การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว	1	1	-	-	2
3. การสื่อสารกับการพัฒนา	1	-	1	-	2
รวม	6	1	1	-	8

จะเห็นว่าจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 1 นี้ หัวเรื่อง "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุด รองลงมาคือ เรื่อง "การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว และการสื่อสารกับการพัฒนา" ตามลำดับ

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 –2529 ในช่วงนี้เริ่มมีวิทยานิพนธ์และงานวิจัยในด้านนิเทศศาสตร์ พัฒนาการมากขึ้น เนื่องจากเริ่มมีการเปิดสอนในระดับปริญญาโท ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 และที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพ.ศ. 2525 โดยกระแสดความสนใจในการศึกษาและวิจัยในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ

ในช่วงที่ 2 นี้ มีเอกสารจำนวนทั้งสิ้น 113 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 87 เรื่อง งานวิจัย 13 เรื่อง หนังสือ 7 เรื่อง และเอกสารจากการสัมมนา 6 เรื่อง โดยจะกล่าวรายละเอียดตามหัวเรื่องต่างๆ เรียงตามลำดับ ดังนี้

1. หัวเรื่อง “ การสื่อสารกับการเกษตร ” มีเอกสารทั้งสิ้น 30 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 25 เรื่อง หนังสือ 3 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง

พ.ศ. 2523 เริ่มมีวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท เรื่องแรกที่จบการศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนโดย ยุพดี ชัยภักดิ์ เรื่อง “การศึกษาบทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับฝ่ายพันธุ์ใหม่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จ.นครราชสีมา” พบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทสำคัญมากที่สุด ในปีเดียวกันนี้ ประสานจิตต์ ลิ้มโกคา จากภาควิชา พัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “การติดต่อสื่อสารทางการเกษตร”

พ.ศ. 2524 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 เรื่อง ได้แก่เรื่อง “พฤติกรรมการรับข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกร กิ่งอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร” เขียนโดย พรพิมล วรดิลก พบว่า สื่อบุคคลมีผลต่อการยอมรับมากที่สุด อีกเรื่องหนึ่งเขียนโดย วิไล แยมสาขา เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ที่มีต่อการรณรงค์ในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร” ในปีเดียวกันนี้ ธวัชชัย สันคติประภา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “การติดต่อสื่อสารการเกษตร”

พ.ศ. 2525 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “รูปแบบของการสื่อสารที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการช่วยเหลือลูกเสือชาวบ้านที่เป็นเกษตรกร ตามโครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตร แผนสามประสานในเขตตำบลหัวดง อำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร” เขียนโดย ดวงใจ จตุรภัทร์ พบว่า การสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่ออื่นๆ อีกเรื่องหนึ่ง เขียนโดย ธิดาดาว ภักดี เรื่อง “บทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกิ้งก่ามรกตของสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกิ้งก่ามรกตของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์” ในขณะเดียวกัน วิชราภรณ์ ตระกูลดิษฐ์ ก็เขียนเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการทำนาหว่านน้ำ

ตามแผนใหม่ของเกษตรกร อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" ในปี พ.ศ. 2525 นี้เช่นกัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดสัมมนา "สื่อสารการเกษตรจากประสบการณ์ระหว่างประเทศ ครั้งที่ 1 วันที่ 20-23 ธันวาคม 2525" และมีเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องนี้ออกเผยแพร่

พ.ศ. 2526 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 9 เล่ม ดังนี้ เล่มแรก เขียนโดย กันยา สุนทรารักษ์ เรื่อง "บทบาทการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โคนมหนองโพ จังหวัดราชบุรี" เล่มที่ 2 เขียนโดย กัลยา หวังวิศิษฐ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสาร : การยอมรับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่ของเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี" เล่มที่ 3 เขียนโดย ชัยฤทธิ์ ไตลังคะ เรื่อง "บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการยอมรับนวัตกรรมในการทำนาดำของชาวเข้าเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่" เล่มที่ 4 เขียนโดย บุญธรรม มั่งทอง เรื่อง "คุณสมบัติอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากทัศนคติของเกษตรกรในโครงการเกษตรกรรมจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่" เล่มที่ 5 เขียนโดย เบญจมาศ วัชรเทวินทร์กุล เรื่อง "บทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร : ศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม" เล่มที่ 6 เขียนโดย ประคอง เอี่ยมสำอางค์ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับผลผลิตข้าวต่อไร่ของชาวนาในเขตชลประทาน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี" เล่มที่ 7 เขียนโดย พรสิทธิ์ พัฒนานารักษ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร: การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกร เขตวังสิต" เล่มที่ 8 เขียนโดย สมศักดิ์ พงษ์หาญยุทธ เรื่อง "การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะสังคมเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้ยอมรับข่าวโพตพันธุ์สุวรรณ1 ในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก" เล่มที่ 9 เขียนโดย สุภรณ์ วัชรศิริธรรม เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของครูกับการยอมรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมวิทยา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม"

ในปีเดียวกันนั้น ก็มีวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนโดย เอมอร หุ่นตรีกุล เรื่อง "การใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ภาคธุรกิจเอกชนเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของประเทศไทย" ใน พ.ศ. 2526 เช่นกัน ก็มีหนังสือเรื่อง "การใช้สื่อทางไกลทางงานส่งเสริมการเกษตร" ของสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2527 ประสานจิตต์ ลิ้มโกคา จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ปรับปรุงหนังสือเรื่อง "การติดต่อสื่อสารทางเกษตร" ที่เคยพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 อีกครั้งหนึ่ง ในปีเดียวกันก็มีวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาเกษตรศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนโดย จันทน์ ทิปรัชพันธ์ เรื่อง "การใช้สื่อของอาจารย์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย"

และเพ็ญภา อริยเดช เขียนเรื่อง "การใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกระทรวงเกษตร และ สหกรณ์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย"

ส่วนวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. 2527 มี 3 เล่ม เล่มแรก เขียนโดย ประทุม ฤกษ์กลาง เรื่อง "การประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อยุว เกษตรกรและการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร : ศึกษา เปรียบเทียบกลุ่มยุวเกษตรกรโคกตะโกล อำเภอดง และกลุ่มยุวเกษตรกรโคกเพชร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา" เล่มที่ 2 เขียนโดย มุสดี ทรัพย์สาร เรื่อง "คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลมากที่สุดต่อการยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย : ศึกษาเฉพาะกรณีการยอมรับการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา ของกลุ่มสตรีประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา บ้านสันปาม่วง ตำบลบ้านต้อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา" เล่มที่ 3 เขียนโดย พิมพ์จันทร์ ใจวงศ์ เรื่อง "คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ ในการเพาะกึ่งทะเลของสมาชิกสหกรณ์นิคมตำบลโคก ขาม จังหวัดสมุทรสาคร"

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่อง ดังนี้เล่มแรก เขียนโดย เนิน นวนคงรอด เรื่อง "การศึกษาบทบาทของสื่อในโครงการเร่งรัดการป้องกันและกำจัดหนู เน้น นักในนาข้าว ปี 2526 จังหวัดปทุมธานี" เล่มที่ 2 เขียนโดย ทับทิม แสงจักร เรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งก้ามกรามในเขตชลประทาน อำเภอศรี ประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี" และเล่มที่ 3 เรื่อง "ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ศัตรูพืชอย่างปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร" เขียนโดย สุมาลี อารยางกูร วิทยานิพนธ์อีกเล่มหนึ่งของ สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนโดย ปัญญา เมฆบุตร เรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อมวลชน ในอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง"

พ.ศ. 2529 มีเอกสารประกอบการอบรมเรื่อง "การใช้สื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ 17-18 มีนาคม 2529" จัดโดย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ร่วมกันใจก้าว

2. หัวเรื่อง "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสารจำนวน 12 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 10 เรื่อง และงานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 1 เล่ม ดังนี้

พ.ศ. 2520 สว่าง เติลิ่งคพันธ์ เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "ความสนใจของเกษตรกรภาคกลางต่อรายการส่งเสริมการเกษตรทางสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน" พบว่าเกษตรกรสนใจฟังมากในช่วง หัวค่ำ

พ.ศ. 2521 มีหนังสือเรื่อง "การใช้สื่อวิทยุ เพื่อพัฒนาส่งเสริมการเกษตรไทย" เขียนโดย ชวนะ ภวภานันท์ จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2523 บำรุง สุขพรรณ ได้เขียนงานวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียง และผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จังหวัดเชียงราย " และมีวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการรับฟังรายการวิทยุประเภทต่างๆ ของเกษตรกรในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา" สาขาเกษตรศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนโดย สุเมธ ภิญญูสนธิ

พ.ศ. 2526 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง คือ พรทิพย์ โตสกุล เขียนเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการเผยแพร่ข่าวสารการเกษตรทางวิทยุกระจายเสียงโดยรูปแบบการบรรยาย กับรูปแบบบทละครของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง ราชบุรี" และ พิภูลภุมิสฺฐธินันท์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการให้ข่าวสารการเกษตรทางสถานีวิทยุ ปชส. 8 กับผลได้ของเกษตรกร ส่วน ดวงใจ เล้าเรื่องศิลป์ชัย เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารทางด้านประชากรที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย" เป็นวิทยานิพนธ์ สาขาประชากรศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2527 ธาตรี รวีเจริญ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในการแก้ไขความขัดแย้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการแก้ไขความขัดแย้งเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ ในจังหวัดกาญจนบุรี ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย" และ ปิยรัตน์ ปทุมมานนท์ สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนเรื่อง "การศึกษาการยอมรับความรู้ทางการเกษตรจากรายการวิทยุเพื่อยุวเกษตรกรของสมาชิกยุวเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก"

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์สาขาเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "การติดตามผลการรับฟัง" รายการเพื่อชีวิตเกษตรกร "ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น" เขียนโดย เพียงจันทร์ ธาพรไพโรจน์

พ.ศ. 2529 มีวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2 เรื่อง สาขาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต เรื่อง "การศึกษาทัศนคติและความต้องการเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง ที่รับฟังได้ในจังหวัดมหาสารคาม" เขียนโดย มนุ ครุฑไชยันต์ ในพ.ศ. 2529 เช่นกัน ในสาขาการศึกษามหาบัณฑิต อาสา ศาสตร์ระจิกิ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ฟังรายการวิทยุศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ"

3. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับสาธารณสุข " เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 9 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับปีพ.ศ. ที่ผลิตเผยแพร่ ดังนี้

พ.ศ. 2524 เริ่มจาก ภาวระณี ประถมบุรณ์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการโน้มน้าวใจสมาชิกให้ร่วมกันจัดตั้งสหกรรบ้านแก่ง " และ ลักษณ์ มนธาตุผลิน เขียนเรื่อง "การเผยแพร่ข่าวสารด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้วยเอกสารเผยแพร่เรื่อง ออนามัยครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์จากการให้เอกสารเผยแพร่"

พ.ศ. 2525 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน ตำบลลาดกระทิง อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา" เขียนโดย สุมนา นาคพงศ์

พ.ศ. 2526 มีวิทยานิพนธ์เรื่องเดียวเขียนโดย มัณฑนา เข็มกร เรื่อง "การเผยแพร่กระจายข่าวสารสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ภูมิคุ้มกันโรคในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา" พบว่า การเปิดรับข่าวสารอยู่ในอัตราสูงและสื่อวิทยุเปิดรับมากที่สุด

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง คือ วชิราภรณ์ เรื่องไพบูลย์ เขียนเรื่องประสิทธิผลของสื่อในการให้ความรู้เรื่องภูมิคุ้มกันโรคแก่มารดาหลังคลอด : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลราชวิถี" และ บุญส่ง แจ่มสว่าง เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยสำหรับประชาชนของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขในกรุงเทพมหานคร" ซึ่งเรื่องนี้เป็นวิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง คือ เรื่อง "การใช้วิธี 'โลกแคบ' ในการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ป่วยกามโรค กรณีศึกษา ณ ศูนย์กามโรคเขต 4สระบุรี" เขียนโดย เตือนใจ เทพยสุวรรณ และเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบุคคล ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์แพทย์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามารชิบัติ" เขียนโดย สมศรี ศานติเกษม

3/1. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว " มีเอกสาร 9 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2521 มีงานวิจัยของกรมอนามัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของการวางแผนครอบครัว เรื่อง "โครงการศึกษาการใช้หนังสือในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทำหมันชาย"

พ.ศ. 2522 บำรุง สุขพรรณ ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "บทบาทของสื่อในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การวางแผนครอบครัว" พบว่า สื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ หนังสือพิมพ์และแผ่นป้ายประกาศ

พ.ศ. 2523 กิติมา คำตา สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อไปรษณีย์"

พ.ศ. 2524 มนทิรา โลหพันธ์ เขียนวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "รูปแบบของการติดต่อสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการวางแผนครอบครัว" ในปีเดียวกันนี้ สถาบันประชากรศาสตร์และคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับหน่วย IEC กระทรวงสาธารณสุข โดยความช่วยเหลือของ UNFPA และ FAO ได้จัดทำวิจัยชื่อ " Multi-media support for population programmes in the context of rural development in Asean countries" เป็นโครงการวิจัยการสื่อสารในการวางแผนครอบครัวด้านการพัฒนาชนบทของกลุ่มประเทศอาเซียน

พ.ศ. 2525 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง คือ "ช่องทางการรับสารที่มีผลต่อการยอมรับการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวและแบบถาวรของสตรีผู้รับบริการที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์" เขียนโดย ทศนาวิ สุซารมณ และ นิตยา คำเมือง เรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น" ส่วน สมทรง พาทูรัตน์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิตเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว ระหว่างเขตพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงกับเขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาด้านความมั่นคง" พบว่าสื่อวิทยุสำคัญมาก

พ.ศ. 2527 มีวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการมีบุตร เขียนโดย ธาณี รอดสน เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการเจริญพันธุ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีที่มีบุตรยาก" พบว่า สตรีส่วนใหญ่ได้ทราบข่าวสารด้วยสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน

พ.ศ. 2529 ธเนศ เรืองณรงค์ จากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิตเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนกับจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีไทยในชนบท"

3/2. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับชนบท " มีเอกสารจำนวน 9 รายการเป็น วิทยานิพนธ์ 6 เล่ม และงานวิจัย 3 เล่มดังนี้

พ.ศ.2520 มีวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "พฤติกรรมสื่อสารในชนบท : การสำรวจทางสังคม ณ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง" เขียนโดย เกศรินทร์ สุทธิไสย พบว่า วิชยุเข้าถึงประชาชนมากที่สุด

พ.ศ. 2522 ดำรง ฐานดี จากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้วิจัยเรื่อง "ยุทธวิธีสื่อสารในการพัฒนาชนบทของหน่วยงานของรัฐ" พบว่าระบบราชการยังเป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับประชาชน

พ.ศ. 2524 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชั้น เขตมินบุรี" เขียนโดย สรรค์วี คชาชีวะ

พ.ศ. 2525 พัทณี เชยจรรยา ทำวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมืองการเปิดรับข่าวสารและความทันสมัยของประชาชน : ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ"

พ.ศ.2526 สมควร กวียะ จากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การรับรู้ข่าวสารของชาวชนบท อำเภอสามเงา จังหวัดตาก กับผู้มีฐานะใกล้เคียงกันในกรุงเทพ" พบว่าคนในกรุงเทพได้รับรู้ข่าวสารดีกว่า ในปีเดียวกัน ชงยุทธ รักษาศิริ ได้ทำวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การใช้ระบบข่าวสารในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนากำหนดเส้นทางการเดินรถยนต์โดยสารประจำทาง ในจังหวัดขอนแก่น"

พ.ศ.2527 จงจิต เทียมทอง จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารและการรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของสตรีชนบทในเชียงใหม่" ผลการวิจัยพบว่า ฟังรายการวิทยุบ่อยมากกว่ารับข่าวสารสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ

พ.ศ. 2528 ศุภลักษณ์ วิริยะสุนน ได้ทำวิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เรื่อง "การศึกษาแบบแผนในการสื่อสารของชาวไทยใหญ่ในหมู่บ้านแม่ลาน้อย ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน"

พ.ศ. 2529 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประสิทธิผลของการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎรแก่ชาวชนบท จังหวัดฉะเชิงเทรา" เขียนโดย รุ่งรัตน์ ศิริกิจวัฒนา

3/3. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนา " มีเอกสาร 9 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง หนังสือ 3 เล่ม เอกสารสัมมนา 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2521 มีวิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ เรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาชนบท การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาชนบท ลุ่มน้ำแม่กลอง" เขียนโดย ชวลิต เลิศปัญญาลักษณ์

พ.ศ. 2525 ศิริชัย ศิริกายะ ทำวิทยกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปนชนบท : ศึกษาเฉพาะอำเภอคลองหลวง และอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี"

พ.ศ. 2526 มิ่งงานวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่นวัตกรรม ปลุกฝังความรักชาติ ความสามัคคี ส่งเสริมความสำนึก ความมีระเบียบวินัย และปลุกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย" และเสถียร เชยประทีป จากนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนหนังสือเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการพัฒนา"

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง เรื่องแรก ปัญญศักดิ์ โสภณวสุ เขียนวิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนกับค่านิยมสมัยใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้นำท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาสมิง จังหวัดตาก" อีกเรื่องหนึ่ง เป็นวิทยานิพนธ์ สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง "ผลกระทบจากการเสนอข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนต่อการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของด้านพนักงานตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วน ธนวิดิ บุญลือ จากนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนหนังสือเรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา" โดยการสนับสนุนของสำนักงาน ปปส. และ กิติมา สุรสุนธิ จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนหนังสือเรื่อง "รูปแบบแผนการสื่อสารในการพัฒนา" และกรมส่งเสริมการเกษตร มีเอกสารจากการสัมมนาเรื่อง "โครงการสื่อสารเพื่อพัฒนา 'ระดับบริหาร' เมื่อวันที่ 25 มี.ค. - 5 เม.ย. 2528."

พ.ศ. 2529 บุญเกษม เสริมวัฒนากุล ทำวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2504-2526) : การวิเคราะห์แบบจำลองการเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของเดินเนอร์" เป็นวิทยานิพนธ์เรื่องเดียวที่นำทฤษฎีตะวันตกมาเปรียบเทียบกับสังคมไทย

4. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน " มีเอกสารจำนวน 7 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เล่ม งานวิจัย 2 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง

พ.ศ. 2522 มีเอกสารจากการสัมมนาของ สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เรื่อง "สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก" ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม 2522 ที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2523 มีเอกสารจากการประชุมปฏิบัติการจัดโดย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก เรื่อง "การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็ก" วันที่ 31 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม 2523

พ.ศ. 2524 บำรุง สุขพรรณ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมกรับข่าวสารของเยาวชนในชนบทและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชลบุรีที่รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในจังหวัดชลบุรี"

พ.ศ. 2527 จงจิต เทียมทอง ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการพัฒนาของสตรีและเด็กในเชียงใหม่"

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง สาขาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" เขียนโดย เทวี แยมสรवल อีกเล่มหนึ่ง เขียนโดย ชฎา เปรมโยธิน สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "หนังสือพิมพ์รายวัน กับการพัฒนาเด็กและเยาวชน : ศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะหน้าสำหรับเด็กและเยาวชน"

พ.ศ. 2529 ดวงแก้ว วัลลภพิสุทธิ์ เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เรื่อง "ความคิดเห็นของพ่อ แม่ เกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก"

5. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการเมือง " มีเอกสาร 6 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้ง 6 เล่ม ดังนี้

พ.ศ. 2524 มีวิทยานิพนธ์ 4 เล่ม ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เล่ม คือเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรับข่าวสารกับกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นบางชั้น เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร" เขียนโดย เจตนศักดิ์ แสงสิงแก้ว พบว่าสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ พัฒนาการ ชูโต เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรับข่าวสารกับสังคมประกิตทางการเมืองศึกษาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาวิชาการสื่อสาร" และ มนูญเนตร โกมลทัต เขียนเรื่อง "การเปรียบเทียบคุณสมบัติของ "ผู้นำโดยธรรมชาติ" จากการสรรหาของตำรวจตระเวนชายแดนกับประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นแนวแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ กิ่งอำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอุบลราชธานี" เป็นการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ ในปีเดียวกันก็มีวิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านว่าค้ำ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา" เขียนโดย เสน่ห์ นนทะโชติ

พ.ศ. 2527 มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง เป็นสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ 1 เรื่อง เขียนโดย พรทิพย์ เย็นจะบก เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับพฤติกรรมทางการเมืองของสตรีศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลนครเชียงใหม่" อีก 2 เล่มเป็นวิทยานิพนธ์ สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนโดย วงศ์ รุ่งรุจีไพศาล เรื่อง "การสื่อสารกับความตื่นตัวทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหาดสูง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และหมู่บ้านนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกเชียงราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย" และ อัศรมเศวร์ ทองนวล เขียนเรื่อง "การสื่อสารทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี"

พ.ศ. 2528 วีรวัฒน์ เปรมประภา เขียนวิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานการไฟฟ้านครหลวง"

6. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับโภชนาการ " มีเอกสาร 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการทั้ง 5 เล่ม ดังนี้

พ.ศ. 2524 มีการศึกษาเกี่ยวกับโภชนศึกษา โดย สุทธิลักษณ์ สมิตะศิริ เรื่อง "บทบาทของเครื่องบันทึกเสียงในการให้โภชนศึกษาแก่มารดาในเขตชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" พ.ศ. 2524

พ.ศ. 2525 ดวงทิพย์ วรพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี" ในป็นนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโภชนาการอีก 2 เรื่อง คือเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนทางด้านอาหารและโภชนาการ : ศึกษาความสำนึกจากการเปิดรับข่าวสารของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมารเวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรามาริบัติ โรงพยาบาลพญาไทและศูนย์บริการสาธารณสุข 2" เขียนโดย วันทนา ชาญวนิชวงศ์ และเรื่อง "อิทธิพลของสื่อกับการให้ความรู้การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต 4 จังหวัดขอนแก่น" เขียนโดย เพ็ญศรี วงศ์สิโรจน์กุล ซึ่งผลก็ยังคงพบว่า สื่อบุคคลมีบทบาทที่สำคัญที่สุด

พ.ศ. 2527 มีวิทยานิพนธ์ ของสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ วิทยา เทียนจวง เขียนเรื่อง "การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อระหว่างกลุ่มมารดาของเด็กวัยก่อนเรียน ที่มีภาวะปกติกับกลุ่มที่มีภาวะทุโภชนาการ ในอาคารสงเคราะห์ดินแดง"

7. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการศึกษา " มีเอกสาร 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้

พ.ศ. 2525 นิธิ สตะเวทิน ทำวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "บทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่อง การรักษาความสะอาด : การศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์"

พ.ศ. 2526 มีวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาการศึกษาใหม่และการศึกษาต่อเนื่อง เรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการนำความรู้วิชาชีพการเกษตรไปใช้ของผู้เรียนวิชาชีพการเกษตรทางวิทยุและไปรษณีย์ ในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่3 ทางวิทยุและไปรษณีย์ ในจังหวัดลำปาง" เขียนโดย จันทิมา สุขมาก

พ.ศ. 2528 ประยงค์ สันตกิจ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษบทบาทของสื่อและรูปแบบการสื่อสารที่มีต่อผลการเข้าเป็นสมาชิกร้านสหกรณ์กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก" พบว่า สื่อบุคคลยังมีบทบาทมาก

พ.ศ. 2529 สัมพันธ์ พูนนารถ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "พฤติกรรมสื่อสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของอาจารย์วิทยาลัยครูอุดรดิษฐ์ ปีการศึกษา 2527"

8. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี " มีเอกสาร 3 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2527 จงจิต เทียมทอง ทำงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการพัฒนาสตรีและเด็กในเชียงใหม่"

พ.ศ. 2528 พนิต กุลศิริ ได้ทำวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี"

พ.ศ. 2529 อุดลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต ได้ทำวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "บทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี"

9. หัวเรื่อง " การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา " มีเอกสาร 2 รายการ วิทยานิพนธ์ 1 เล่ม งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2528 บุญโปรด ทนันทชัยบุตร เขียนเรื่อง "พัฒนาการของนโยบายการสื่อสารในประเทศไทย : การศึกษาวิเคราะห์แนวนโยบายและแผนแม่บทการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ" เป็นวิทยานิพนธ์วารสารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2529 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ได้ศึกษาเรื่อง "รายงานผลการปรับปรุงการผลิตสิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ โครงการพัฒนาชนบท (เอกสารหมายเลข 8)"

9/1. หัวเรื่อง " โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา " มีเอกสาร 2 รายการ วิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง และงานวิจัย 1 เรื่อง

พ.ศ. 2524 มีวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" เขียนโดย บุญทิศา นาคะตะ

พ.ศ. 2526 มนต์ชัย นินนาทนนท์ เขียนงานวิจัยที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่"

9/2. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการทำแท้ง" มีเอกสาร 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง

พ.ศ. 2526 อัญชลี จารุสมบัติ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการพัฒนาแนวความคิดใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทำให้การทำแท้งถูกต้องตามกฎหมาย"

พ.ศ. 2527 ปัญญา ดาวจรัสแสง เขียนวิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การเปิดรับสื่อสารมวลชนกับความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรีในชนบทประเทศไทย"

นอกจากนั้นมีวิทยานิพนธ์ที่เขียนเกี่ยวกับ สื่อภาพยนตร์ เป็นวิทยานิพนธ์สาขาสัตวศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "ความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ใช้ในการปฏิบัติทางจิตวิทยาของ กอ.รมน.เขต จังหวัดนครพนม" เขียนโดย กำจัด ดิษฐ์วัฒน์ ในพ.ศ. 2521

พ.ศ. 2529 อุทุมพร หมั่นทำการ สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรม เครื่องจักรสานไม้ไผ่ : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตตำบลไร่หลักทอง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี"

พ.ศ. 2529 ยังมีเอกสารจากการสัมมนาเรื่อง "ดาวเทียมเพื่อการพัฒนาไปสู่สังคมข่าวสาร" ที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งนับเป็นเรื่องแรกๆ ที่กล่าวถึงเทคโนโลยีการสื่อสารด้านดาวเทียม

พ.ศ. 2527 มีวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่องเกี่ยวกับ "การสื่อสารกับสิ่งเสพติด" โดย อรสา ปานขาว เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการยอมรับสารด้านการป้องกันยาเสพติดทางวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชน ในเขตชุมชนแออัดคลองเตย"

สรุปแล้วในช่วงที่ 2 นี้เป็นช่วงที่วิชาการในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เริ่มเปิดตัวในสังคมไทย มีการเปิดสอนในระดับปริญญาโท ทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังเป็นช่วงที่แนวคิดในเรื่องของการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ แพร่หลายในสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงนี้ องค์ความรู้ที่มีมากในช่วงนี้จึงเป็นวิทยานิพนธ์มากถึงจำนวน 85 เล่ม จากจำนวนเอกสารทั้งหมด 112 รายการ และองค์ความรู้ส่วนใหญ่ อยู่ที่หัวข้อเรื่อง "การสื่อสาร

กับเกษตร" มากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" ในด้านสื่อนี้พบว่ามีสื่อวิทยุยังคงมีความสำคัญมาก เช่นเดียวกับ สื่อบุคคล ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ต่างๆ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาในพื้นที่ชนบท มากกว่าในเขตกรุงเทพมหานคร

ตาราง 2 ตารางแสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 - 2529

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การสื่อสารกับการเกษตร	25	-	3	2	30
2. วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา	10	1	1	-	12
3. การสื่อสารกับสาธารณสุข	9	-	-	-	9
การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว	7	2	-	-	9
การสื่อสารกับชนบท	6	3	-	-	9
การสื่อสารกับการพัฒนา	3	2	3	1	9
4. การสื่อสารกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชน	3	2	-	2	7
5. การสื่อสารกับการเมือง	6	-	-	-	6
6. การสื่อสารกับโภชนาการ	5	-	-	-	5
การสื่อสารกับการศึกษา	4	-	-	-	4
7. การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี	2	1	-	-	3
8. การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา	1	1	-	-	2
โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	1	1	-	-	2
การสื่อสารกับการทำแท้ง	2	-	-	-	2
9. อื่นๆ ได้แก่ ภาพยนตร์ - สื่อเพื่อการพัฒนา , การถ่ายทอด การสื่อสารทางไกลและดาวเทียม การ สื่อสารกับสิ่งเสพติด	3	-	-	1	4
รวม	87	13	7	6	113

ในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2520 - 2529 นี้จำนวนองค์ความรู้ ที่มีมากที่สุดคือ หัวข้อเรื่อง การสื่อสารกับการเกษตร รองลงมาคือ วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนาและอันดับ 3 การสื่อสารสาธารณสุข การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว การสื่อสารกับชนบท และการสื่อสารกับการพัฒนา

ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530 – 2534 ในช่วงนี้สภาพการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการยังคงมีความสำคัญมีงานวิจัยและวิทยานิพนธ์เพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามโอกาสทางการศึกษาที่มีมากขึ้น จึงมีวิทยานิพนธ์จากหลายมหาวิทยาลัย งานวิจัย และหนังสือมากขึ้น องค์ความรู้ที่สำรวจพบในช่วงนี้ พบว่ามีเอกสารทั้งสิ้นจำนวน 144 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 121 เรื่อง งานวิจัย 14 เรื่อง หนังสือ 5 เล่ม และเอกสารจากการอบรมสัมมนา 4 เรื่อง โดยจะกล่าวเรียงตามลำดับ หัวเรื่องที่มีเอกสารมากไปตามลำดับดังนี้

1. หัวเรื่อง “ การสื่อสารกับการเกษตร ” มีเอกสารจำนวน 19 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 18 เรื่องงานวิจัย 1 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2530 ณรงค์ สมพงษ์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่”

พ.ศ. 2531 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จำนวน 6 เล่ม ดังนี้

1. จินตนา สุนทรโรทก เรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวของเกษตรกรในเขตโครงการพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูข้าว จังหวัดชัยนาท”

2. ชุตติมา ไชคคารา เรื่อง “ปัญหาและความต้องการได้รับความรู้เรื่องการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัยต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตชานเมือง กรุงเทพมหานคร”

3. เดชพันธุ์ ประวิชัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับการปลูกข้าวบาสมัติของเกษตรกร ตำบลสันทราย อำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่”

4. มาลินี จุลวิจนะ เรื่อง “ความต้องการทางการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเฉพาะตนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดในงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในชนบท”

5. สุรัตน์ อารัสกุล เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกโครงการพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูข้าว จังหวัดชัยนาท”

ส่วน พรรณนีย์ วิชชาชู เขียนเรื่อง “การศึกษาการกำหนดเรื่อง พิจารณาข่าวการเกษตรของโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์” เป็นวิทยานิพนธ์สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกันนี้

ใน พ.ศ. 2531 นี้ยังมีวิทยานิพนธ์อีก 2 เล่ม จากสาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "ความต้องการและปัญหาในการใช้สื่อเพื่อการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร หลักสูตรระยะสั้น ของอาจารย์วิทยาลัยเกษตร สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา" เขียนโดย ตารารัตน์ แก้ววานิช และ นฤชิต แววศรีม่วง เขียนเรื่อง "ความต้องการสื่อของเกษตรกร เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา"

พ.ศ. 2532 มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง กัลยารัตน์ อธิฐรัตน์ เขียนเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อมวลชนในหมู่ 3 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" เป็นวิทยานิพนธ์สาขาเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตร ส่วน นฤมล นันทม์จจา สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเขียนเรื่อง "ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจและการสื่อสารที่มีผลต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช" และที่ธรรมศาสตร์ สาขาวารสารศาสตร์ ปริญญาโท ชัยจันดี เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อการปรับปรุงวิธีการผลิตทางการเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรชั้นเล็กในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด"

พ.ศ. 2533 กฤตยา สุขสมสถาน สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเขียนเรื่อง "ลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ที่เกษตรกรพึงประสงค์ในเผยแพร่ข่าวสารและความรู้เปรียบเทียบจากเกษตรกรใน 4 พื้นที่"

พ.ศ. 2534 มีวิทยานิพนธ์สาขาวิชาพัฒนาการ 3 เรื่องดังนี้

1. จิระวรรณ อยู่ดี เรื่อง "การติดตามความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติของเกษตรกรผู้รับสารจากการรณรงค์ระบบการติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว จังหวัดชัยนาท"
2. พจน์ หาญพล เรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แบบพฤติกรรมพึงประสงค์ด้านการชลประทานของเกษตรกรในเขตโครงการพัฒนาเกษตรชลประทาน แม่กลองใหญ่"
3. อมรทิพย์ ควรพันธ์ เรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และการยอมรับการพัฒนาที่ดินของเกษตรกรในจังหวัด น่าน ลำพูน กำแพงเพชร และขอนแก่น"

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวารสารศาสตร์ พิมพ์ใจ สุรินทร์เสรี เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "กระบวนการหาข่าวสารของอาสาสมัคร โครงการเกษตรและพัฒนาชนบท หน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย"

นำชัย ทนุผล และ สุนิสา ทนุผล ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การรับบริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่"

2. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนา " มีเอกสารจำนวน 16 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เล่ม งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 5 เรื่อง เอกสารการสัมมนา 4 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2530 มีหนังสือเป็นเอกสารการสอน สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เรื่อง "สื่อสารเพื่อการพัฒนา" ซึ่งหนังสือชุดนี้มีการจัดพิมพ์ต่อมาอีกหลายครั้ง มีงานวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชน ในการเสริมสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชนบท" และในปีนี้มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์ ได้มีเอกสารการสัมมนา 2 เรื่อง ดังนี้

1. "บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาชนบทในทศวรรษหน้า"
2. "สื่อมวลชนกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี"

ส่วนที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหนังสือเรื่อง "ศักยภาพของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ" เขียนโดย เสถียร เชยประทับ

พ.ศ. 2531 มีหนังสือเรื่อง "การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศด้อยพัฒนา" เขียนโดย เสถียร เชยประทับ

พ.ศ. 2532 มีเอกสารการสัมมนาที่จัดโดย การสื่อสารแห่งประเทศไทย เรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาประเทศ" เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2532 และมีงานวิจัยของสถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง "โครงการสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่สูงไทยและกองควบคุมพืชเสพติด"

มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เล่ม ดังนี้

1. นิตยา จิงเกษมสุข เขียนเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนักกรรมปฏิบัติ"
2. ปราโมทย์ เตชะเพ็ญเลิศ เขียนเรื่อง "การวัดระดับการพัฒนาประเทศโดยดัชนีการสื่อสาร "
3. วิทยา อังเรขพานิชย์ เขียนเรื่อง "การพัฒนากระบวนการสื่อสารในองค์การของกระบวนการยุติธรรมทางศาล เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดี : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดลำปาง"

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีวิทยานิพนธ์อีก 2 เล่ม คือเรื่อง "วิเคราะห์แผนการสื่อสารของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2504 - 2531) เขียนโดย พรพิพัฒน์ กลิ่นพงษา วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต และเรื่อง "รายงานการสื่อสารกับการยอมรับนวัตกรรมในกลุ่มขนาดเล็ก" วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนโดย ศักดา

ทวิษศรี และยังมี จุมพล รอดคำดี จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนหนังสือ เรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา"

พ.ศ. 2534 มีเอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสื่อสารเพื่อการพัฒนา ระหว่างที่ 7-10 สิงหาคม 2534 จัดโดย สำนักงาน ปปส. วรพล พรหมิกบุตร ได้เขียนหนังสือเรื่อง "การสื่อสาร สัญลักษณ์ : ธรรมชาติ พัฒนาการ ผลกระทบ" ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสารและความพึงพอใจ ต่อข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพ" เขียนโดย ประวิณ พัฒนพงษ์

3. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับสาธารณสุข " มีเอกสาร 12 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 11 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2530 มีวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง "ประสิทธิผลของการให้การศึกษาด้านสาธารณสุขมูลฐาน แก่ครอบครัวโดยใช้หอกระจายข่าวสาร อย่างมีระบบและแบบเรียนด้วยตนเอง" เขียนโดย ธงชัย เล็กกัมพร และยังมีงานวิจัยเรื่อง "การเปิดรับ การสื่อสารที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมศึกษา : เฉพาะ กรณี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศูนย์สุขาภิบาล เขต 8 สุราษฎร์ธานี" เขียนโดย อุทัย คงทอง และคนอื่นๆ

พ.ศ. 2531 กอแก้ว กอวัฒนา จากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหิดล เขียนวิทยานิพนธ์สาขาสังคมวิทยา เรื่อง "ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมชลอการรักษาของผู้ป่วยวัณโรคปอด" ส่วน กาญจนี หวังถิรอำนาจ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ ในหญิงอาชีพพิเศษและชายรักร่วมเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า เปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด

พ.ศ. 2532 รัตนาภรณ์ หลายรัตน์ เขียนวิทยานิพนธ์ วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารสาธารณสุขของหญิงมีครรภ์ที่มารับบริการใน โรงพยาบาลราชวิถี" และ อินทิรา ปัทมินทร เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ประสิทธิผลของการใช้สื่อภาพพลิกเรื่อง สุขภาพจิตกับผู้ป่วยนอกและญาติที่มารับบริการ ในโรงพยาบาลจิตเวชและโรงพยาบาลทั่วไป"

พ.ศ. 2533 มีวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เล่มดังนี้

1. ประรธนา มาลัยขวัญ เขียนเรื่อง "สภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยสำหรับประชาชน ของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร"

2. เพลินพร นิมงาม เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม : ศึกษากรณีโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค ในหมู่บ้าน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี"

ส่วนสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. เกศินี จุฑาวิจิตร เขียนเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ติดเชื้อเอดส์ ในระยะที่ไม่มีอาการกับครอบครัว"

2. สิริวิมล ชาญเวชช์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง โรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ภาษาไทย"

สรุปได้ว่า การศึกษาในเรื่อง โรคเอดส์ เป็นวิทยานิพนธ์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ โดย กาญจณี หวังถิรอำนวย และอีก 3 เล่มในสาขาเดียวกันโดย เกศินี จุฑาวิจิตร , สิริวิมล ชาญเวชช์ ในพ.ศ. 2534 รวมเป็น 4 เรื่อง และอุไรวรรณ ภูวิจิตรสุทิน

พ.ศ. 2534 อุไรวรรณ ภูวิจิตรสุทิน เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับและการยอมรับข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์ ของนักเรียนและนิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร" และ อักษร แจ่มศรี เขียนวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "ความรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับโครงการรณรงค์" สะอาด เขียวสด ลดมลพิษ"

4. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการเมือง " มีเอกสาร 8 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2532 พงษ์ศรี บุญสุวรรณ ทำวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาวิทยาลัยครู นครสวรรค์" สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองและการไหลเวียนของข่าวสารในชุมชนมุสลิม"

พ.ศ. 2534 วิชัย ไหวหารดี เขียนวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "พฤติกรรมการรับข่าวสารทางการเมืองในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อ.เมือง จ.ยโสธร พ.ศ. 2530"

ส่วนในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการมีวิทยานิพนธ์ 5 เล่ม ดังนี้

1. **ต้องฤดี ปุณณกันต์** เขียนเรื่อง "การเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน ตามโครงการขยายฐาน เป็นประชาธิปไตยสู่ปวงชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา"

2. **นฤมล มังคลิกุล** เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากรกับความต้องการและความพึงพอใจในข่าวสาร การเมืองของประชาชนในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี"

3. **ปาริชาติ นิติมานพ** เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อความทันสมัย กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธกับสตรีไทยมุสลิม"

4. **มัณฑนา มาศมาลัย** เขียนเรื่อง "บทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีศึกษาเฉพาะกรณี : อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช"

5. **วิภาดา บุนนาค** เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี"

4/1. **หัวข้อเรื่อง " การสื่อสารกับการศึกษา "** มีเอกสาร 8 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2532 **ปรัชญา ฐปทอง** เขียนวิทยานิพนธ์สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เรื่อง "ความต้องการการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท" และมีงานวิจัยของ **สุรัตน์ ศรีตาเดช** ได้ศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนกับขวัญของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก"

พ.ศ. 2533 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **พรพิมล ถึงนาค** เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์สหวิทยาลัยอีสานเหนือเกี่ยวกับบทบาทในเรื่องศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

2. **สุชาติ พานิชยิ่ง** เขียนเรื่อง "การศึกษาการเปิดรับข่าวสารจากกรมวิชาการของครู ร.ร. ประถมศึกษาในเขตอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา"

มีงานวิจัยของ **สุบัญญัติ กิตติวิสาร** เรื่อง "การสื่อสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการจัดการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของข้าราชการในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดผู้ंना" จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2534 มีวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เรื่อง

1. ดวงใจ เครือณรงค์ เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารที่ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน : กรณีศึกษา อ.ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช"

2. วิไล กมลเดชเดชา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สมรรถภาพครูกับการสื่อสารแบบให้ครูมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพฯ"

ส่วนที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์สาขาโสตทัศนศึกษา เรื่อง "แนวโน้มการพัฒนาสื่อสำหรับการศึกษาทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน" เขียนโดย น้ำทิพย์ ลุนทรนันท์

5. หัวข้อเรื่อง "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสาร 7 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2530 สุภักดี อภินันท์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์ เรื่อง "บทบาทของวิทยุกระจายเสียงในการพัฒนาชนบท ศึกษาการใช้วิทยุกระจายเสียงในงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย"

พ.ศ. 2531 จุไรรัตน์ เพียงใจ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาประถมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง "การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาข่าวสารทางด้านประชากรที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับนโยบายประชากรในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)"

พ.ศ. 2532 มีวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. สพรังพร สว่างวิบูลย์พงศ์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาบทวิทยุรายการเพื่อแผ่นดินไทยเพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการปรับนโยบาย และกลยุทธ์การสื่อสาร"

2. เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ เขียนเรื่อง "การศึกษาหาแนวทางวางแผนใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ"

พ.ศ. 2533 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่องดังนี้

1. จรัสศรี หาญสมวงศ์ เขียนเรื่อง "การศึกษาความแตกต่างของความคิดเห็น ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อวิทยุบนรถประจำทางทั่วไป ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ คลื่นพิเศษ F.M.S.C.A"

2. สมหวัง พลรักดี เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อทางวิทยุและความต้องการรายการเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนของนักศึกษาทางไกล ในระดับมัธยมปลายของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง"

3. สุรินทร์ แปลงประสพโชค เขียนเรื่อง "การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี"

6. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน " มีเอกสาร 6 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2534 มีวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการรับข่าวการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตดุสิต เขตบางกอกน้อย และเขตหนองจอก"

2. อลงกรณ์ เหล่างาม เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้านในหมู่บ้านเทคโนโลยี ศึกษาโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทในหมู่บ้านเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงาน"

ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิเทศศาสตร์ ในสาขาสื่อสารมวลชน มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. สุปราณี พิมลรัตน์ เขียนเรื่อง "การตามกระแสข่าวจากสื่อมวลชนของชาวบ้านป่อสร้าง"

2. สุริยันตร์ เชาวนปรีชา เขียนเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในหมู่บ้านวังเคียน อ.ลอง จังหวัดแพร่"

ส่วนในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เขียนโดย ปารีชาติ บุญญาวิวัฒน์ เรื่อง "การประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนงานพัฒนาสตรีในด้านความรู้ ทักษะ และกรณีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี"

หัวข้อเรื่อง " สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา " มีเอกสาร 6 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2531 มีงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาแนวทางในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบท" เขียนโดย แสงจันทร์ อินทนนท์ จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และ พรรณนีย์ วิชชาชู เขียนวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ เรื่อง "ประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแก่เกษตรกร ในเขตรอบนอก กรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2532 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มิวทิยานิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการรับข่าวสารของผู้อ่านหนังสือพิมพ์" เขียนโดย พจมาน ลีละยูวะ

ยังมีมิวทิยานิพนธ์สาขาศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เขียนโดย พิษัย ตรีอนุรักษ เรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดลำปาง ที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ" และ สากล ไพเราะ จากสาขาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนมิวทิยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อพัฒนาชนบท ในโครงการน้ำพระราชหฤทัยจากในหลวง (อีสานเขียว)"

พ.ศ. 2533 วณิต มาลาศรี จากสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้เผยแพร่ในโครงการพัฒนาที่ดินเค็ม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

พ.ศ. 2534 ฤดีมาส ปางพุดพิงศ์ จากสาขาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนมิวทิยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการประสานประโยชน์ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีสร้างเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย"

7. หัวข้อเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี " มีเอกสาร 5 รายการเป็นมิวทิยานิพนธ์ทั้ง 5 เรื่อง และเป็นมิวทิยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการทั้งหมด ดังนี้

พ.ศ. 2532 1. วาริศา พลายบัว เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. สุวรร ยุทธนา เขียนเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารกับค่านิยมและทัศนคติสมัยใหม่ของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่"

พ.ศ. 2533 1. นันทวัน ยันตะดิกล เขียนเรื่อง "รูปแบบจดหมายข่าวที่เหมาะสมในการเผยแพร่ความรู้เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านสตรี"

2. สุภาณี เวชพงศา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพ และบทบาทสตรี"

พ.ศ. 2534 ปารีชาติ สถาปิตานนท์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการสื่อสารของหญิงโสเภณี : ศึกษาเฉพาะกรณีหญิงโสเภณีที่เข้ารับการสงเคราะห์ ณ สถานสงเคราะห์ บ้านเกร็ดตระการ จ.นนทบุรี"

7/1. หัวข้อเรื่อง " การสื่อสารกับสิ่งเสพติด " มีเอกสาร 5 รายการ เป็นมิวทิยานิพนธ์ทั้ง 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2533 อุลิษา ชุตบุญธรรม เขียนวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการเลิกสูบบุหรี่ของ ล้ำก่อนามัย"

พ.ศ. 2534 มีวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 4 เรื่องดังนี้

1. เพ็ญจันทร์ สุทธิพิเชษฐ์กุล เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับ สื่อ ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการ กรุงเทพมหานคร"

2. วริษา ธุวสิน เขียนเรื่อง "การรับข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้าจากสื่อมวลชนของ พนักงานขับรถบริษัทขนส่งจำกัด"

3. แววดา ธนบัตร เขียนเรื่อง "การศึกษามลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในกรุงเทพมหานคร"

4. ศักดินา บุญเปี่ยม เขียนเรื่อง "ทัศนคติของผู้ป่วยยาเสพติดที่มีต่อการเปิดรับ ข่าวสารในเรื่องการบำบัดรักษา"

7/2. หัวเรื่อง " โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา " มีเอกสาร 5 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

พ.ศ. 2531 มีงานวิจัย จากภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เรื่อง "บทบาทของโทรทัศน์ที่มีต่อผู้สูงอายุในเมืองและชนบทจังหวัดเชียงใหม่" เขียนโดย นิภา วินิจ และ นาฎยา ตานานนท์

ในขณะเดียวกัน ประมว สตะเวทิน จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำ วิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ การดูโทรทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นใน กรุงเทพมหานคร"

มีวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต เขียนโดย อภิศรา อิศรศักดิ์ เรื่อง "การสำรวจ ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการใช้สื่อทางโทรทัศน์ของคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.) เพื่อการรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนน ในเขตกรุงเทพมหานคร"

7/3. หัวเรื่อง " เพศกับการสื่อสาร " มีเอกสาร 5 ราย เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้

พ.ศ. 2531 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศของนักศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" เขียนโดย จารุวรรณ ก้นทะนิตย์

พ.ศ. 2532 เนตรชนก บัวนาค สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและทัศนคติที่มีต่อเรื่อง รักร่วมเพศของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" สิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เช่นกัน ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของโสเภณีชาย"

พ.ศ. 2533 ศักดิ์ ศรีสอน สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเพศศึกษาจากหนังสือพิมพ์ และนิตยสารของนักศึกษาวิทยาลัยครู ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์"

พ.ศ. 2534 ล้ำค่า โพธิ์กระจ่าง วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้และความพึงพอใจจากสื่อของเด็ก และเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน"

7/4. หัวเรื่อง " สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา " มีเอกสาร 5 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2530 จารุวรรณ ธรรมวัตร จากสถาบันวิจัยศิลป์และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสาน ในช่วงกึ่งศตวรรษ"

ในปีเดียวกันนี้ มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การรับข่าวสารทางด้านจริยธรรมจากสื่อพื้นบ้าน ประเภทขอของประชาชนในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่" เขียนโดย จันท์เพ็ญชาติพันธุ์

พ.ศ. 2533 จิตตนา หนูนะ เขียนวิทยานิพนธ์ สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "บทบาทและการเลือกมลายของรื่องเงืงต้นหยง"

พ.ศ. 2534 มีวิทยานิพนธ์ของวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต เรื่อง "ความตระหนักของช่างขอในบทบาทนักสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา" เขียนโดย สมฤทธิ์ ลือชา และ นุปผา เมฆศรีทองคำ ในสาขาเดียวกัน ก็ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต : วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2532-2533"

7/5. หัวข้อ " การสื่อสารกับศาสนา " มีเอกสาร 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดดังนี้

พ.ศ. 2532 สมศรี จินะวงศ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและการรักษาศีลของพระสงฆ์"

พ.ศ. 2533 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **บันนัดดา นพพานวัน** เขียนเรื่อง "การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่
ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย"

2. **พูนทรัพย์ สิทธิพรหม** เขียนเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา กับ การเข้า
ร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี"

ทางด้านวารสารศาสตร์ ก็มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อการใช้
ประโยชน์และการตอบรับสนองความต้องการ : ศึกษาเฉพาะรายการธรรมะพระพยอมกับนักเรียน
มัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" เขียนโดย **วัชรียา อานามวัฒน์**

พ.ศ. 2534 ลาวัณย์ อินทรารักษ์ สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"ความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ ทศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่"

7/6. หัวข้อเรื่อง " หอกระจายข่าวและเสียงตามสายกับการพัฒนา " มีเอกสาร 5 รายการ
เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2532 มุกดา แก้วมณีโชค จากสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง
"ประสิทธิผลของสื่อเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ ทศนคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสุขาภิบาล
อาหารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี"

สมควร จำพ็อง และคณะ ได้ทำงานวิจัย เรื่อง "การดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร
ประจำหมู่บ้านในประเทศไทย พ.ศ.2531"

พ.ศ. 2533 ประไพพรรณ ธงอินเนตร สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์
เรื่อง "หน้าที่ของหอกระจายข่าวในการให้ความรู้ความเข้าใจด้านสาธารณสุขมูลฐาน แก่ประชาชนใน
จังหวัดนครปฐม"

ส่วนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต **พิไลพรรณ กาญจนลักษณ์**
เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของเสียงตามสายที่มีต่อการรับฟังและการรับรู้ข่าวสารทางด้านสาธารณสุข
ศึกษาเฉพาะกรณีของประชาชนในหมู่บ้าน ต.หัวสะพาน อ.เมือง จังหวัดเพชรบุรี"

พ.ศ. 2534 ปาริชาติ สายธนู เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพ
ของหอกระจายข่าวในการเผยแพร่รายการเพื่อการเกษตรของสองหมู่บ้าน" วารสารมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

8. หัวข้อเรื่อง " การสื่อสารในการพัฒนาเด็กและเยาวชน " มีเอกสาร 4 รายการ เป็น
วิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2533 ประณิต วิสาละ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนและการเปิดรับรายการโทรทัศน์ของเด็กนักเรียนชั้นประถมปลาย ในเขตเมืองและชนบท จังหวัดสงขลา"

กรมประชาสัมพันธ์ ได้เขียน "รายงานความก้าวหน้าโครงการใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว"

สุภัทวดี อภินันท์ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "รายงานผลการวิจัยความชอบใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของพ่อแม่ด้านการพัฒนาครอบครัวและเด็กในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ของประเทศไทย"

พ.ศ. 2534 จำนรรจ์ เขตบรรพต ได้เขียนวิทยานิพนธ์สาขาวารสารศาสตร์ เรื่อง "การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็ก และการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานพัฒนาเด็กที่มีต่อการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์"

9. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการท่องเที่ยว " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 รายการ ดังนี้

พ.ศ. 2532 วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ สาขาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การกำหนดนโยบายและแผนการสื่อสารส่งเสริมการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีพฤติกรรมการรับข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มาเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา"

พ.ศ. 2533 คัดคนางค์ แจ้งใจ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "สถาบันและแนวโน้มการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว"

9/1. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2534 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บุศรินทร์ หนูนภักดี เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความพึงพอใจของประชาชนในการติดต่อสื่อสารกับพนักงานเทศบาลเมือง จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ"

ที่วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. บัทมา สุขินัย เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของเจ้าหน้าที่หน่วยรับตรวจในหน่วยราชการส่วนกลาง และรัฐวิสาหกิจ"

2. สุทธรรศิกา คุรัตน์ เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อพัฒนาองค์กร ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ธนชาติ จำกัด"

10. หัวเรื่อง "การโฆษณากับการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

วิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. วุฒิ พงศ์ชัชวาล เขียนเรื่อง "ทัศนคติของนักโฆษณาเกี่ยวกับบทบาทของโฆษณาต่อการพัฒนาสังคม" พ.ศ. 2533

2. ชมกฤษ ปฏิมาประกร เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร พฤติกรรมการเปิดรับสารและการให้ความสำคัญในเรื่อง รูปแบบทางการจูงใจกับความเข้าใจและความพึงพอใจในโฆษณา เพื่อส่งเสริมสังคมทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

10/1. หัวเรื่อง "การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เล่มดังนี้

พ.ศ. 2533 รัตนา ศรีธนะชัยโชค เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาชนบทในประเทศไทยกับแนวนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ" สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ

พ.ศ. 2534 พจนา ฐูปแก้ว เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "รูปแบบพฤติกรรมของชาวพญาในการให้และพึงพอใจในสื่อประชาสัมพันธ์ของท้องถิ่น" วารสารศาสตรมหาบัณฑิต

10/2. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับโภชนาการ" มีเอกสาร 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ดังนี้

พ.ศ. 2531 กรกช ว่องวิศว์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการฟาสฟู๊ดของชาวกรุงเทพมหานคร" สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ

พ.ศ. 2534 อังคณา มั่งมีทรัพย์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประสิทธิผลของการเผยแพร่ข่าวสารทางคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสาธารณสุขที่มีต่อความรู้ และความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐม"

10/3. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว" มีเอกสาร 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2531 อัจฉรา ธวัชวิบูลย์ผล เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร เรื่อง การทำหมันชายของผู้รับบริการทำหมันชาย ที่สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน"

พ.ศ. 2533 พนิดา อินทรลักษณ์ เขียนวิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง "ผลกระทบของการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อประชาชน ในการเผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว"

10/4. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการทั้ง 2 เล่มดังนี้

1.จินดา คุ่มกิตติชัย เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับสารกับความร่วมมือของประชาชนในการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะประโยชน์ : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา"

2. ศรีธรรม โจรนสุพจน์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่"

อื่นๆ นอกจากนั้นยังมีเอกสารอีก 7 เรื่อง ที่มีเนื้อเรื่องต่างๆ ไม่สามารถจัดเข้าในหัวเรื่องต่างๆ ทั้ง 10 กว่าหัวเรื่อง ดังที่กล่าวมาแล้วได้ดังนี้

1. มุทิตา ทิราพร เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของการเผยแพร่ความรู้เรื่องความปลอดภัยจราจรแก่นักเรียนชั้นประถมในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2531.

2. ยุพิน เตชะมณี และคนอื่นๆ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาความต้องการรับความรู้ทางวิชาการและความคิดเห็นของประชากรในชนบท ที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้เทป "จากคุณมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2533

3. บุญณิกา วงศ์วานิช ทำวิทยานิพนธ์ศึกษาเรื่องของพัฒนการ ในสาขานิติศาสตร์พัฒนการ เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการสื่อสารสถานภาพสังคมกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพัฒนการในเขตนครราชสีมา" พ.ศ. 2533

4. ศันสนี ชุมนุมมณี จากสาขานิติศาสตร์พัฒนการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณลักษณะของนักศึกษาและบทบาทในการพัฒนาสังคมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาการหนังสือพิมพ์" พ.ศ. 2533

5. สมยศ สิงห์คำ เขียนวิทยานิพนธ์ สาขาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "สภาพความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับสื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด" พ.ศ. 2533

6. ปิยนุช สังข์ช่วย สาขานิติศาสตร์พัฒนการ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของสื่อมวลชนในการส่งเสริมการปฏิบัติงาน และการเผยแพร่ภาพพจน์ของนักสังคมสงเคราะห์ ในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ" พ.ศ. 2533

7. ภัทรทิพา กาญจนคูหะ เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานประกอบการศึกษาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน" วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2534

สรุปแล้วในช่วงที่ 3 จำนวนองค์ความรู้ใน พ.ศ. 2530 - 2534 นี้ สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการเริ่มขยายตัวมากขึ้น จึงมีเอกสารหลากหลายลักษณะ รวมจำนวนถึง 144 รายการ โดยเป็นวิทยานิพนธ์มากที่สุดถึง 121 เล่ม หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ เรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" จำนวน 19 เรื่อง ซึ่งล้วนเป็นการศึกษาในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด ทั้งแสดงว่าในช่วงเวลานี้กระแสการศึกษาความรู้ยังให้ความสำคัญด้านการเกษตรมาก หัวเรื่องที่มีเอกสารมากเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ "

การสื่อสารกับสาธารณชน" จำนวน 12 เรื่อง ในจำนวนนี้เริ่มมีการศึกษาในเรื่องของโรคเอดส์ เริ่มเล่มแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2531 หัวเรื่องที่มีเอกสารมากเป็นอันดับที่ 3 คือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนา" นอกจากนั้นในช่วงนี้ยังมีหัวเรื่องที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นจากช่วงก่อนอีกหลายหัวเรื่อง อาทิ เช่น "การสื่อสารกับสิ่งเสพติด" ซึ่งเริ่มมียาม้า หรือยาบ้าเข้ามาในสังคมไทย นอกเหนือจากบุหรี หัวเรื่อง "เพศกับการสื่อสาร" "การสื่อสารกับการท่องเที่ยว" "การสื่อสารกับโภชนาการ" และ "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" ในขณะที่ ในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว" นั้น มีผู้ศึกษาลดน้อยลงกว่าเดิม ส่วนใหญ่งานวิจัยยังเป็นเชิงปริมาณด้วยการสำรวจและส่วนมากในพื้นที่ชนบทมากกว่าในกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3 ตารางแสดงจำนวนขององค์ความรู้ในช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530 – 2534

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การสื่อสารกับการเกษตร	18	1	-	-	19
2. การสื่อสารกับการพัฒนา	6	1	5	4	16
3. การสื่อสารกับสาธารณสุข	7	1	-	-	8
การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์	4	-	-	-	4
4. การสื่อสารกับการเมือง	7	1	-	-	8
การสื่อสารกับการศึกษา	6	2	-	-	8
5. วิทย์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	6	1	-	-	7
6. การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน	5	1	-	-	6
สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	5	1	-	-	6
7. การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี	5	-	-	-	5
การสื่อสารกับสิ่งเสพติด	5	-	-	-	5
โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	4	1	-	-	5
เพศกับการสื่อสาร	5	-	-	-	5
สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา	4	1	-	-	5
การสื่อสารกับศาสนา	5	-	-	-	5
หอกระจายข่าวและเสียงตามสายกับการพัฒนา	4	1	-	-	5
8. การสื่อสารกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	2	2	-	-	4
9. การสื่อสารกับการท่องเที่ยว	3	-	-	-	3
การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร	3	-	-	-	3

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
10. การโฆษณากับการพัฒนา	2	-	-	-	2
การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับโฆษณาการ	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม	2	-	-	-	2
11. อื่นๆ ได้แก่	7	-	-	-	7
- การสื่อสารกับการจราจร , เทป , พัฒนาการ, นักข่าว					
- การสื่อสารกับวัฒนธรรม , นักสังคมสงเคราะห์					
การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน					
รวม	121	14	5	4	144

ในช่วงนี้ จำนวนองค์ความรู้ที่มากที่สุดคือ หัวข้อเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" รองลงมาคือ การสื่อสารกับสาธารณสุข และการสื่อสารกับการพัฒนาตามลำดับ

ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2535 - 2539 เป็นช่วงที่การศึกษาด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการเริ่มขยายตัวค่อนข้างเต็มที่ เป็นยุคที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองด้วยฟองสบู่ จึงมีการศึกษาเกิดขึ้นมากมาย ตามกระแสความสนใจด้านต่างๆที่หลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทย โดยภาพรวมพบว่ามียุคความรู้เป็นเอกสารทั้งหมด 105 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 92 รายการ งานวิจัย 10 เรื่อง หนังสือ 3 เล่ม ไม่มีเอกสารจากการสัมมนาเลย โดยจะกล่าวเรียงตามลำดับหัวเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณชน" มีเอกสาร 17 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 15 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2536 ชิดาภา สุขพลำ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องห้องว่าง ระหว่างเอกสารภาษาถิ่น(เขมรถิ่นไทย) กับภาษาไทยมาตรฐานในพื้นที่ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์"

พ.ศ. 2537 มีวิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 3 เรื่องดังนี้

1. ธีรกุล สถิตนิมานการ เขียนเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสาร ความรู้สุขภาพอนามัยด้านสาธารณสุขกับการรับบริการของผู้มารับบริการ โรงพยาบาลรามาริบัติ"

2. เบญจพร งามเกริกโชติ เขียนเรื่อง "ความต้องการด้านเนื้อหาและการนำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับหญิงทำงานนอกร้านทางสื่อโทรทัศน์"

3. आयวัฒน์ จุนสมพิศศิริ เขียนเรื่อง "สื่อบุคคลกับแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดให้แก้ปวด ไม่ถูกต้องในชุมชนแออัด"

พ.ศ. 2538 เกศมณี สายทิพย์วดี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความต้องการสื่อ เพื่อรับทราบข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วย และผู้พิการที่มารับบริการจากศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ"

เพียรพร ว่องวิวัฒน์ จากคณะวารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์รายการเกี่ยวกับ สุขภาพอนามัยแม่และเด็กเพื่อการใช้ประโยชน์ และตอบสนองความต้องการข่าวสารของสตรีมีครรภ์ที่มีรับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี"

พ.ศ. 2539 มีวิทยานิพนธ์จากคณะวารสารศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **บาทหยัน อิมสำราญ** เขียนเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อการเรียนรู้เรื่องการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง : ศึกษากรณีนิคมยาสารหมอบ้าน"

2. **มารศรี เตชะคำนุช** เขียนเรื่อง "อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการบริโภคเกลือไอโอดีนตามโครงการรณรงค์จัดโรคขาดสารไอโอดีนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเถลิงสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี"

มีวิทยานิพนธ์ 7 เรื่องและงานวิจัย 2 เรื่อง รวมเป็น 9 เรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับโรคเอดส์ จึงได้แยกออกเป็นหัวข้อย่อย "การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์" โดยจะกล่าวละเอียดดังนี้

หัวข้อย่อย "การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์"

พ.ศ. 2535 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่องดังนี้

1. **กมลณัฐ พลวัน** เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"

2. **พนิตนาฏ ลัคนาโมษิต** เขียนเรื่อง "ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเลี้ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์"

3. **สุวรรณทิ โปธิศิริ** เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร"

ที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ **อาภัสรา จันทรสุวรรณ** เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความวิตกกังวลอันเกิดจากข่าวสารข้อมูลการรณรงค์ เรื่องโรคเอดส์ผ่านสื่อมวลชน ช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2534 : ศึกษาในแนวทัศนะแบบองค์รวม" ที่สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนกับความรู้และพฤติกรรมกาป้องกันโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้" เขียนโดย **พงศา ศิลบุตร** พ.ศ. 2535

พ.ศ. 2536 **ธีรานุช เทพวัลย์** จากคณะวารสารศาสตร์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์จากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์รายวัน มีความสัมพันธ์กับความตื่นตัวเรื่องโรคเอดส์ของนิสิตนักศึกษา ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอการค้าไทย"

พ.ศ. 2537 มีงานวิจัยของสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง "ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสารและพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ : โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่อง โรคเอดส์ ต่อพฤติกรรมและค่านิยม" จัดทำโดย **วรชัย ทองไทย และ อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ**

ส่วน อรุณ มะหิ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการสื่อสารกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในกลุ่มผู้รับบริการตรวจโรคและโรคเอดส์"

พ.ศ. 2538 วาทีณี บุญชะลัษมี ,สมศักดิ์ นักคณาจารย์ และอารี อาติน จากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลได้ทำงานวิจัยเรื่อง "สื่อเอดส์ : การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาสื่อในอนาคต"

2. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ทั้ง 9 เล่มดังนี้

พ.ศ. 2535 อารยา ศุภุทธมมงคล สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2536 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. บุษบา ภูัสกุล เขียนเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี"

2. พิศศิลาปี จิตนาวสาร เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ วรรณิ จงศักดิ์สวัสดิ์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาผลของสื่อมวลชนในการพัฒนาจิตสำนึกของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำ"

พ.ศ. 2537 ที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. จิตติมา นิยมสรวณู เขียนเรื่อง "ความตระหนักของบรรณารักษ์ชาว และผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการเสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย"

2. สาวิตรี ศรีสุข เขียนเรื่อง "การสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารพัฒนาการ : คู่มือการศึกษาธรรมชาติในป่าดิบเขา"

ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาวารสารสนเทศ วิลาสินี พิพิธกุล เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่อง ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมกรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้า แม่เมาะ จังหวัดลำปาง"

พ.ศ. 2539 ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์"

3. หัวข้อเรื่อง "สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 8 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2535 มีวิทยานิพนธ์สาขา นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ 2 เรื่อง ดังนี้

1. พิทยา พัฒนธัญญา เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ต่อบทบาทที่หนังสือพิมพ์ควรจะเป็นและที่กำลังเป็นอยู่ในการเสนอข่าวเพื่อการพัฒนา"

2. สันตินที ประยูรรัตน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนและความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวารสารศาสตร์ต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมของหนังสือพิมพ์ไทย"

ส่วน กุลประภัสสร โกละกะ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาประสิทธิภาพผลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาด้านประชากรศึกษา เน้นหนักเรื่องสุขภาพอนามัย สำหรับประชาชนในเขตชนบท"

พ.ศ. 2536 วิริยะ กลิ่นเสาวคนธ์ จากสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์รายการเพื่อท้องถิ่นของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 12 สุราษฎร์ธานี"

พ.ศ. 2537 มีวิทยานิพนธ์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "คุณลักษณะของจุลสารสำหรับชาวชนบทตามความคิดเห็นของผู้มารับบริการจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน"

พ.ศ. 2538 ดนยา ธัชชนก เขียนวิทยานิพนธ์สาขา นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ เรื่อง "หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาชุมชน"

ที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. นวลทิพย์ ปริญาญกุล เขียนเรื่อง "ความต้องการและความสนใจด้านรูปแบบหนังสือการ์ตูนเด็กไทยศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ กรณีเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"

2. ศิริดา ทรงธรรมเสนีย์ เขียนเรื่อง "นิตยสารผู้หญิงแนวสังคมนิยม "หยิน" กับการใช้ประโยชน์และการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน"

4. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" มีเอกสาร 7 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 4 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2535 สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล มีงานวิจัยเรื่อง "การสื่อสารเพื่องานพัฒนาชุมชน : ประสพการณ์จากงานวิจัยเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการกินของชาวอีสาน" เขียนโดย คมสัน หตะแพทย์

ส่วนที่สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เจริญ บุญชาติสัย ทำงานวิจัยเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง ในจังหวัดปัตตานี"

ในปีเดียวกัน สุรพงษ์ โสชนะเสถียร จากสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "เงื่อนไขความพอใจในการเปิดรับสื่อในองค์การชายแดน"

พ.ศ. 2536 บุญสืบ รุ่งเจริญ จากคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดทำภาคินิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาและบทบาทข่าวสารการพัฒนาต่อชาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ อำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี"

พ.ศ. 2538 กองป้องกันยาเสพติด ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมกรสื่อสารของชุมชนในกรุงเทพมหานคร"

ที่สาขาศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวิทยานิพนธ์ เขียนโดย ภาสกร เข้มมะศิริ เขียนเรื่อง "เครือข่ายการเรียนรู้ของหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน"

พ.ศ. 2539 วิภาดา เจริญลาภ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปลี่ยนแปลงกระบวนการรับรู้และการจัดการกับข่าวสารข้อมูลของประชาชนในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท" วิทยานิพนธ์สาขาศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4/1. หัวเรื่อง "สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา" มีเอกสาร 7 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด

พ.ศ. 2536 สมฤทธิ์ ลือชัย เขียนวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต เรื่อง "ความตระหนักของช่างขอในบทบาทนักสื่อสารเพื่อการพัฒนา"

พ.ศ. 2537 มีวิทยานิพนธ์คณะวารสารศาสตร์ เรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญ เกาะเกร็ด ปากลัด และบางกระบือ" เขียนโดย สุธีรา เผ่าโภคสถิตย์

พ.ศ. 2538 อเนก เกื้อมา ได้เขียนวิทยานิพนธ์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "ผลของการใช้สื่อพื้นบ้านทางภาคใต้ "หนังตะลุง" ต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราช"

พ.ศ. 2539 ในสาขานิตยศาสตร์พัฒนาการ ยังมีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. พรพิไล เทพาคำ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมืองช่วง ม.ค. - ธ.ค. 2537"

2. ขวัญชัย หมั่นคำ เรื่อง "การวิเคราะห์การใช้สื่อหมอลำเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

3. นารีนารถ กิตติเกษมศิลป์ เรื่อง "การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อพื้นบ้านเพลงซอ"

4. นิทรพร ทิพา เรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงพื้นบ้านหมอลำเพื่อการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม"

5. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเมือง" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 6 รายการ ดังนี้

พ.ศ. 2535 วรรณฯ พงศ์ถิ่นทองงาม สาขานิตยศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของสื่อในการต่อต้านการขายเสียงของผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535"

พ.ศ. 2537 วิฑิตกานต์ ธนโฬาร จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย : ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์"

พ.ศ. 2538 เสถียร ปรีดาสา จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความตื่นตัวทางการเมืองกับพฤติกรรมการเปิดรับและการใช้สื่อมวลชน เพื่อสนองความพึงพอใจของประชาชนจังหวัดมุกดาหาร ศึกษากรณีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในช่วงปี 2535 - 2537"

พ.ศ. 2539 บัณฑิตวิจิตร สาขานิตยศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ รายการสนทนา 45 นาที ปัญหาบ้านเมือง" ที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่องดังนี้

1. พนม คลีฉายา เขียนเรื่อง "อิทธิพลและประสิทธิภาพของสื่อ เกี่ยวกับข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อายุ 18-19 ปี เขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2538"

2. สาลินี หลีหเจริญกุล เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการสื่อสารกับความรู้ ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร"

5/1. หัวเรื่อง "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2535 อุษา จันทรประภาศ สาขาวิชาเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี"

พ.ศ. 2536 ลักษณ์า คล้ายแก้ว สาขาวิชาเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำเสนอเนื้อหาข่าววิทยุในช่วงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในเดือนพฤษภาคม ศึกษาเฉพาะข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและสำนักงานข่าว ไอ เอ็น เอ็น"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวและสาระความรู้ "คุยกันที่ซานเรื่อน" ของสถานีวิทยุกระจายเสียง 919 สำนักงานพัฒนาพิเศษ กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด" เขียนโดย วรภิจ ธีรญวัฒน์ศิริ

พ.ศ. 2537 อมร รัตนโชติ จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรลูกค้านาคาร์เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในการรับฟังรายการของธนาคารชื่อ "เพื่อเกษตรกร" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแม่สอด จังหวัดตาก"

ส่วน ดวงกมล ปานรศทิพ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาส่งเสริมการเกษตรภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การประเมินรายการวิทยุ 1 นาที่กับดินดำน้ำชุ่ม"

พ.ศ. 2539 พรนภา แก้วลาย จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาความต้องการข่าวสารและความพึงพอใจในการรับฟังข่าวต้นชั่วโมงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือกองทัพบก ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรุงเทพมหานคร"

6. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" มีเอกสาร 5 รายการ วิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2535 มีหนังสือเรื่อง "สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่" เขียนโดย ณรงค์ สมพงษ์ ส่วน อุทัยวรรณ อินทร์โต จากสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์" ส่วนที่เชียงใหม่ คณะธุรกิจเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ มีงานวิจัยเรื่อง "การรับบริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่" เขียนโดย นำชัย ทนุผล และ สุนิสา ทนุผล

พ.ศ. 2538 จิรภัทร มหาสุคนธ์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "การเปิดรับรายการโทรทัศน์ทางการเกษตรของเกษตรกร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา"

6/1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนา" มีเอกสาร 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 2 เล่มดังนี้

พ.ศ. 2536 มณฑล ไบบัว ได้เขียนหนังสือเรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง"

พ.ศ. 2537 สุกัญญา นาคสุข สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัยของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา" เสถียร เขยประทับ จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้หนังสือเรื่อง "การสื่อสารและการพัฒนา"

พ.ศ. 2538 มีวิทยานิพนธ์สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2538-2552"

พ.ศ. 2539 มีหนังสือของสถาบันราชภัฏพระนคร เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น" เขียนโดย พูนทรัพย์ สิทธิพรหม

6/2. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการศึกษา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2536 ศรายุทธ วงคะฮาด เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนต่อการจัดสภาพการเรียนการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 " ในสาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พ.ศ. 2537 มีวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. จิตระพี ศิริพานิช เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกาสื่อสารในกลุ่มปฏิบัติงาน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด"

2. ภาวิณี พุดนิกร เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการศึกษาทางไกลโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ : กรณีก่อนดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลโดยใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียมไทยคม"

พ.ศ. 2539 จำนง แก้วเพชร ได้เขียนวิทยานิพนธ์ สาขาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง "การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสอนอิสลาม ในจังหวัดสตูล"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สวภา ไร่ประเสริฐ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมการดูโทรทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นครศรีธรรมราช"

6/3. หัวเรื่อง "โทรทัศน์สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสาร 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2535 วไลรัตน์ พูนวศิน เขียนวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การศึกษาความต้องการรายการโทรทัศน์ของเด็กชนบทในจังหวัดสุรินทร์"

พ.ศ. 2536 ดรีรัตน์ นิลรัตน์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนา เรื่อง "การเปิดรับชมละครโทรทัศน์กับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในกรุงเทพ และปริมณฑล"

พ.ศ. 2537 อรพินท์ ศักดิ์เยี่ยม ได้เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนา เรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก"

พ.ศ. 2538 มีวิทยานิพนธ์จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง "ผลกระทบของรายการโทรทัศน์ รายการเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของเราที่มีต่อความรู้ การนำไปปฏิบัติตาม และถ่ายทอดสู่บุคคลในครอบครัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร"

ส่วนที่มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มีงานวิจัยเรื่อง "ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอันเป็นผลมาจากการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก" จัดทำโดย อรรถพร คงวิไล

7. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับศาสนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 4 รายการ โดยทั้ง 4 เล่มเป็นวิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรียงตามลำดับปี ดังนี้

พ.ศ. 2537 บุศยรัตน์ แก้วไพฑูลย์ เขียนเรื่อง "การศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีชุมนุมพุทธศาสตร์"

พ.ศ. 2538 พวงทอง อังกาบ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับชมรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

วันทนา ต่อนิมิตรกุล เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อของไวยาวัจกรกับบทบาทในการสื่อสารระหว่างองค์กร : เฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพ"

พ.ศ. 2539 ถันยพร พงษ์โสภณ เขียนเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ศึกษากรณี : พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี)"

8. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 รายการ จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้ง 3 เล่มดังนี้

พ.ศ. 2535 พรพิมล เจติมพลาณภาพ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกาแสวงข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย"

พ.ศ. 2538 สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของผู้ผลิตที่มีต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม"

พ.ศ. 2539 พรรณเพ็ญ วัยเจริญ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่มีต่ออนุกรมมาตรฐาน มอก. - ISO 9000"

8/1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการทั้ง 3 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2535 วัฒนา เจริญยงค์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการส่งเด็กเข้ามาทำงานในเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสุรินทร์"

แสงรวี กิริยาพงศ์ เขียนเรื่อง "การศึกษารูปแบบและเนื้อหาของจดหมายข่าวโครงการ สโมสรแรงงานเด็ก"

วรทัย เมฆสุด เขียนเรื่อง "การประเมินผลสื่อที่ใช้เผยแพร่ในโครงการแรงงานเด็ก"

9. หัวเรื่อง "การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา" มีเอกสาร 2 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2535 มีงานวิจัยของกรมประชาสัมพันธ์ กองงานคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เรื่อง "รายงานการประเมินผลโครงการนำร่องระบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนาแบบผสมผสาน"

พ.ศ. 2538 มีวิทยานิพนธ์สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "สถานภาพ ปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ของบุคคลากร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์" เขียนโดย ธรรมนันท์ จันทรมณี

9/1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 รายการ

พ.ศ. 2539 มีวิทยานิพนธ์สาขาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อ เพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านอาชีพของพัฒนากรสำหรับกลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี" เขียนโดย บังอร จงสมจิตต์

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนกับการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของสตรีตามแนวคิดการสังคมนิยมสังคมนิยม ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีในเขตกรุงเทพฯ" เขียนโดย วาริณี ชันธสิทธิ์

9/2. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้ง 2 เรื่อง

พ.ศ. 2539 ศิริลักษณ์ ศรีมณฑล เขียนเรื่อง "การนำนวัตกรรมด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการผลิตสื่อโสตทัศนศึกษาเฉพาะกรณีการใช้ Digital Nonlinear editing" และ อำไพศรี โสประทุม เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรเปิดรับข้อมูลข่าวสารและปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับ การสื่อสารเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร"

9/3. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งเสพติด" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนี้

พ.ศ. 2537 สุชาดา เมธีคุณาภรณ์ เขียนเรื่อง "การศึกษาการรับข่าวสาร การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกชมรมเยาวชนปอดสะอาด มูลนิธิหมอชาวบ้าน"

พ.ศ. 2539 ศิริพร เชิดวงศ์สุข เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรับข่าวสารเรื่อง ยาฆ่าของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มที่ 1 ในกรุงเทพ"

9/4. หัวเรื่อง "หอกกระจายข่าวและเสียงตามสายกับการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2535 วิริยะ คล้ายแดง เขียนวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง "การดำเนินการและการใช้สื่อเสียงตามสายเพื่อเกษตรกรในจังหวัดลำพูน"

พ.ศ. 2536 จีรพรรณ โสมอินทร์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "การศึกษาการเปิดรับฟังข่าวสารด้านการเกษตร จากหอกระจายข่าวของเกษตรกรในท้องที่จังหวัดนครนายก"

10. อื่นๆ เป็นเอกสารในเรื่องทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการอื่นๆ อีก 10 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาแตกต่าง กันดังนี้

1. เรื่อง "ข่าวกับการพัฒนา" สุภาพงษ์ ระววยทรง เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสารความรู้และทัศนคติการเสนอข่าวต่างประเทศการสื่อมวลชนของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2535

2. เรื่อง "สื่อกับการพัฒนาเด็ก" เป็นหนังสือจัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็ก พ.ศ. 2535

3. เรื่อง "น้ำประปา" กิตติศักดิ์ นภาพรรณวรัตน์ เขียนวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำประปากับพฤติกรรมการใช้น้ำประปาของประชาชนในเขต กทม." พ.ศ. 2535

4. เรื่อง "ภาษีมูลค่าเพิ่ม" สุภิดา จัตุราภิรักษ์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้เรื่อง ภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มใน กทม." พ.ศ. 2537

5. เรื่อง "การสื่อสารกับการไปรษณีย์" จัตุรชัย สุขพลาดิสัย เขียนภาคนิพนธ์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เรื่อง "การสื่อสารของประเทศไทยกับการพัฒนา : กรณีศึกษาการไปรษณีย์" พ.ศ. 2536

6. เรื่อง "น้ำมัน" สุภิดา จัตุราภิรักษ์ เขียนวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติที่มีต่อน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วของผู้เลือกใช้น้ำมันเบนซิน สำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลในเขต กทม." พ.ศ. 2537

7. เรื่อง "วิดีโอเกมส์" กุลธิดา ธรรมวิภังค์ เขียนวิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์เรื่อง "ความคิดเห็นของบิดามารดาต่อพฤติกรรมอันเป็นผลจากการเปิดรับสื่อวิดีโอเกมส์ของบุตร (สำรวจจากบิดามารดาของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร)" พ.ศ. 2538

8. เรื่อง "การสื่อสารกับการบริโภค" ธนินทร์ ตีรณานนท์ จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ : ศึกษากรณีผลของการสื่อสารต่อการบริโภคสินค้าและบริการของคนไทยในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2539

9. เรื่อง "ภาพยนตร์" พิศุฎดา พจนพิสุทธิ์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์กับการตัดสินใจชมภาพยนตร์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2539

10. เรื่อง "เข็มขัดนิรภัย" ไสภิตสุตา มงคลเกษม เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการเรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมกาคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขีรถยนตรใน กทม." พ.ศ. 2539

11. เรื่อง "เพศกับการสื่อสาร" ทัณฑทกานต์ ดวงรัตน์ เขียนเรื่อง "บทบาทของการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ" วิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ พ.ศ. 2539

สรุปแล้วในช่วงที่ 4 พ.ศ. 2535 - 2539 นี้ องค์ความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีความหลายหลายและแยกหัวเรื่องมากมาย มีจำนวนทั้งหมด 101 เรื่อง ในจำนวนนี้วิทยานิพนธ์ยังคงมีมากที่สุดถึง 88 เรื่อง หัวเรื่องที่มีเอกสารมากที่สุดคือ เรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" แสดงว่ากระแสความสนใจในการศึกษาช่วงนี้ยังคงอยู่ที่ด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะเรื่องที่มาแรง คือ เกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าโรค หรือวิธีการอื่นๆ ในด้านสาธารณสุข หัวเรื่องที่มีเอกสารมากเป็นอันดับที่ 2 คือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" เนื่องจากในช่วงหลังนี้เริ่มมีการปลุกกระแสในเรื่องความสำคัญของสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีผู้สนใจศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ หัวเรื่องที่มีเอกสารมากเป็นอันดับที่ 3 คือ หัวเรื่อง "สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา" ก็เป็นกระแสที่ให้ความสนใจในเรื่องของสื่อสิ่งพิมพ์ทั้ง หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ มากยิ่งขึ้นกว่ายุคที่ผ่านมา

นอกจากนั้น ความหลากหลายของหัวเรื่องต่างๆ มีมากขึ้น เช่น หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" การเริ่มกลับมาให้ความสนใจกับเรื่องของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชนมากยิ่งขึ้น หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร" ก็เริ่มเข้ามาสู่ความสนใจ เรื่องของการสื่อสารในองค์กร การพัฒนาในด้านต่างๆ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับศาสนา" มีความสนใจในเรื่องของพุทธศาสนาในด้านต่างๆ และสื่อมวลชนเพิ่มขึ้นด้วย หัวเรื่อง "การสื่อสารกับแรงงาน" เป็นไปตามกระแสสังคมอุตสาหกรรม ที่สังคมไทยเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต" เป็นหัวเรื่องใหม่ที่ค่อนข้างมาแรงและเป็นกระแสที่ให้ความสนใจในเทคโนโลยีใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต มากขึ้น ในขณะที่ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" นั้นเริ่มมีผู้สนใจศึกษาลดน้อยลง แม้แนวความคิดการเกษตรจะยังคงสำคัญยิ่งในสังคมไทยก็ตาม

ตาราง 4 ตารางแสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 4 พ.ศ. 2535 – 2539

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การสื่อสารกับสาธารณสุข	8	-	-	-	8
การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์	7	2	-	-	9
2. การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม	9	-	-	-	9
3. สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	8	-	-	-	8
4. การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน	3	4	-	-	7
สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา	7	-	-	-	7
5. การสื่อสารกับการเมือง	6	-	-	-	6
6. การสื่อสารกับการเกษตร	2	2	1	-	5
การสื่อสารกับการพัฒนา	2	1	2	-	5
การสื่อสารกับการศึกษา	5	-	-	-	5
โทรทัศน์สื่อเพื่อการพัฒนา	4	1	-	-	5
7. การสื่อสารกับศาสนา	4	-	-	-	4
8. การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร	3	-	-	-	3
การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน	3	-	-	-	3
9. การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับสิ่งเสพติด	2	-	-	-	2
หอกระจายข่าวและเสียงตามสายกับการพัฒนา	2	-	-	-	2
10. อื่นๆ 10 เรื่อง ได้แก่ ข่าวกับการพัฒนา ,สื่อกับการพัฒนาเด็ก ,น้ำประปา ,ภาษีมูลค่าเพิ่ม ,การสื่อสารกับการไปรษณีย์,น้ำมัน,วิดีโอเกมส์,การสื่อสารกับพฤติกรรมกรรมการบริโภค,ภาพยนตร์,เข็มขัดนิรภัย,เพศกับการสื่อสาร	11	-	-	-	11
รวม	92	10	3	-	105

ในช่วงนี้ จำนวนองค์ความรู้ที่มีมากที่สุดคือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" รองลงมาคือ "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" และ "สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา" ตามลำดับ

ช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 - 2543 เป็นช่วงที่การเรียนการสอนในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการเติบโตมากที่สุดนับตั้งแต่เริ่มมีมา ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดสอนเพิ่มขึ้นในระดับปริญญาโท ทั้งที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และที่คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งการเปิดสอนภาคนอกเวลาราชการ ของสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ ทำให้มีจำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาโทมากขึ้น จึงมีวิทยานิพนธ์เพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าๆ ตัวในช่วงนี้ โดยรวมแล้วจึงมีเอกสารที่เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดจำนวน 230 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 220 เรื่อง งานวิจัย 9 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง โดยจะกล่าวรายละเอียดเรียงตามลำดับหัวข้อเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" มีเอกสารจำนวน 24 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 23 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ดังนี้

1. กุสุมา ภูใหญ่ เขียนเรื่อง "การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของชาวชุมชนมุสลิมในเขตหนองจอก ต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของอิหม่าม"
2. ปริญญช ปัญญาวงศ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส"
3. ระวีร่ำไพ ศิริคุปต์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความสนใจสื่อและการมีส่วนร่วมในงานชุมชนสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ"
4. สุวรรณิ ชมภูจันทร์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมแสวงหาข่าวสาร ความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของคนชนบทในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร"
5. อรทัย เวชภูมิ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมแสวงหาข่าวสารกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาของประชาชนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2541 พัชรินทร์ ประสนธิ จากสาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความต้องการข่าวสารเพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิม : กรณีศึกษาบ้านปางทอง ตำบลนาปู่ป้อม อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน"

ส่วนในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการนั้น มีวิทยานิพนธ์ 4 เรื่องดังนี้

1. จิราพร ขุนศรี เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสาร การติดต่อกับสังคมภายนอกและทัศนคติกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าอาข่า พื้นที่ดอยแม่สลอง อ.แม่จัน อ.แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย"

2. นาทยา ศรีวรรณิมา เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้และทัศนคติของผู้นำชุมชน ต่อโครงการศูนย์วิจัยนิเวศวิทยารองครักษ์"

3. นาอิม๊ะ นิยะ เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารและการยอมรับบทบาทของสตรีอิสลามในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม บ้านสุโหงปาแน อ.เมือง จ.ปัตตานี"

4. ภาวี กวีใจวัง เขียนเรื่อง "การสื่อสาร ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนโครงการ "นักเรียนนายร้อยตำรวจสัมผัสปัญหาชุมชน"

พ.ศ. 2542 มีวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนากร 2 เรื่อง ดังนี้

1. ศรีนลัษณ์ สวัสดิ์มงคล เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารของทหารในการพัฒนาชุมชน"

2. สมพจน์ สิงขรไทย์ เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสารและการนำเสนอไปใช้ประโยชน์ของกรรมการเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติ"

พ.ศ. 2543 กาญจนา แก้วเทพ และคนอื่นๆ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้" โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ "ประสิทธิ์ เฉิดจินดา" ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชนในโครงการโคราชพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ของ 11 กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดนครราชสีมา"

อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ จากสาขาวิชาวาทวิทยา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสื่อสารเพื่อสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดน่าน " คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่สาขานิติศาสตร์พัฒนากร มีวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง ดังนี้

1. ใจทิพย์ สอนดี เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการบวชป่าชุมชน"

2. ไชรยา จามจรี เขียนเรื่อง "การศึกษาเนื้อหาและบทบาทของคุตบะฮ์ วันศุกร์ที่มีในชุมชน"

3. มานิดา คอยระงับ เขียนเรื่อง "การเผยแพร่ของนวัตรมระบบเงินตราชุมชน 'เบี้ยกุดชุม' ในอำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร"

4. รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงษ์ เขียนเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

5. วรณวิภา คำแฝง เขียนเรื่อง "การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร"

6. ไศวิวัฒน์ บุญประดิษฐ์ เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารของชุมชนบ้านครัว ในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนในกรณีพิพาท โครงการก่อสร้างถนนรวมและกระจายการจราจร"

2. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเมือง" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 20 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 ขนิษฐา ไชยสิทธิ์ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการสำรวจประชามติ : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 17 พฤศจิกายน 2539"

ส่วนที่สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 5 เรื่องดังนี้

1. ลลิตา วิทยสรณะ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ ทัศนคติ และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย"

2. นิภากร กำจรเมฆกุล เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของสตรีซึ่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล"

3. พัสณีย์ นุตาลัย เขียนเรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง"

4. มณีวรรณ รัชมีเนือง เขียนเรื่อง "ความต้องการและความพึงพอใจของนิสิต นักศึกษาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ"

5. อุษา โหราเรือง เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ"

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์จากคณะวารสารศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. พรรณพิลาส วีระสุโข เขียนเรื่อง "ความต้องการที่จะรู้ข่าวสารการเมือง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองและการใช้ประโยชน์ข่าวสารการเมืองจากรายการโทรทัศน์ของประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. จินตนา ปัญญาอาวุธ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร" ส่วน บุญจิระ พุทธิศรี จากสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

ในสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการเปิดรับชมข่าวสารการเมืองทางโทรทัศน์ของนิสิต นักศึกษา" เขียนโดย พสุ ชัยเวฬุ

พ.ศ. 2543 มีวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ 10 เรื่อง ดังนี้

1. จารุวรรณ ปวราจารย์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาวะวิกฤต"
2. ธิดาพร กันหลง เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาวะวิกฤต"
3. ต้องจิตต์ สุวรรณศร เขียนเรื่อง "ความต้องการข่าวสารด้านการเมือง การเปิดรับข่าวสารด้านการเมืองและการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากเว็บไซต์การเมือง ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร"
4. นวพร วิสิฐสิริ เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อการรณรงค์และเผยแพร่ข่าวสารการเลือกตั้งวุฒิสภา (ส.ว.)"
5. นิลุบล ใจอ่อนน้อม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต กทม."
6. บุญทริกา เจียงเพ็ชร เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ตและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีต่อความรู้ ทัศนคติและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพมหานคร"
7. ปัทมา คงบุญ เขียนเรื่อง "การเปิดรับทัศนคติและความต้องการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการกรองสถานการณ์"

8. พิงจิต แพทย์ศิลป์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร้านการเมือง ความรู้และทัศนคติต่อการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"

9. สวนิต เสตสุวรรณ เขียนเรื่อง "ทัศนคติประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพลักษณ์พรรคไทยรักไทย"

10. สุธาสิณี ไกรฤกษ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" มีเอกสารรวมทั้งหมดจำนวน 15 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 12 เรื่อง งานวิจัย 3 เรื่อง โดยในจำนวนนี้เป็นการศึกษาเรื่อง โรคเอดส์ จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ศิริรัตน์วดี ปิยะศิลป์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมดนตรี ที่มีต่อการฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวชเรื้อรัง ในกลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพในโรงพยาบาลศรีธัญญา"

พ.ศ. 2541 นิยม ศิริวัฒน์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การใช้สื่อเพื่อดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ของกรมอนามัย"

ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. เพ็ญพร ต่อสกุลแก้ว เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของสื่อคู่มือ "การดูแลตนเองก่อนและหลังผ่าตัด" ต่อระดับความรู้ ทัศนคติและความวิตกกังวลของผู้ป่วยก่อนผ่าตัด"

2. วรภัทร สังข์น้อย เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต"

3. อุไรศรี อะสันตารี เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเด็กไปฉีดวัคซีนโปลิโอในโครงการรณรงค์ให้วัคซีนโปลิโอ ในเขตเมือง จังหวัดหนองคาย"

ส่วน นภดล ทองมัน เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์และการเปิดรับสื่อที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่อเรื่องการบริจาคอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" ของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2542 มีงานวิจัยของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เขียนโดย จงจิต เทียมทอง และ สงคราม เขาวนศิลป์ เรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตในชุมชนภาคเหนือ"

ส่วนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการมีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติกับการตรวจมะเร็งเต้านมของสตรีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา" เขียนโดย **นันทพร อติเรกโชติกุล**

พ.ศ. 2543 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการจำนวน 3 เรื่องดังนี้

1. **ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์** เขียนเรื่อง "กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก"

2. **วันเพ็ญ ปริติยาธร** เขียนเรื่อง "การเปิดรับทัศนคติ และความต้องการข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. **นันทวรรณ พงศ์อุดม** เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของนักศึกษาแพทย์ไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการทำแท้ง"

ส่วนหัวเรื่องย่อย "การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์" มีเอกสาร 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2541 มีงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย" เขียนโดย **จารุวรรณ นิพนพานนท์ และ สมชาย นาทะพินธุ** จากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ส่วนที่สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยโดย **ไพบุลย์ สุทธสุภา และ สนิท วงศ์ประเสริฐ** ทำวิจัยเรื่อง "ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการแก้ปัญหาโรคเอดส์ของชาวเขา โดยใช้สื่อโสตภาษาชาวเขา"

พ.ศ. 2542 ที่สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **ชัชริภรณ์ เวฬุวนารักษ์** เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ แรงจูงใจในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้มารับบริการ ณ ศูนย์บริการสาธารณสุขในกรุงเทพมหานคร"

2. **ทิตวิจน์ ณรงค์แสง** เขียนเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ เด็กหูหนวกโดยผ่านสื่อละครใบ้และสื่อละครใบ้ประกอบภาษามือ"

พ.ศ. 2543 ที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ **อุษาสินี รุ่งทอง** เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างแหล่งข่าว และความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์ ในหนังสือพิมพ์รายวัน"

4. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 14 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 สมคิด เลิศไพฑูริย์ประเสริฐ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นเรื่อง ปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมและทัศนคติของคนไทยที่มีสัมพันธกับการพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สุวรรณ มาศเมฆ ได้เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความคาดหวังและความพึงพอใจในการใช้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ต่อการดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา"

พ.ศ. 2541 ที่คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. สุรวิทย์ วิทยารัฐ เขียนเรื่อง "บทบาทของผู้สอนวิชาหนังสือพิมพ์ในสถาบันราชภัฏต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอน"
2. ھرรษา วงศ์ธรรมกุล เขียนเรื่อง "การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาโทศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

ส่วนที่สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง

ดังนี้

1. พรเพ็ญ พยัคฆากุล เขียนเรื่อง "การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรพัฒนาเอกชนไทยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต"
2. สายชล บุรณกิจ เขียนเรื่อง "บทบาทของเว็บไซต์ไทยในกระบวนการประสานสังคม"

พ.ศ. 2542 ที่คณะวารสารศาสตร์ โกวิท ผกามาศ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ศึกษาเฉพาะกรณี สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ"

ส่วนที่สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. นิชดา เตรียมชัยศรี เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ในการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน)"
2. พรทิพย์ ศิริชูทรัพย์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมของกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์ขององค์กรพัฒนาเอกชน"

3. อมลยา ศิริชนะ เขียนเรื่อง "ความรู้ ทักษะคิดและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต ของนักเรียนในโรงเรียนดีเด่นด้านการส่งเสริมกิจกรรมอินเทอร์เน็ต ตามโครงการเครือข่าย คอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย"

พ.ศ. 2543 ที่คณะวารสารศาสตร์ ชรีย์พร ภูมา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคาดหวังและความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (Schoolnet) เพื่อพัฒนาการศึกษา และเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

ส่วนที่สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศ ของวัยรุ่นไทย ที่นำเสนอผ่านทางอินเทอร์เน็ต"

2. วิไลพร จิตต์จุฬานนท์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับทัศนคติ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากเว็บไซต์การศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียน (Schoolnet) ในเขตกรุงเทพฯ"

5. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งเสพติด" มีเอกสาร 13 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 11 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ประภาวดี ธาณิรนานนท์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร การจดจำสารและการเลียนแบบพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการป้องกันยาเสพติดจังหวัดชัยนาท" และ รัฐพล อินทรวิชัย เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "สภาพชีวิตของผู้เสพยาบ้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมการเสพยาบ้า"

ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กิ่งแก้ว เกษโกวิท ทำงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาการได้รับสื่อในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดของประชาชนจังหวัดขอนแก่น : ศึกษากลุ่มผู้ติดยาเสพติด"

มนิรัตน์ ภัทรจินดา และคณะ จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ก็ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การได้รับสื่อในการรณรงค์การป้องกันยาเสพติดของประชาชนจังหวัดขอนแก่น : ศึกษากลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา"

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์ 5 เล่มดังนี้

1. เกษร ชิวหากาญจน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ"

2. จิตรา ธนสารเสนี เขียนเรื่อง "การสื่อสาร ความรู้ ทักษะคิด และทักษะการปฏิเสธ สิ่งเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. ชลลดา สมุทรพงษ์ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของการสื่อสารในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

4. รุ่งทิพ สุนทรโรทก เขียนเรื่อง "ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกยาบ้าของเยาวชนในสถาบันการศึกษา"

5. อาริภักดี เงินบำรุง เขียนเรื่อง "ทัศนคติและการยอมรับของวัยรุ่นต่อการนำเสนอข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติดผ่านนักร้อง - นักแสดง"

พ.ศ. 2542 มีวิทยานิพนธ์ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่อง ดังนี้

1. กนกรัตน์ วงศ์ลักษณะพันธ์ เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารของเจ้าหน้าที่บำบัดฟื้นฟู ร่วมกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมฟื้นฟู ของผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูเลิกยาเสพติด"

2. ช่อแก้ว ประสงค์สม เขียนเรื่อง "การเปิดรับสาร ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. ศิริวรรณ จุลวนิชรัตนนา เขียนเรื่อง "การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการราษฎร์ - รัฐร่วมใจต้านภัยยาเสพติด ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันและต่อต้านยาเสพติด"

พ.ศ. 2543 พิมพ์เพ็ญ ธนาคุณ จากสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประสิทธิผลของเว็บไซต์โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่"

6. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับพฤติกรรมการบริโภค" มีเอกสาร 12 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่อง ดังนี้

1. อัญชนี วิชยาภัย บุนนาค เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสาร ทักษะคิดและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพ"

2. ลัดดา ประเสริฐวิริยะกุล เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเรื่องวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ การรับรู้ถึงความรุนแรงของวิกฤตการณ์และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของชาวกรุงเทพฯ"

3. อำนวย แดงรอด เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการประหยัด ประโยชน์จากข่าวสารกับการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยต่างประเทศในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2541 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง ดังนี้

1. นันทวัน กิจธนา เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจจากข่าวสารและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนกรุงเทพมหานคร ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ"

2. วราภรณ์ พงษ์ไพบูลย์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารโครงการรณรงค์ให้นิยมไทย ความตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. สุนทรี พัชรพันธุ์ เขียนเรื่อง "รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อในสถานีบริการน้ำมัน เขตเมืองและชานเมืองของกรุงเทพมหานคร"

4. สุภาพร ปาละลักษณ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าไทยของสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2542 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ฐัทธนา แสงอร่าม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ "โครงการน้ำประปาดื่มได้" ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำดื่มของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. ศศิวิมล ตามไท เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้าวกล้องของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2543 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ชนานันท์ คงธนาฤทธิ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการยอมรับการบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ดัดต่อพันธุกรรม (GMOS) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. ธนภรณ์ อุทยานิก เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการเผยแพร่ ความรู้คุ้มครองผู้บริโภค"

6/1. หัวเรื่อง "สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 12 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 ที่คณะวารสารศาสตร์ กิตติชัย ภาวไพศาลกิจ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี : วารสารบริษัทปริทรรศน์"

พ.ศ. 2541 วรณีย์ สมุทรวนิช เขียนเรื่อง "สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือ กลีกร และนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน" เป็นวิทยานิพนธ์สาขาเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุภัทรา พันธุ์จันทร์ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความพึงพอใจ และความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อวารสารและนิตยสาร ในโครงการส่งเสริมผลงานสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน"

ที่คณะนิเทศศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์สาขา วารสารสนเทศ 3 เล่มดังนี้

1. จิตตราพร เรืองจรัส เขียนเรื่อง การนำเสนอเนื้อหาด้านส่งเสริมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์และปลูกฝังค่านิยมทางสังคมในนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชน"

2. จุติมา เพชรรัตน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ที่มีเนื้อหาทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครกับทัศนคติต่อเพศสัมพันธ์"

3. สมิตินันท์ ไทยรุ่งโรจน์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของนิตยสารด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร"

ยังมีวิทยานิพนธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ อีก 3 เรื่อง

1. วจิภรณ์ อาทรมิตร เขียนเรื่อง "ภาพลักษณ์ของนักร้องเมืองสตรีที่ถูกนำเสนอผ่านทางหนังสือพิมพ์ในปี พ.ศ. 2541"

2. วิภา นาลาก เขียนเรื่อง "บทบาทของนิตยสารผู้หญิงแนวครอบครัว ในการพัฒนาครอบครัว"

3. ลักษมี ไชยทองศรี เขียนเรื่อง "บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย"

พ.ศ. 2542 ที่คณะวารสารศาสตร์ ชาติวุฒิ กังวล เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสหศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"

พ.ศ. 2543 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษานิตยสารสตรีต่างประเทศ ฉบับภาษาไทย ในการพัฒนาบุคลิกภาพ" เขียนโดย กนิษฐา พิงวร และ แสงรพี ภัทรกิจกุลธร เขียนเรื่อง "การเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ในการพัฒนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยม ในเขตกรุงเทพมหานคร"

7. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" มีเอกสาร 11 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 พิชัย ทองดีเลิศ เขียนหนังสือเรื่อง "การติดต่อสื่อสารการเกษตร" เป็นเอกสารประกอบการสอน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีวิทยานิพนธ์ สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร อ.เมือง จังหวัดสระแก้ว" เขียนโดย ศรีสวัสดิ์ ทรัพย์ทอง

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคเหนือ"

ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ อุมมาพรรณ สุรนาคะพันธ์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้อินเทอร์เน็ตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน"

พ.ศ. 2542 เกรียงศักดิ์ บัณฑิตมา จากภาควิชาการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ทำงานวิจัยเรื่อง "การเชื่อมโยงการวิจัยและการส่งเสริมพฤติกรรมติดต่อสื่อสารระหว่างนักวิชาการเกษตรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และแนวคิดที่มีต่อการวิจัยและการส่งเสริมการเกษตร"

ชาลทอง ภูนิยม เขียนวิทยานิพนธ์สาขา เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง "สภาพความต้องการและปัญหาในการใช้สื่อของฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสำนักงานประมงจังหวัด"

ดวงหทัย วงษ์ราช จากสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอ แก้วเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทแนวทางและประสิทธิภาพ ของกรมส่งเสริมการเกษตรในการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเกษตร" เขียนโดย ประดิษฐ์ อดัญชี และอีกเรื่องหนึ่งเขียนโดย มาลินี มีลาภสม เรื่อง "การเปิดรับ ความเข้าใจ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากข่าวพยากรณ์อากาศของผู้ประกอบอาชีพประมงในชุมชนบ้านแหลมหิน และชุมชนบ้านสลักเพชร จังหวัดตราด"

ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาสื่อสารมวลชน สุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร ของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา"

พ.ศ. 2543 มีวิทยานิพนธ์จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ และการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากระพงขาว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เขียนโดย อรอนันต์ วุฒิสเสน

7/1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 11 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 ดวงตา พิริยานนท์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของประชาชน กับการยอมรับการทิ้งขยะมูลฝอยแยกประเภทในเขตทดลอง โครงการรณรงค์แยกประเภทมูลฝอย" ยังมีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ อีก 3 เล่ม เล่มแรกเขียนโดย ปณิตดา ภักดีภูวดล เขียนเรื่อง "การสื่อสารเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวของมัคคุเทศไทย" เล่มที่ 2 สุชาดา ราษฎร์รักษา เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน และการยอมรับโรงไฟฟ้าบ่อนอก"

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์ สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "บทบาทของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ" เขียนโดย นาฎยา เสวกแก้ว

ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการมีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ได้แก่

1. นพรัตน์ มณีรัตน์ เขียนเรื่อง "การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช"

2. ปรีชา ขุนทรง เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์สำหรับเด็ก"

พ.ศ. 2542 จำนงค์ คงฤทธิ์ จากสาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี"

รุจิรา สุภาษา สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ เขียนเรื่อง "การสร้างสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน"

สุนทรีย์ ธาราธิคุณ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศและกลิ่นเหม็นในเขตเทศบาลตำบลมาตพุด จังหวัดระยอง"

พ.ศ. 2543 วรรณฎ ลือวรรณ สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "ประสิทธิผลโครงการห้องเรียนสีเขียว"

8. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 10 รายการดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนโดย ชลัท มนต์ไตรเวศย์ เรื่อง "การจัดระบบสื่อสารและการบริการข้อมูล เพื่อพัฒนาคุณภาพในการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)"

สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในองค์การรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่" เขียนโดย วัชรรา วัชรเสถียร

พ.ศ. 2541 สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. กรรณิกา ธรรมวุฒิ เขียนเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและความพึงพอใจของผู้ได้บังคับบัญชาต่อพฤติกรรมการสื่อสารในองค์การของผู้บังคับบัญชาชายและหญิง"

2. ภาวนา ทองศรี เขียนเรื่อง "การเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติและความพึงพอใจในการปฏิบัติ "การบริหารคุณภาพโดยองค์รวม" ของบุคลากรในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ ศิริวรรณ สวัสดิ์สุข เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการกำหนดนโยบายและแผนการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีความพึงพอใจและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสงคราม"

พ.ศ. 2542 มีวิทยานิพนธ์สาขาניתศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่อง ดังนี้

1. กรรชรัตน์ หรั่งเพชร เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสาร การให้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย"

2. กิตติศักดิ์ เชื้อแดง เขียนเรื่อง "บทบาทของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกับการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น"

3. อติมา วิจัยโกศล เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการณ์สื่อสารของพนักงานกองสำรองที่นั่ง และความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการบริการของพนักงาน กองสำรองที่นั่ง บริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน)"

พ.ศ. 2543 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ณ มาตา แสงนิมมวล เขียนเรื่อง "การรับรู้ ความคาดหวังและความพึงพอใจ ต่อการดำเนินโครงการของกรุงเทพในปี 2539 - 2543"

2. ลัดดาวัลย์ วัฒนเสถียร เขียนเรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ข้อมูลข่าวสารจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมของสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMES)"

8/1. หัวเรื่อง "โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสาร 10 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่อง ดังนี้

1. ชนิษฐา สง่างวงศ์วิจิตร เขียนเรื่อง "การเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ การรับรู้ ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. รุ่งรวี รัตนดำรงอักษร เขียนเรื่อง "ภูมิหลังทางครอบครัว กระบวนการสังคมกรรม และการเปิดรับรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดี เิงสืบสวนของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน"

3. อรุณมาศ ธาระวานิช เขียนเรื่อง "บทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปางกับการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา"

พ.ศ. 2541 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ธนิตา จันทวงศ์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคน ทางโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก"

2. ปาริชาติ แก้วมงคล เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว"

ในสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทวีโชคดิเจริญ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของวิทยุโทรทัศน์ในการรณรงค์หาทุนเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความพึงพอใจและความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับวัยรุ่น" เขียนโดย มนฤดี ธาดาอำนาจชัย

พ.ศ. 2543 ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีภาคนิพนธ์ สาขาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กิตติยา ตันยงทอง เขียนเรื่อง "รายการวิทยุโทรทัศน์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์"

สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **ปรววรรณ โลหะวัฒน์วงศ์** เขียนเรื่อง "การรับรู้ทัศนคติและความพึงพอใจที่มีต่อละครโทรทัศน์ ชุด เจ้ากรรมนายเวร ของผู้ชมในเขตกรุงเทพ"

2. **ศรีศรีรินทร์ อากาศ** เขียนเรื่อง "การเปิดรับสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ รายการ "ถอดรหัส" ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

8/2. หัวข้อเรื่อง "การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 10 เรื่อง

ดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 3 เรื่องดังนี้

1. **นิรันดร์ ทองหอม** เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และการใช้บริการจัดหางานของกรมการจัดหางาน ของผู้หางานในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. **ณัฐรัฐฉวี นิตถยุ** เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานในองค์การด้านไฟฟ้าในช่วงแปรรูปรัฐวิสาหกิจ"

3. **วิบูลย์ สุทธิวิเศษ** เขียนเรื่อง "ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร ความพึงพอใจขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความปลอดภัยในการทำงานของคนงานระดับปฏิบัติการ : ศึกษาเฉพาะกรณีอุตสาหกรรมการผลิตภัณฑโหละ : เครื่องจักรและอุปกรณ์" เขียนโดย มยุรี น่วมพิพัฒน์

พ.ศ. 2541 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. **พิมพ์ภาภรณ์ สมเกียรติวิระ** เขียนเรื่อง "ปริมาณข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจในการสื่อสารและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทด้านโทรคมนาคม ที่มีสำนักงานสาขาในต่างจังหวัด"

2. **สุวรรณี เตชะวิรัชชน** เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรสื่อสารกับความพึงพอใจในการทำงานและการปรับตัวในการทำงานของคนญี่ปุ่นที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย"

พ.ศ. 2542 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. โชติหทัย นพวงศ์ เขียนเรื่อง "การติดตามข่าวสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานเครือข่ายซีเมนต์ไทย ในช่วงการปรับโครงสร้างธุรกิจ"

2. ธิดาพร มีกิ่งทอง เขียนเรื่อง "ปัจจัยประชากร รูปแบบการสื่อสารกับความเหนื่อยหน่ายในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร สังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร"

พ.ศ. 2543 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "รูปแบบและประสิทธิผลของการสื่อสารในการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างสุขภาพคนทำงาน ของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่" เขียนโดย สุทธิภา วงศ์ยะลา

9. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน" มีเอกสาร 7 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาเด็กด้อยโอกาส ความตระหนัก ความเชื่อถือและการตัดสินใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในการให้การสนับสนุนองค์การเอกชนที่พัฒนาเด็กและเยาวชน" เขียนโดย วิไลลักษณ์ ฐิติพลธำรง

พ.ศ. 2541 จริญญา นิลแพทย์ จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารด้านเนื้อหาบันเทิง และบุคคลในวงการบินที่มีต่อทัศนคติในเรื่องความรัก และเพศสัมพันธ์ของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร"

ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. ชุติพร เชนวงศ์ดิโสภาคย์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมตะวันตก และการใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตกของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. สราญภัทร อนุมิตรราชกิจ เขียนเรื่อง "กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและวิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม"

3. สุรีย์พร พิพัฒน์วัฒนพงษ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกาสื่อสารภายใต้สภาวะความเครียดและพฤติกรรมเผชิญความเครียดของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2542 มีงานวิจัยของกรมวิชาการ เรื่อง "การสังเคราะห์แบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการสื่อสาร" เขียนโดย พิมพีใจ ภิบาลสุข

มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "การเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร" เขียนโดย มณฑล หนูสีใส

9/1. หัวข้อเรื่อง "การสื่อสารกับศาสนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 พรรณนิภา วงษ์มิตร จากสาขานิเทศศาสตร์พัฒนา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษินีเวศน์"

พ.ศ. 2541 ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข จากสาขาสื่อสารมวลชน เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะ หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข"

สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. นิภา เมืองรัตน์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความเชื่อ ความศรัทธา และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก"

2. พรศักดิ์ ธนพัฒนพงศ์ เขียนเรื่อง "มหาเถรสมาคมกับการยอมรับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปฏิรูปการปกครองพระสงฆ์"

พ.ศ. 2543 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์ เขียนเรื่อง "ความรู้ ทักษะคิด และการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรรมฐาน ที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี"

2. พิไล จิรไกรศิริ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ทัศนคติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

3. อัญชลี ธิรเนตร เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการให้นม่น้ำใจในหลักคำสอนพระพุทเจ้า"

9/2. หัวข้อเรื่อง "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 7 รายการดังนี้

พ.ศ. 2540 พิษญา รัตนพล สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือของรายการวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน"

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ เรื่อง "ประสิทธิผลของการใช้วิทยุกระจายเสียง เพื่อพัฒนาสังคมในโครงการกองทุนบริจาคเงินเพื่อซื้อคลื่นหัวใจกับ จส.100" เขียนโดย ปานชนก พาพิทิน

พ.ศ. 2542 สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. ขนิษฐา วรรณธนปริดา เขียนเรื่อง "บทบาทของสถานีวิทยุคลื่นหญิง พลังหญิง FM 99.5 MHz กับการพัฒนาสตรีไทย"

2. จิระวรรณ ตันภูรานันท์ เขียนเรื่อง "การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิทยุชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน "

3. จุฑาทิพย์ อัครวิเชียร เขียนเรื่อง "ทักษะการสื่อสาร ความคาดหวัง และการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังจากการฟังรายการเนชั่น จูเนียร์ อินเทอร์เน็ตพีพี"

ในสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อังคณา พรหมรักษา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ กับบทบาทด้านการพัฒนาคนและสังคม"

พ.ศ. 2543 สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา" เขียนโดย ทิวาพร แสนเมืองชิน

10. หัวเรื่อง "การสื่อสารทางไกลและดาวเทียม" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง

พ.ศ. 2540 กาญจนา เขี้ยววิทย์การ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจในการสื่อสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ"

มีวิทยานิพนธ์จากคณะวารสารศาสตร์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. รังสิมา สุวรรณจินดา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร นวัตกรรมกับความรับรู้ ความเข้าใจในคุณลักษณะของโครงข่ายบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิตอล (ISDN) "

2. รัชราพร นิรินาทรังสรรค์ เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อการศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโครงการศึกษาสายสามัญ ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม"

พ.ศ. 2541 นวดี สุพรรณรัตน์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ความรู้และการนำความรู้ไปใช้กับความพึงพอใจในการสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมของนักเรียนนอกโรงเรียนในชนบท จังหวัดเชียงใหม่"

พ.ศ. 2542 ธนพร แสงขำ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการศึกษา ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม"

พ.ศ. 2543 รุจิรา คงรุ่งโรจน์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติ เกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540"

10/1. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับวัฒนธรรม" มีเอกสาร 6 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 อลงกรณ์ ปรีวุฒิมงคล จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับการรับรู้ข่าวสาร วัฒนธรรมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน กทม."

พ.ศ. 2541 มิ่งงานวิจัยของ พรพิมล เสนะวงศ์ จากภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง "การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทย : ยุทธวิธีและแบบแผนการแปล"

ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

1. ชนินท์ ต่วนชะเอม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในโครงการ 'รักไทยให้ถูกต้อง' ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. ชนาธิป ไสยะเกษตริณ เขียนเรื่อง "การสื่อสาร ความเป็นไทยของบริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน)"

3. สายธาร เทวอักษร เขียนเรื่อง "บทบาททางการสื่อสารของผู้นำความคิดที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในนครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา"

ที่คณะวารสารศาสตร์ เสน่ห์ นครสันติภาพ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทย เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา"

11. หัวเรื่อง "การสื่อสารกับพลังงาน" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ดานินท์ กิจนิตี เขียนเรื่อง "การเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติและการอนุรักษ์พลังงานในโครงการรวมพลังงานหารสอง ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"

2. ชลลดา ทองสุกนอก เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม"

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้า ด้วยพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยของประชาชน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร" เขียนโดย ชนิวิทิตา วัชรมูล

พ.ศ. 2542 ระวีวรรณ สีนะสาร เขียนวิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์ เรื่อง "ความพึงพอใจและทัศนคติที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารโครงการรณรงค์ "ไทยช่วยไทย" ร่วมใจประหยัดพลังงานของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2543 ปันรสี ชวาลศิลป์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการยอมรับการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนหินกรูด"

11/1. หัวเรื่อง "สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา" มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้สื่อหนังสือเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้"

ส่วนสาขาสื่อมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. ประยุทธ์ วรรณอุดม เขียนเรื่อง "บทบาทและการดำเนินกลยุทธ์ของสื่อมวลชนเพื่อการส่งเสริม 'หมอลำ' "

2. อินทิรา สุวรรณ เขียนเรื่อง "บทบาทหนังสือทางโทรทัศน์ในการถ่ายทอดความรู้"

พ.ศ. 2541 ณัฏฐานาท เนตรนิยม จากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อประเพณีกับความตระหนักด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของนักเรียน กรณีศึกษานักเรียนในเขตจังหวัดสุโขทัยกับนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2543 พวงชมพู ไชยอาสา จากสาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท"

12. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการจราจร " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2540 กฤติการ มาโนช สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับและทัศนคติเกี่ยวกับป้ายรณรงค์รักษาวินัยจราจรของผู้ใช้รถในเขตกรุงเทพมหานคร"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ อภิญา บุญจติตย์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษามลการใช้สื่อหลัก 3 ประเภท ในการฝึกอบรมผู้นำวินัยจราจรของ 6 จังหวัดน่านร่อง ภายใต้โครงการรณรงค์เสริมสร้างวินัยจราจรเด็กและเยาวชนชนของกระทรวงศึกษา"

พ.ศ. 2541 มนตรี สุตสม สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยทางการจราจรในจังหวัดภูเก็ต"

พ.ศ. 2543 อรุณ ขาวงาม สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตามกฎจราจรของประชาชนคนเดินเท้าในกรุงเทพมหานคร"

13. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับชีวิต " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2541 ณัฐพรรณ ศรีมุข เขียนวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

พ.ศ. 2542 สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ จารุณี พัชรพิमानสกุล เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต"

ส่วนที่คณะวารสารศาสตร์ ัญญาวรรณ กาญจนอลงกรณ์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การแพร่กระจายนวัตกรรมการแพทย์ทางเลือก 'ชีวิต' ในสังคมไทย : การศึกษาในแนวทัศน์แบบองค์รวม"

13/1 หัวเรื่อง " การสื่อสารในครอบครัว " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2542 อัญชณีภรณ์ นิลอรุณ สาขานิติศาสตร์พัฒนาการเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร การสื่อสารในครอบครัวและการตัดสินใจในครอบครัวของคู่สามีภรรยา"

พ.ศ. 2543 ที่คณะวารสารศาสตร์ มีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

1. จุฑานาฏ ผดุงเจริญ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครอง และการสมรส : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร"

2. ชื่นสมล อุกฤษฏ์วิริยะ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวีดิทัศน์ประเภทเอ็กซ์ ของเยาวชนไทยที่อยู่ในสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

13/2. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการท่องเที่ยว " มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้

สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่องดังนี้

1. นพรัตน์ มณีรัตน์ เขียนเรื่อง "การสื่อสารในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช" พ.ศ. 2541

2. วันทนา สุรชีวิน เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติของนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศกับการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยในปีท่องเที่ยวไทย" พ.ศ. 2541

3. ฐปณี สุวรรณฉัตรชัย เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสารการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อข่าวสารของศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร"

14. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่องดังนี้

พ.ศ. 2540 วาสนา เสดะจันทร์ เขียนวิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์ เรื่อง "ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน หน้าสตรีกับทัศนคติที่เปลี่ยนไปของสตรีในสังคม และทัศนคติในการทำงานของข้าราชการสตรีในสังกัด กทม."

พ.ศ. 2543 วณิต มาลาศรี เขียนงานวิจัยเรื่อง "ผลของสื่อสารมวลชนที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนสตรี ตามความคิดเห็นของเยาวชนสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน" ที่สถาบันราชภัฏอุดรธานี

14/1. หัวเรื่อง " การสื่อสารกับเพลง " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง

วิทยานิพนธ์ในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการทั้ง 2 เรื่อง ดังนี้

1. จีรวรรณ กาญจนานันท์ เขียนเรื่อง "เนื้อหาเพลงไทยยอดนิยม การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการฟังเพลงไทยสากลของวัยรุ่น" พ.ศ. 2540

2. รุ่งฤดี ต่อภาค เขียนเรื่อง "รูปแบบการดำเนินชีวิต เปิดรับเพลงกับความพึงพอใจที่มีต่อเพลงไทยสากลของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2541

14/2. หัวเรื่อง " ข่าวกับการพัฒนา " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง

พ.ศ. 2541 ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ สาขาสื่อสารมวลชน เขียนโดย นริศรา บัวขาว เรื่อง "บทบาทของข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี" และในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ มนทิรา วิโรจน์อนันต์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำเสนอข่าวด้านการพัฒนาในประเทศไทย ของสำนักข่าวข้ามชาติ"

14/3. หัวเรื่อง " การสื่อกับการศึกษา " มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ. 2541 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "ความต้องการแสวงหาความรู้ภาษาอังกฤษ ความคาดหวัง ประโยชน์และความพึงพอใจจากรายการที่ให้ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร" เขียนโดย สุสิวิทย์ เมธมโนศักดิ์

พ.ศ. 2543 ทองไพเราะ สถาวิรินทร์ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ เรื่อง "การตัดสินใจยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษา โดยครอบครัวของพ่อแม่ผู้ปกครอง"

15. อื่นๆ เป็นเอกสารในเรื่องทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการอื่นๆ อีก 7 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างกัน ดังนี้

พ.ศ. 2540 เรื่อง "โทรศัพท์เคลื่อนที่" รัชฎาภรณ์ ขวัญปัญญา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคาดหวังของผู้รับบริการและความพึงพอใจในงาบริการ จากการเปิดรับข่าวสารเชิงสัมพันธ์ ภาพของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร" สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ

พ.ศ. 2541 เรื่อง "วิทยุติดตามตัว" อีระพล ท่วมชุมพร สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ทศนคติและเหตุผลของการตัดสินใจซื้อวิทยุติดตามตัวของเยาวชนที่ศึกษาในกรณี อุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

เรื่อง "ความเชื่อทางไสยศาสตร์" ปรัชญา พุฒิโชติ เขียนวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการเรื่อง "สังคมประกิต การเปิดรับข่าวสารและความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2541

พ.ศ. 2542 เรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนา" เกศินี จุฑาวิจิตร จากสถาบันราชภัฏนครปฐม ได้เขียนหนังสือเรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น"

พ.ศ. 2543 เรื่อง "ภาพยนตร์ไทย" เรื่อง "พัฒนาการของกระแสนิยมภาพยนตร์เรื่อง บางระจัน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดกระแสนิยมในสังคม" เขียนโดย ทรงพล วงษ์คนดี จากสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนา

เรื่อง "นิเทศศาสตร์พัฒนาการ - การเรียนการสอน" อโนทัย พึ่งทองหล่อ เขียนวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ "แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ"

เรื่อง "การสื่อสารกับการทำแท้ง" นันทวรรณ พงศ์อุดม สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของนักศึกษาแพทย์ไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการทำแท้ง"

สรุปแล้วในช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 - 2543 นี้เป็นช่วงที่องค์ความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ ขยายตัวมาก เพราะเปิดสอนในหลายสถาบันและการเปิดสอนในภาคพิเศษนอกเวลาราชการ ทำให้จำนวนของวิทยานิพนธ์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วง 4 ปี มีจำนวนถึง 220 เล่ม ส่วนจำนวนของหัวเรื่ององค์ความรู้ที่มีเอกสารมากที่สุดเป็นหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" ซึ่งเป็นไปตามความตื่นตัวของสังคมและแนวความคิดที่รณรงค์ในเรื่องของ ชุมชนเข้มแข็ง ในช่วงนี้ รองลงมาเป็นหัวเรื่อง

“การสื่อสารกับการเมือง” ซึ่งก็เป็นไปตามระบบการเมืองที่มีการปฏิรูปมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 มีการเลือกตั้งหลายระดับ ทั้ง สส. สว. และการทำงานของ กกต. ซึ่งนับเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทยขณะนี้ จึงทำให้มีการวิจัยและทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้มากขึ้น อันดับที่ 3 ยังคงเป็นด้าน “การสื่อสารกับสาธารณสุข” ซึ่งมีส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับ “โรคเอดส์” ซึ่งแพร่ระบาดมากในสังคมไทย และด้านสาธารณสุขก็ยังคงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาวิจัยได้ในหลายแง่มุม

ในช่วงนี้หัวข้อต่างๆ ที่เป็นองค์ความรู้มีความหลากหลาย และมีเรื่องใหม่ๆ เข้ามามากยิ่งขึ้น เช่น หัวข้อ “การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต” “การสื่อสารทางไกลและดาวเทียม” ซึ่งเป็นไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาสู่สังคมไทย มีผู้สนใจศึกษาด้านอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นเรื่อย”

หัวข้ออื่นๆ ที่น่าสนใจและเป็นการสะท้อนสภาพสังคมในช่วงนี้คือ หัวข้อ “การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม” ที่มีผู้ศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต ทั้งนี้เพราะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เช่น ยาบ้า กลายเป็นปัญหาสำคัญมากเรื่องหนึ่งของสังคมไทย ส่วนหัวข้อ “การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม” และ “การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร” รวมทั้ง “การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน” ก็เป็นหัวข้อเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (ดูตารางที่ 5 เพิ่มเติม)

ตาราง 5 ตารางแสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 – 2543

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน	23	1	-	-	24
2. การสื่อสารกับการเมือง	20	-	-	-	20
3. การสื่อสารกับสาธารณสุข	9	1	-	-	10
การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์	3	2	-	-	5
4. การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต	14	-	-	-	14
5. การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม	11	2	-	-	13
6. การสื่อสารกับการพฤติกรรมกรรมการบริโภค	12	-	-	-	12
สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	12	-	-	-	12
7. การสื่อสารกับการเกษตร	9	1	1	-	11
การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม	11	-	-	-	11
8. การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร	10	-	-	-	10
โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	10	-	-	-	10
การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน	10	-	-	-	10

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
9. การสื่อสารกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	6	1	-	-	7
การสื่อสารกับศาสนา	7	-	-	-	7
วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา	7	-	-	-	7
10. การสื่อสารทางไกลและดาวเทียม	6	-	-	-	6
การสื่อสารกับวัฒนธรรม	5	1	-	-	6
11. การสื่อสารกับพลังงาน	5	-	-	-	5
สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา	5	-	-	-	5
12. การสื่อสารกับการจราจร	4	-	-	-	4
13. การสื่อสารกับชีวิต	3	-	-	-	3
การสื่อสารกับการท่องเที่ยว	3	-	-	-	3
14. การสื่อสารกับการพัฒนาสตรี	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับเพลง	2	-	-	-	2
ข่าวกับการพัฒนา	2	-	-	-	2
การสื่อสารกับการศึกษา	2	-	-	-	2
15. อื่นๆ ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ , วิทยุติดตามตัว , ความเชื่อทางไสยศาสตร์ , การสื่อสารกับการพัฒนา, ภาพยนตร์ และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ , การเรียนการสอน ,การสื่อสารกับการทำแท้ง	7	-	-	-	7
รวม	220	9	1	-	230

ในช่วงนี้ จำนวนองค์ความรู้ที่มีมากที่สุดคือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" รองลงมาคือ "การสื่อสารกับการเมือง" และ การสื่อสารกับสาธารณสุข ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ตารางแสดงจำนวนองค์ความรู้สาขาวิทยาศาสตร์ ทั้งในช่วง พ.ศ. 2506 – 2543

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. การสื่อสารกับการเกษตร	54	4	5	2	65	10.9
2. การสื่อสารกับสาธารณสุข	33	2	-	-	35	5.9
การสื่อสารกับสาธารณสุข - โรคเอดส์	14	4	-	-	18	3
3. การสื่อสารกับการเมือง	39	1	-	-	40	6.7
4. การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน	31	6	-	-	37	6.2
5. การสื่อสารกับการพัฒนา	13	4	11	5	33	5.5
6. วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา	27	2	1	-	30	5
7. สิ่งพิมพ์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	25	1	-	-	26	4.4
8. การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม	22	-	-	-	22	3.7
9. โทรทัศน์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	19	3	-	-	22	3.4
10. การสื่อสารกับการศึกษา	17	2	-	-	19	3.2
11. การสื่อสารกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน	11	5	-	2	18	3
การสื่อสารกับสิ่งเสพติด	19	2	-	-	21	3.2
12. สื่อพื้นบ้านกับการพัฒนา	16	1	-	-	17	2.9
13. การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร	16	-	-	-	16	2.7
การสื่อสารกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต	16	-	-	-	16	2.7
การสื่อสารกับศาสนา	16	-	-	-	16	2.7
14. การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน	14	-	-	-	14	2.4
15. การสื่อสารกับพฤติกรรมกรรมการบริโภค	13	-	-	-	13	2.2
16. การสื่อสารกับพัฒนาสตรี	11	1	-	-	12	2
17. การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว	10	3	-	-	13	2.2
18. การสื่อสารกับชนบท	6	3	-	-	9	1.5
19. การสื่อสารทางไกลและดาวเทียม	7	-	-	1	8	1.3

หัวข้อเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารตีพิมพ์	รวม	ร้อยละ
20. การสื่อสารกับวัฒนธรรม	6	1	-	-	7	1.2
การสื่อสารกับโภชนาการ	7	-	-	-	7	1.2
หอกระจายข่าวและเสียงตามสายกับการพัฒนา	6	1	-	-	7	1.2
21. การประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา	5	1	-	-	6	1
การสื่อสารกับการท่องเที่ยว	6	-	-	-	6	1
เพศกับการสื่อสาร	6	-	-	-	6	1
22. การสื่อสารกับการจราจร	5	-	-	-	5	0.8
การสื่อสารกับพลังงาน	5	-	-	-	5	0.8
23. การสื่อสารกับชีวิต	3	-	-	-	3	0.5
การสื่อสารกับการทำแท้ง	3	-	-	-	3	0.5
ข่าวกับการพัฒนา	3	-	-	-	3	0.5
ภาพยนตร์ - สื่อเพื่อการพัฒนา	3	-	-	-	3	0.5
24. การโฆษณากับการพัฒนา	2	-	-	-	2	0.3
การสื่อสารกับเพลง	2	-	-	-	2	0.3
25. อื่นๆ (ระบุไว้ในตารางของช่วงต่างๆ)	15	-	-	-	15	2.5
รวม	526	43	17	10	596	100
ร้อยละ	88.3	7.2	2.9	1.5	100	

สรุปตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าจำนวนองค์ความรู้ทั้งหมดมีจำนวน 596 รายการ ซึ่งองค์ความรู้ที่มีมากที่สุดเป็นวิทยานิพนธ์ถึงร้อยละ 88.3 หัวเรื่องที่มีจำนวนเอกสารมากที่สุด คือ "การสื่อสารกับการเกษตร" รองลงมาคือ "การสื่อสารกับสาธารณสุข" และ "การสื่อสารกับการเมือง" ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ตารางแสดงจำนวนองค์ความรู้ในช่วงต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 - 2543

ช่วงเวลา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
ช่วง 1 พ.ศ. 2506 - 2519	6	1	1	-	8	1.3
ช่วง 2 พ.ศ. 2520 - 2529	87	13	7	6	113	18.8
ช่วง 3 พ.ศ. 2530 - 2534	121	14	5	4	144	24
ช่วง 4 พ.ศ. 2535 - 2539	92	10	3	-	105	17.5
ช่วง 5 พ.ศ. 2540 - 2543	220	9	1	-	230	38.5
รวม	526	47	17	10	600	100
ร้อยละ	87.6	7.8	2.8	1.6	100	

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่า ในช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 - 2543 ความรู้ในสาขานิติศาสตร์ พัฒนาการมีมากที่สุดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 38.5 รองลงมาคือช่วงที่ 3 มีจำนวนร้อยละ 24 และช่วงที่ 2 จำนวนร้อยละ 18.8 ตามลำดับ

สรุปแล้วสถานการณ์ภาพขององค์ความรู้ทางนิติศาสตร์ พัฒนาการเมื่อแบ่งเป็นช่วงต่างๆ แล้ว ทำให้เห็นถึงพัฒนาการและข้อมูลที่สะท้อนสภาพและปัญหาของสังคมในแต่ละช่วงเวลาต่างๆ กันไปดังนี้

1. พิจารณาจากหัวเรื่องขององค์ความรู้ หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากในแต่ละช่วง หรือหัวเรื่องที่มีปรากฏจะสะท้อนสภาพของสังคมไทยในช่วงต่างๆ ดังเช่น ในช่วงในช่วงแรกๆ ช่วงที่ 2,3 และ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับเกษตรกร" จะมีผู้ศึกษามากติดอันดับแรกๆ ในช่วงที่ 4 และ 5 เริ่มลดจำนวนลง เนื่องจากมีเรื่องอื่นๆ เกิดขึ้นในสังคมไทยมากมาย แต่หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" จะเป็นหัวเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษามากในทุกๆ ช่วงเวลา มักอยู่ในอันดับต้นๆ ตลอดทุกช่วง ซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เช่น ช่วงแรก การศึกษาในเรื่อง "การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว" จะได้รับความสนใจมากและลดลงเรื่อยๆ จนหมดไป แต่มีเรื่องใหม่ๆ เช่น โรคเอดส์ เริ่มมีการศึกษาดังแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา นอกจากนั้นยังมีเรื่องของโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภค การทำแท้ง หรือ เรื่องของแนวความคิดเรื่อง "ชีวิตจิต"

ในเรื่องของ สื่อ นั้น พบว่าในช่วงแรกๆ ช่วง 1 และ 2 สื่อวิทยุ จะมาแรงมีผู้ศึกษามาก ต่อมาเริ่มลดอันดับลง เริ่มมีสื่อโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์มากขึ้นเรื่อยๆ และอยู่ในความสนใจศึกษาตลอดในช่วงยุคหลังๆ จนถึง 2 ยุคหลัง เริ่มมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกี่ยวกับดาวเทียมและอินเทอร์เน็ตเข้ามา ก็มีผู้สนใจศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงสื่อใหม่ๆ ในสังคมที่มีการศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ

ในด้านของหัวเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคม ก็เห็นได้ว่าในช่วงแรกๆ มีเรื่อง การวางแผนครอบครัว การทำแท้ง และศึกษาเรื่องของชนบทค่อนข้างมาก ในช่วงหลังๆ ช่วงที่ 3,4 และ 5 จะเริ่มมีหัวเรื่องใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" "การสื่อสารกับการทำงานและแรงงาน" และเรื่องของ "การสื่อสารกับศาสนา" ซึ่งล้วนสะท้อนปัญหาของชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านเศรษฐกิจ การทำงานและแรงงานของคนในสังคมไทย ตลอดจนด้านศาสนา

2. พิจารณาจากประเภทของเอกสารที่เป็นองค์ความรู้ สาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ องค์ความรู้ส่วนใหญ่จะเน้นหนักที่ งานวิจัย มากเป็นอันดับหนึ่ง จากผลการศึกษาค้นพบว่า เป็นวิทยานิพนธ์ถึงร้อยละ 88.3 เป็นงานวิจัยจำนวนร้อยละ 7.2 ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในระดับปริญญาโทที่ คณะนิเทศศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนมาแล้ว 20 กว่าปี รวมทั้งที่มหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่ธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และธุรกิจบัณฑิต จึงทำให้มีวิทยานิพนธ์ที่เป็นงานวิจัยประเภทหนึ่งออกมาเรื่อยๆ ทุกปี ตามจำนวนผู้เรียน ส่วนเอกสารประเภทอื่นๆ เช่น หนังสือจะมีน้อยเป็นด้านส่งเสริมการเกษตร และด้านการสื่อสารกับพัฒนาโดยกว้างๆ พบว่ามีจำนวนร้อยละ 2.9 ส่วนเอกสารการสัมมนามีน้อยมากเพียงร้อยละ 1.7 เพราะส่วนใหญ่ แม้จะมีการจัดสัมมนาทุกปีและมักไม่จัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่

3. พิจารณาจากพื้นที่ศึกษา จากช่วงต่างๆ ที่ศึกษาจะพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาจะ พื้นที่ในชนบท จังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงแรกๆ ในช่วงหลังๆ จึงเริ่มมีการศึกษาในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาองค์กร" ศึกษาในด้านการพัฒนาภายในหน่วยงาน และศึกษาชุมชนต่างๆ ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้าศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ โดยเฉพาะในภาคนอกเวลามักจะศึกษาวิจัยจากเรื่องใกล้ๆ ตัว หรือที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ หัวเรื่องจึงเริ่มเปลี่ยนจากชนบท เป็นเรื่องของคนในเมืองหลวงและเทคโนโลยีใหม่ๆ มากขึ้น

บทที่ 4

การวิเคราะห์สถานภาพขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีแนวคิดทางนิเทศศาสตร์ในบทนี้ จะศึกษาโดยการวิเคราะห์สถานภาพขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีแนวคิดทางนิเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์พัฒนาการ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสาร SMCRE
2. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรรม KAP
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเรื่องบทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาเฉพาะด้านต่างๆ ได้แก่ การศึกษา สาธารณสุข เกษตร การเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎี SMCRE ดังนี้

1. S หรือผู้ส่งสาร ในด้านผู้ส่งสารนี้ มีเอกสารทั้งสิ้นจำนวน 41 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 40 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

โดยแบ่งตามกลุ่มของผู้ส่งสารต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 13 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดโดยส่วนใหญ่ถึง 12 เรื่อง เป็นเจ้าหน้าที่ด้านส่งเสริมการเกษตร หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรมีเพียงเรื่องเดียวที่เป็นพัฒนาการ อาทิเช่น เรื่องที่จะนำมากล่าว ได้แก่ พ.ศ. 2526 ชัยฤทธิ์ ไตลังคะ เรื่อง "บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการยอมรับนวัตกรรมในการทำนาดำของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเชียงใหม่" และใน พ.ศ.2533 กฤตยา สุขสมสถาน เขียนเรื่อง "ลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ที่เกษตรกรพึงประสงค์ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ศึกษาเปรียบเทียบจากเกษตรกรใน 4 พื้นที่" ต่อมาใน พ.ศ.2541 อุมพรธณ สุรนาคะพันธ์ เขียนเรื่อง "การใช้อินเทอร์เน็ตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของผู้สื่อข่าวเกษตรชุมชน" โดยเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ ใน พ.ศ.2533 บุญฉกา วงศ์วานิช เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสาร สถานภาพสังคมกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพัฒนาการในเขตจังหวัดนครราชสีมา"

1.2 ผู้ส่งสารที่เป็นสถาบันต่างๆ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 6 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด สถาบันต่างๆ ที่มีการศึกษาได้แก่ การท่องเที่ยว 2 เรื่อง นอกนั้นเป็นกระทรวง

ศึกษาธิการ มหาวิทยาลัย องค์การบริหารส่วนตำบล จ.สมุทรสงคราม และกรมส่งเสริมการเกษตร อาทิ เช่น พ.ศ.2537 บุศยรัตน์ แก้วไพฑูรย์ เขียนเรื่อง "การศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีชุมนุมพุทธศาสตร์" และ พ.ศ.2542 ประดิษฐ์ อดัญธิ เขียนเรื่อง "บทบาท แนวทางและประสิทธิภาพของกรมส่งเสริมการเกษตรในการใช้การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาเกษตร"

1.3 สื่อมวลชน มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 6 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง โดยสื่อมวลชนที่มีผู้ศึกษาได้แก่ นักข่าวนักหนังสือพิมพ์ นักจัดรายการวิทยุ นักโฆษณา และสื่อพื้นบ้าน คือ ช่างขอ โดยศึกษาในแง่ของบทบาทในการเป็นสื่ออื่นๆ อาทิเช่น พ.ศ.2534 สัมฤทธิ์ ลือชา เขียนเรื่อง "ความตระหนักของช่างขอในบทบาทนักสื่อสารมวลชนเพื่อการพัฒนา" ใน พ.ศ.2533 ศันสนี ชุมนุมมณี เขียนเรื่อง "คุณลักษณะของนักข่าวและบทบาทในการพัฒนาสังคมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาการหนังสือพิมพ์" และ พ.ศ.2541 มิ่งงานวิจัยของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เขียนโดย จารุวรรณ นิมมานนท์ และ สมชาย นาละพินธุ เรื่อง "บทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย"

1.4 ครูและอาจารย์ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ส่วนใหญ่ศึกษาจากอาจารย์สถาบันราชภัฏ อาจารย์แพทย์และครูโรงเรียน อาทิเช่น พ.ศ.2525 นิธิ สตะเวทิน เขียนเรื่อง บทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาด : การศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์" พ.ศ.2533 พรพิมล ถึงนาค เขียนเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์สหวิทยาลัยอีสานเหนือ เกี่ยวกับบทบาทในเรื่อง ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ต่อมาใน พ.ศ.2541 สุรวิทย์ วิทยารัฐ เขียนเรื่อง "บทบาทของผู้สอนวิชาหนังสือพิมพ์ในสถาบันราชภัฏต่อการใช้อินเตอร์เน็ตในการเรียนการสอน"

1.5 เกษตรกร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิ เช่น พ.ศ.2520 สว่าง เติลิ่งคพันธ์ เขียนเรื่อง "ความสนใจของเกษตรกรภาคกลางต่อรายการส่งเสริมการเกษตร ทางสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรบางเขน" และใน พ.ศ.2540 ศรีสวัสดิ์ ทรัพย์ทอง เรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร อ.เมือง จ.สระแก้ว"

1.6 พระสงฆ์ และสถาบัน มีเอกสารที่ศึกษา 3 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ พ.ศ.2533 พูลทรัพย์ สิทธิพรหม เขียนเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จ.อุดรธานี" และสถาบันได้แก่ มหาเถรสมาคม โดย พ.ศ.2541 พรศักดิ์ ธนพัฒน์พงษ์ เขียนเรื่อง "มหาเถรสมาคมกับการยอมรับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์"

1.7 ผู้ส่งสารอื่น ๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน 2 เรื่อง พ่อแม่ 1 เรื่อง เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบล จึงมีรายการที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ.2529 ดวงแก้ว วัลลภพิสุทธ์ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก" หรือ พ.ศ.2542 จิระวรรณ ตันกูรานันท์ เขียนเรื่อง "การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขา ในการจัดการวิทยุชุมชน จ.แม่ฮ่องสอน"

สรุปแล้ว ผู้ส่งสารหรือ S มีผู้ศึกษาเป็นองค์ความรู้รวมทั้งหมด 41 รายการ กลุ่มที่มีการศึกษามากที่สุด คือในด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาคือ ผู้ส่งสารที่เป็นสถาบันและกลุ่มสื่อมวลชน อันดับ 3 คือ ผู้ส่งสารที่เป็น ครูและอาจารย์ นอกจากนั้นก็เป็นเกษตรกร พระสงฆ์ พ่อแม่และผู้นำ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม S หรือผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ	13	-	-	-	13	31.7
2. สถาบันต่างๆ	6	-	-	-	6	14.6
3. สื่อมวลชน	5	1	-	-	6	14.6
4. ครูและอาจารย์	5	-	-	-	5	12.2
5. เกษตรกร	4	-	-	-	4	9.7
6. พระสงฆ์และสถาบันสงฆ์	3	-	-	-	3	7.3
7. ผู้ส่งสารอื่นๆ (ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน พ่อ-แม่)	4	-	-	-	4	9.7
รวม	40	1	-	-	41	100
ร้อยละ	97.5	2.5	-	-	100	

2. M หรือ เนื้อหาสาร ในด้านเนื้อหาสารนี้มีเอกสารทั้งสิ้นจำนวน 33 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 31 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง

โดยได้แบ่งประเด็นตามหัวเรื่องที่มีผู้ศึกษาไว้ตามสื่อต่างๆ ดังนี้

2.1 หนังสือพิมพ์ เน้นเป็นเรื่องที่ศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญมากมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนที่ศึกษา 8 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น

พ.ศ. 2524 วิไล แยมสาขา เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์สาร

ผู้ใหญ่ในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ที่มีต่อการรณรงค์ในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม" เรื่องนี้ได้ศึกษาปริมาณการเสนอเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ในด้านต่างๆ

พ.ศ. 2528 มีวิทยานิพนธ์ 2 เล่ม ศึกษาด้านเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันในการพัฒนาเด็กและเยาวชน 1 เล่ม ด้านการพัฒนาสตรี 1 เล่ม โดย ชฎา เปรมโยธิน เขียนเรื่อง "หนังสือพิมพ์รายวันกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน : ศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะ : หน้าสำหรับเด็กและเยาวชน" ส่วน พนิต กุลศิริ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี"

ในส่วนของหนังสือพิมพ์รายวันท้องถิ่นก็มีการศึกษา โดย คนยา รัชชนก เรื่อง "หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่กับการกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาแก่ชุมชน" ใน พ.ศ. 2538 หลังสุดใน พ.ศ. 2543 อุษาสินี รั้วทอง เขียนเรื่อง "การศึกษาสัมพันธภาพระหว่าง แหล่งข่าวและความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวัน"

2.2 นิตยสาร มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 6 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ 5 จาก 6 เรื่องนั้น ศึกษาเนื้อหาของนิตยสารสตรี ส่วนนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชนมีเพียง 1 เรื่อง อาทิเช่น

พ.ศ. 2529 อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมชนิด เขียนเรื่อง "บทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี" พ.ศ. 2541 ลักษณ์มี ไชยทองศรี เขียนเรื่อง "บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย" และหลังสุด พ.ศ. 2543 กนิษฐา พิงวร เขียนเรื่อง "การศึกษานิตยสารสตรีต่างประเทศ ฉบับภาษาไทย ในการพัฒนาบุคลิกภาพ"

พ.ศ. 2541 ในด้านนิตยสารเด็กและสตรี จิตตราพร เรืองจรัส เขียนเรื่อง "การนำเสนอเนื้อหาด้านส่งเสริมความรู้ความคิดสร้างสรรค์ และปลูกฝังค่านิยมทางสังคมในนิตยสารสำหรับเด็กและเยาวชน"

2.3 สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น หนังสือ จุลสาร จดหมายข่าว มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ. 2535 แสงรวี กิริยาพงษ์ เขียนเรื่อง "การศึกษารูปแบบและเนื้อหาของจดหมายข่าวโครงการสโมสรแรงงานเด็ก" พ.ศ. 2538 นวลทิพย์ ปริญญาญกุล เขียนเรื่อง "ความต้องการและความสนใจด้านรูปแบบหนังสือการ์ตูนของเด็กไทย ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ กรณีเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"

2.4 วิทยุ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ. 2526 ดวงใจ เล้าเรื่องศิลปชัย เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารทางด้านประชากรที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย" และ พ.ศ. 2536 ลักษณะ คล้ายแก้ว เขียนเรื่อง "การนำเสนอเนื้อหาข่าววิทยุในช่วงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม ศึกษาเฉพาะข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและสำนักงานข่าว ไอ เอ็น เอ็น"

2.5 โทรทัศน์ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ พ.ศ. 2528 เทวี แยมสรवल เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ. 2537 เบญจพร งามเกริกโชติ เขียนเรื่อง "ความต้องการด้านเนื้อหาและการนำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับหญิงทำงานนอกบ้านทางสื่อโทรทัศน์" และ พ.ศ. 2541 ธนิตา จันทวงษ์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนทางโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก"

2.6 สื่อมวลชน (โดยรวม) เป็นเอกสารที่ศึกษาเนื้อหาของสื่อมวลชนโดยรวมทุกจังหวัด ไม่เฉพาะสื่อใดสื่อหนึ่ง มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2527 จงจิต เทียมทอง เขียนงานวิจัยเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการพัฒนาสตรีและเด็กในเชียงใหม่" พ.ศ. 2530 บำรุง สุขพรรณ เขียนงานวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนในการเสริมสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชนบท" และใน พ.ศ. 2540 สุภาวดี ศิริสรรหิรัญ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์ระดับความเกี่ยวพันกับสิ่งแวดล้อมและการรับรู้ความหมายของเนื้อหาสารในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษา"

2.7 เพลงและบทสวด เป็นเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยเป็นเพลง 2 เรื่อง ในพ.ศ. 2534 บุปผา เมฆศรีทองดำ เขียนเรื่อง "ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต : วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2533" พ.ศ. 2540 จีรพรรณ กาญจนานันท์ เขียนเรื่อง "เนื้อหาเพลงไทยยอดนิยม การรับประโยชน์และความพึงพอใจจากการฟังเพลงไทยสากลของวัยรุ่น" ส่วนที่เป็นการศึกษาบทสวดทางศาสนาอิสลาม หรือคุตบะฮ์วันศุกร์ นั้นในพ.ศ. 2543 ไชรยา จามจุรี เขียนเรื่อง "การศึกษาเนื้อหาและบทบาทของคุตบะฮ์วันศุกร์ที่มีในชุมชน"

สรุปแล้ว ในด้านของเนื้อหาสารหรือ M นั้นแม้จะมีผู้ศึกษาไว้ทั้งหมดเพียง 33 เรื่อง โดยสื่อที่มีผู้ศึกษา เนื้อสารมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ นิตยสาร และอันดับ 3 คือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ นอกนั้น เป็น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชนโดยรวมๆ เพลงและบทสวด จะพบว่ารวมๆ แล้วส่วนใหญ่กว่าครึ่งของทั้งหมดเป็นการศึกษาในด้านของสื่อสิ่งพิมพ์ มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม M หรือ เนื้อหาสาร

เนื้อหาสารในสื่อ	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. หนังสือพิมพ์	8	-	-	-	8	24.2
2. นิตยสาร	6	-	-	-	6	18.2
3. สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ (หนังสือ จุลสาร จม.ข่าว)	4	-	-	-	4	12.2
4. วิทยุ	4	-	-	-	4	12.2
5. โทรทัศน์	4	-	-	-	4	12.2
6. สื่อมวลชน (โดยรวม)	2	2	-	-	4	12.2
7. เพลงและบทสวด	3	-	-	-	3	9
รวม	31	2	-	-	33	100
ร้อยละ	94	6	-	-	100	

3. C หรือ ช่องทางการสื่อสาร ในเรื่องของช่องทางการสื่อสารนี้ มีเอกสารเป็นองค์ความรู้ที่ศึกษาทั้งสิ้น 221 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 180 เรื่อง งานวิจัย 22 เรื่อง หนังสือ 16 เรื่อง เอกสาร สัมมนา 5 เรื่อง

โดยได้แบ่งกลุ่มของการศึกษาในด้านต่างๆ ของช่องทางการสื่อสารได้ดังนี้

3.1 ยุทธวิธีการสื่อสาร เป็นองค์ความรู้ที่ศึกษาใน 4 ประเด็น คือ เรื่อง วิธีการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร พฤติกรรมการสื่อสารและปัจจัยต่างๆในการสื่อสาร รวมแล้วเอกสารทั้งหมด 95 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 79 เรื่อง งานวิจัย 7 เรื่อง หนังสือ 8 เรื่อง เอกสารสัมมนา 1 เรื่อง

ในเรื่อง วิธีการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 61 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 49 เรื่อง งานวิจัย 3 เรื่อง หนังสือ 8 เรื่อง เอกสารสัมมนา 1 เรื่อง เริ่มจากรุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว ใน พ.ศ. 2516 เขียนเรื่อง "การสื่อสารการวางแผนครอบครัว" ใน พ.ศ. 2527 จงจิต เทียมทอง เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารและการรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของสตรีชนบทในเชียงใหม่" พ.ศ. 2533 ปันนัตตา นพพานวัน เขียนเรื่อง "การศึกษาระบบการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย" และหลังสุด พ.ศ. 2543 จารุวรรณ ปวรจารย์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาวะวิกฤติ" นอกนั้นเป็นหนังสือ เช่นเรื่อง "การติดต่อสื่อสารทางเกษตร" เขียนโดย ประสานจิตต์ ลิ้มโกศา ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ธนวัต บุญลือ เขียนเรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา" ใน พ.ศ. 2523 พูนทรัพย์ สิทธิพรหม เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น" ใน พ.ศ. 2539

งานวิจัย ใน พ.ศ. 2532 สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร เขียนเรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองและการไหลเวียนของข่าวสารในชุมชนมุสลิม" เป็นต้น

ในเรื่องกลยุทธ์การสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 13 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 11 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง พบว่าส่วนใหญ่การศึกษาในด้านกลยุทธ์การสื่อสารนี้จะเริ่มในช่วงหลังๆ โดยในช่วง พ.ศ. 2522 มีงานวิจัย 1 เรื่อง เขียนโดย ดำรง ฐานติ เรื่อง "ยุทธวิธีการสื่อสารในการพัฒนาชนบทของหน่วยงานของรัฐ" ใน พ.ศ. 2538 จึงมีการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2538 - 2552" เขียนโดย จำเริญ ยุติธรรมสกุล ต่อมาใน พ.ศ. 2542 จงจิต เทียมทอง และ สงคราม เขาวนศิลป์ เขียนงานวิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตในชุมชนภาคเหนือ" ต่อมาใน พ.ศ. 2543 อัญชลี ธิรเนตร เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า"

ในเรื่องพฤติกรรมการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 14 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 12 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาเริ่มจากใน พ.ศ. 2520 จนถึง

เล่มหลังสุด พ.ศ. 2543 อาทิเช่น พ.ศ. 2520 เกศรินทร์ สุทธิไสย เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสื่อสารใน
 ขนบท : การสำรวจทางสังคม ณ อำเภอห้างฉัตร จ.ลำปาง" พ.ศ. 2531 อัจฉรา ธวัชวิบูลย์ผล เขียน
 เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร เรื่อง การทำหมั้นชายของผู้รับบริการทำหมั้นชายที่สมาคม
 พัฒนาประชากรและชุมชน" ใน พ.ศ. 2538 มีงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของชุมชน
 ในกรุงเทพมหานคร" ของกองป้องกันยาเสพติด และหลังสุด พ.ศ. 2543 บุญทริกา เจียงเพชร เขียน
 เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ตและทัศนคติทางการเมือง
 เมืองแบบประชาธิปไตย ที่มีต่อความรู้ ทัศนคติและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการ
 เลือกตั้งระบบใหม่ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในกรุงเทพฯ"

ในเรื่อง บัณฑิตต่าง ๆ ในการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 7 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยเริ่มจาก พ.ศ. 2524 ภาละณี ประถมบุรณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผล
 ในการโน้มน้าวใจสมาชิกให้ร่วมกันจัดตั้งสหกรณบ้านเก่า" ต่อมาใน พ.ศ. 2531 กอแก้ว กอวัฒนา
 เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของการรักษาของผู้ป่วยวัณโรคปอด" ในพ.ศ. 2541 วร
 ภัทร สังขน้อย เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต"

3.2 สื่อและบทบาทของสื่อ เอกสารที่ศึกษาจำนวน 46 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 30
 เรื่อง งานวิจัย 6 เรื่อง หนังสือ 6 เอกสารสัมมนา 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2516 มีงานวิจัยของกระทรวงสา
 ธารณสุข เรื่อง "การสำรวจความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ภายหลังการ
 ทดลองใช้สื่อมวลชน ในการวางแผนครอบครัว" ใน พ.ศ. 2525 ธิดาดาว ภัคดี เขียนเรื่อง "บทบาทของ
 สื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกึ่งกำมกรวมของสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งกำมกรวมของ
 เกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์" ในด้านหนังสือนั้น ใน พ.ศ. 2530 เสถียร เขยประทับ เขียนเรื่อง "ศักย
 ภาพของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ" และมีเอกสารการสัมมนาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาชนบทในทศวรรษหน้า" ใน พ.ศ. 2535 มีหนังสือเรื่อง "สื่อ
 เพื่องานส่งเสริมเผยแพร่" เขียนโดย ณรงค์ สมพงษ์ และใน พ.ศ. 2541 นิยม ศิริวัฒน์ เขียนเรื่อง "การ
 ใช้สื่อเพื่อดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ของกรมอนามัย"

3.3 สื่อวิทยุ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 16 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 14 เรื่อง งานวิจัย
 1 เรื่อง หนังสือ 1 เล่ม อาทิเช่น พ.ศ. 2521 ชวนะ ภวกานันท์ เขียนหนังสือเรื่อง "การใช้สื่อวิทยุเพื่อ
 พัฒนาส่งเสริมการเกษตรไทย" พ.ศ. 2527 ธาตรี รวีเจริญ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงใน
 การแก้ไขความขัดแย้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการแก้ไขความขัดแย้งเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้า
 พลังน้ำในจังหวัดกาญจนบุรีของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย" ในพ.ศ. 2533 มีงานวิจัยของ
 สุภัควดี อภินันท์ เรื่อง "ความชอบใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของพ่อแม่ด้านการพัฒนา
 ครอบครัวและเด็กในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย" และหลังสุดใน

พ.ศ. 2543 ทิวพร แสนเมืองชิน เขียนเรื่อง "การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย"

3.4 สื่อพื้นบ้าน มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 12 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง งานวิจัย 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2518 มิ่งงานวิจัย ของ จุมพล รอดคำดี เรื่อง "บทบาทสื่อพื้นเมืองต่อการศึกษาของชาวบ้าน" พ.ศ. 2530 งานวิจัยของ จารุวรรณ ธรรมวัตร เรื่อง "บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ" พ.ศ. 2529 ขวัญชัย หมั่นคำ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์การใช้สื่อหมอลำเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" และ พ.ศ. 2540 ประยุทธ์ วรรณอุดม เขียนเรื่อง "บทบาทและการดำเนินกลยุทธ์ของสื่อมวลชนเพื่อการส่งเสริม 'หมอลำ'"

3.5 สื่อโทรทัศน์ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 11 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2524 บุญทิศา นาคะตะ เขียนเรื่อง "การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" พ.ศ. 2526 มิ่งงานวิจัยของ มนต์ชัย นินนาทนนท์ เรื่อง "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จ. เชียงใหม่" พ.ศ. 2525 อุทัยวรรณ อินทร์โต เขียนเรื่อง "การให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์" และหลังสุด ประสิทธิ์ เจริญจินดา ใน พ.ศ. 2543 เขียนเรื่อง "การศึกษารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชนในโครงการโคราชพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ จ.นครราชสีมา"

3.6 สื่อสิ่งพิมพ์ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 11 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 10 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิ เช่น พ.ศ. 2531 งานวิจัยของ แสงจันทร์ อินทนนท์ เรื่อง "การศึกษาแนวทางในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบท" พ.ศ. 2537 วิลาสินี พิพิธกุล เขียนเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสาร เรื่อง ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จ.ลำปาง" และใน พ.ศ. 2542 ชชาติวุฒิ กังวล เขียนเรื่อง "อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเรื่อง เพศศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสหศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนในอำเภอเมือง จ. เชียงใหม่"

3.7 เรื่อง ข่าวสาร ศึกษาในแนวกว้างทั้งด้านการเผยแพร่ การถ่ายทอดและการแสวงหาข่าวสาร มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 9 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ. 2526 มันทนา ทิมกร เรื่อง "การแพร่กระจายข่าวสารสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน" พ.ศ. 2541 นริศรา บัวขาว เขียนเรื่อง "บทบาทของข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่นใน จ. อุบลราชธานี" และหลังสุด ปิยะนารถ จันทราโชติวิทย์ เขียนเรื่อง "กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก"

3.8 การสื่อสารในครอบครัว เป็นรูปแบบของการสื่อสารอีกเรื่องหนึ่งที่มีผู้สนใจศึกษา ทั้งจำนวน 5 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้ พ.ศ. 2517 มีงานวิจัยของ ESCAP เป็นภาษาอังกฤษเรื่อง "Husband - wife Communication and practice of family Planning" พ.ศ. 2539 ทันทกานต์ ดวงรัตน์ เขียนเรื่อง "บทบาทของการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ" และใน พ.ศ. 2543 จุฑานาฏ ผดุงเจริญ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครองและการสมรส : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร"

3.9 สื่ออื่นๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 18 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 16 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง ดังนี้

ดาวเทียม เป็นการศึกษาสื่อสารทางไกล มีจำนวน 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง เช่น เอกสารจากการสัมมนาเรื่อง "ดาวเทียมเพื่อการพัฒนาไปสู่สังคมข่าวสาร" พ.ศ. 2529

อินเตอร์เน็ต มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ. 2543 พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นไทยที่นำเสนอผ่านทางอินเตอร์เน็ต"

สื่อบุคคล มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ. 2537 आयวัฒน์ จุนสมนิตศิริ เรื่อง "สื่อบุคคลกับแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด แก้วปวด ไม่ถูกต้องในชุมชนแออัด"

วิทยทัศน์ มีเอกสารที่ศึกษา 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ. 2543 ชื่นสมุล อุกฤษฏ์วิริยะ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อวิทยทัศน์ประเภทเอ็กซ์ของเยาวชนไทย ที่มีอยู่ในสถานศึกษาในเขตกรุงเทพฯ"

หออกระจายข่าว มีเอกสาร 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง เช่น พ.ศ. 2532 สมควร จำพ์ังและคณะ เรื่อง "การดำเนินงานหออกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้านในประเทศไทย"

นอกนั้นเป็นสื่ออื่นๆ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง บางระจัน สื่อไปรษณีย์ สื่อละครใบ้ เครื่องบันทึกเสียง การ์ตูนและเสียงตามสาย

สรุปแล้วในเรื่องของช่องทางการสื่อสาร มีเอกสารที่เป็นองค์ความรู้ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 221 รายการ เรื่องที่ศึกษามากที่สุดคือ ด้าน ยุทธวิธีการสื่อสาร รองลงมาคือเรื่องของสื่อและบทบาทของสื่อ

อันดับที่ 3 คือ สื่อวิทยุ นอกนั้นเป็นสื่ออื่นๆ หลากหลาย เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต ดาวเทียม สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ภาพยนตร์ รวมทั้ง การ์ตูนและเทปบันทึกเสียง

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม C หรือช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสาร	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. ยุทธวิธีการสื่อสาร	79	7	8	1	95	42.6
2. สื่อและบทบาทของสื่อ	30	6	6	4	46	20.6
3. สื่อวิทยุ	14	1	1	-	16	7.2
4. สื่อพื้นบ้าน	9	3	-	-	12	5.4
5. สื่อโทรทัศน์	9	2	-	-	11	4.9
6. สื่อสิ่งพิมพ์	10	1	-	-	11	4.9
7. ข่าวสาร	9	-	-	-	9	4
8. การสื่อสารในครอบครัว	4	1	-	-	5	2.3
9. สื่ออื่นๆ (ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าว สื่อบุคคล วิทยุทัศน์)	16	1	1	-	18	8.1
รวม	180	22	16	5	223	100
ร้อยละ	80.7	9.8	7.2	2.3	100	

4. R หรือ ผู้รับสาร ในเรื่องผู้รับสารได้ศึกษาโดย แยกกลุ่มผู้รับสารเป็นกลุ่มต่างๆ ตามภูมิ
 ลำเนา และอาชีพ พบว่า มีเอกสารที่ศึกษาในเรื่องผู้รับสารทั้งหมดจำนวน 252 รายการเป็นวิทยานิพนธ์
 245 เรื่อง งานวิจัย 7 เรื่อง โดยแยกออกเป็นผู้รับสารกลุ่มต่างๆ ดังนี้

4.1 ประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 63 รายการ
 เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยอาจแยกเป็นกลุ่มๆ ได้อีกเป็น ประชาชนทั่วไป คนมุสลิม กลุ่มผู้ป่วย กลุ่ม
 สตรี ดังนี้

กลุ่มประชาชนทั่วไป มีผู้ศึกษาจำนวนมากที่สุด 50 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด
 อาทิเช่น พ.ศ. 2527 อรสา ปานขาว เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการยอมรับสารด้านการป้องกันยาเสพติด
 ทางวิทยุและโทรทัศน์ของประชาชน ในเขตชุมชนแออัดคลองเตย" พ.ศ. 2535 สุภาพงษ์ ระรวยทรง
 เขียนเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสารความรู้และทัศนคติการเสนอข่าวต่างประเทศทางสื่อ
 มวลชนของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ. 2543 พิงจิต แพทย์ศิลป์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับ
 ข่าวสารด้านการเมือง ความรู้และทัศนคติต่อการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์
 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

กลุ่มมุสลิม มีเอกสารที่ศึกษา 1 รายการใน พ.ศ. 2540 กุสุมา ฎิใหญ่ เขียนเรื่อง
 "การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของชาวชุมชนมุสลิมในเขตหนองจอกต่อบท
 บาทในการพัฒนาชุมชนของอิหม่าม"

กลุ่มผู้ป่วย มีเอกสารที่ศึกษา 5 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ. 2537
 สิทธิกุล สถิตนิมานการ เขียนเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ สุขอนามัย
 ด้านสาธารณสุขกับการมารับบริการของผู้มารับบริการ โรงพยาบาลรามาริบัติ (คณะแพทยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล" พ.ศ. 2542 ชัยธีรภรณ์ เวฬุวนารักษ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ แรง
 จูงใจในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้มารับบริการ ณ ศูนย์บริการสาธารณสุขในกรุงเทพมหานคร"

กลุ่มสตรี เอกสารที่ศึกษาจำนวน 10 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.
 2527 พรทิพย์ เย็นจะบก เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับพฤติกรรมทาง
 การเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลนครเชียงใหม่" พ.ศ. 2532 รัตนาภรณ์ หลายรัตน์
 เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารสาธารณสุขของหญิงมีครรภ์ที่มารับบริการในโรงพยาบาลราชวิถี" พ.ศ.
 2541 สุภาพร ปาละลักษณ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทัศนคติและพฤติ
 กรรมการบริโภคสินค้าไทยของสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร"

4.2 ประชาชนในต่างจังหวัด มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 49 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 46 เรื่อง งานวิจัย 3 เรื่อง โดยแบ่งกลุ่มประชาชนออกตามภูมิภาคต่างๆ และกลุ่มที่ศึกษาชาวชนบทโดยรวม ดังนี้

ชาวชนบท มีเอกสารจำนวน 9 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เป็นการศึกษากลุ่มชนบทโดยรวม ไม่อาจแยกภูมิภาคได้ เช่น พ.ศ. 2527 ปัญญา ดาวจรัสแสงชัย เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อสารมวลชนกับความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรีในชนบทประเทศไทย" และ พ.ศ. 2540 สุวรรณิ ชมภูจันทร์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารความพึงพอใจในข่าวสารและสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของคนชนบท ในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร"

ประชาชนภาคกลาง มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 13 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ. 2525 พัทนี เชนจรรยา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมืองการเปิดรับข่าวสารและความทันสมัยของประชาชน : ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ" พ.ศ. 2527 สุกัญญา นาคสุข เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนกับความทันสมัยของประชาชนใน จ.ฉะเชิงเทรา" และใน พ.ศ. 2543 ปันรสี ชวาลศิลป์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับการสร้างไฟฟ้าพลังงานความร้อนในกรุง"

ประชาชนภาคเหนือ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 11 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 10 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2530 จันท์เพ็ญ ซาติพันธ์ เขียนเรื่อง "การรับข่าวสารทางด้านจริยธรรมมากสื่อพื้นบ้านประเภทขอของประชาชนในอำเภอสันกำแพง จ.เชียงใหม่" พ.ศ. 2541 พัทรินทร์ ประสนธิ์ เขียนเรื่อง "ความต้องการข่าวสารเพื่อปรับปรุงวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิม : กรณีศึกษาบ้านปางตอง ตำบลนาปู่ป้อม อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน" ส่วนใหญ่ศึกษาในเขต จ.เชียงใหม่

ประชาชนภาคอีสาน มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 11 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2521 กำจัด ดิศวัฒน์ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ใช้ในการปฏิบัติการทางจิตวิทยาของ กอ.รมน.เขต จังหวัดนครพนม" ใน พ.ศ. 2534 วิภาดา บุณนาค เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอรามัญ จ.อุบลราชธานี" และ พ.ศ. 2542 นันทพร อติเรกโชติกุล เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ กับการตรวจมะเร็งเต้านมของสตรีในเขตอำเภอเมือง จ.นครราชสีมา"

ประชาชนภาคใต้ มีเอกสารศึกษาจำนวน 4 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง เช่น พ.ศ. 2530 มีงานวิจัยของ อุทัย คงทอง และคนอื่นๆ เรื่อง "การเปิดรับการสื่อสารที่มีต่อผลต่อความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขภาพิบาลสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณี"

จ.สุราษฎร์ธานี" และ พ.ศ. 2541 ชนินทิตา วัชรมูล เขียนเรื่อง "การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้า ด้วยพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยของประชาชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร"

4.3 เกษตรกร เป็นกลุ่มประชากรอาชีพที่มีการศึกษามากที่สุด มีจำนวน 28 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยได้แบ่งกลุ่มแยกตามภูมิภาค ดังนี้

เกษตรกรในกรุงเทพมหานคร มีการศึกษาได้เพียง 1 เรื่อง ใน พ.ศ. 2509 อนันต์ ชุมสิน เรื่อง "การสำรวจความสนใจของเกษตรกรบางอำเภอในการรับฟังวิทยุและรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุต่างๆ ในจังหวัดพระนคร"

เกษตรกรในภาคกลาง มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 16 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ พ.ศ. 2519 ธวัชชัย สันคติประภา เขียนเรื่อง "การศึกษาการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของเกษตรกรในหมู่บ้านวังไทร อำเภอกำแพงแสน จ.นครปฐม" ใน พ.ศ. 2532 กัลยารัตน์ อัฐรัตน์ "การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อมวลชนในหมู่ 3 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุทุมพร จ.สุพรรณบุรี" และใน พ.ศ. 2542 ดวงหทัย วงษ์ราช เรื่อง "การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์"

เกษตรกรในภาคเหนือ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 8 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2508 ฤทธิ์ขจร นิรัติศยกุล "การศึกษาความต้องการของกสิกรเกี่ยวกับการฟังวิทยุกระจายเสียง เพื่อการส่งเสริมเกษตรในท้องที่อำเภอเมือง และอำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่" ใน พ.ศ. 2535 มิ่งงานวิจัยเรื่อง "การรับบริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกรใน จ.เชียงใหม่" ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เขียนโดย นำชัย ทนุผลและสุนิสา ทนุผล" ต่อมาใน พ.ศ. 2541 ลัดดา จิตตคุตตานนท์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาารเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคเหนือ"

เกษตรกรภาคอีสาน มีเอกสารที่ศึกษา 2 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ. 2532 ปรียานิจ ชัยจันดี เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาารเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่มีต่อการปรับปรุงวิธีการผลิตทางการเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรชั้นเล็ก ในเขต อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด"

เกษตรกรภาคใต้ มีการศึกษาเพียง 1 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ เขียนโดย จิรภัทร มหาสุนธ์ ใน พ.ศ. 2538 เขียนเรื่อง "การเปิดรับรายการโทรทัศน์ทางการเกษตรของเกษตรกร อำเภอรัตภูมิ จ.สงขลา"

4.4 เด็กและเยาวชน มีเอกสารทั้งหมด 22 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 20 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็ก และกลุ่มเยาวชน อาทิเช่น

เด็ก มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง เช่น วไลรัตน์ พูนวสิน ใน พ.ศ. 2535 เขียนเรื่อง "การศึกษาความต้องการรายการโทรทัศน์ของเด็กชนบท ในจังหวัดสุรินทร์" และ พ.ศ. 2540 มีงานวิจัยของ อรรถพร คงวิไล จากมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เรื่อง "ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอันเป็นผลจากการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก" โดยทั้ง 4 เล่มนี้เป็นเรื่องของการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ทั้งหมด

เยาวชนและวัยรุ่น มีเอกสารที่ศึกษา 18 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 17 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น งานวิจัยของ ประมะ สตะเวทิน ใน พ.ศ. 2531 เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ การดูโทรทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร" ใน พ.ศ. 2539 พิรฤดา พจนพิสุทธิ์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์กับการตัดสินใจชมภาพยนตร์ของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพ" พ.ศ. 2542 ขณชลิ หนูสีใส เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร"

4.6 ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 15 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด แบ่งเป็นกลุ่มข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มข้าราชการ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 8 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เป็นข้าราชการของ กทม. ถึง 4 เรื่องจาก 8 เรื่อง เช่น พ.ศ. 2534 อักษร แจ่มศรี เขียนเรื่อง "ความรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับโครงการรณรงค์ 'สะอาด เขียว สด ลดมลพิษ'" และ จ้านง คงฤทธิ์ ใน พ.ศ. 2542 เขียนเรื่อง "การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใน จ.เพชรบุรี"

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 6 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ. 2528 วีรวัฒน์ เปรมประภา เรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานการไฟฟ้านครหลวง" และใน พ.ศ. 2542 กรรชรัตน์ หรั่งเพชร เขียนเรื่อง "การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่อง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย"

4.7 นักเรียน มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 12 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 11 รายการ งานวิจัย 1 เรื่อง แบ่งออกเป็นกลุ่มนักเรียนใน กทม. และจากต่างจังหวัด ดังนี้

กลุ่มนักเรียนใน กทม. มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 9 รายการ อาทิเช่น พ.ศ. 2533 วัชรียา อานามวัฒน์ เรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อการใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการ : ศึกษาเฉพาะรายการธรรมะพระพยอมกับนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" และ

ใน พ.ศ. 2543 วิไลพร จิตต์จุฬานนท์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับ ทักษะคนดี การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากเว็บไซต์การศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการคอมพิวเตอร์"

กลุ่มนักเรียนในต่างจังหวัด มีเอกสารที่ศึกษา 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ. 2524 มิ่งงานวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ เรื่อง "พฤติกรรมการรับข่าวสารของเยาวชนในชนบทและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชลบุรีที่รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น"

4.8 ครูและอาจารย์ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 8 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ เช่น สุภรณ์ วัชรศิริธรรม พ.ศ. 2526 เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของครูกับการยอมรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาวิทยาอำเภอนครชัยศรี จ.นครปฐม" และใน พ.ศ. 2540 สุวรรณ มาศเมฆ เขียนเรื่อง "ความคาดหวังและความพึงพอใจในการใช้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่อการดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา"

4.9 พนักงานบริษัท มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 8 เรื่อง ผู้รับสารในกลุ่มนี้เพิ่งมีการศึกษา ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อาทิเช่น ใน พ.ศ. 2542 โชติหทัย นพวงศ์ เขียนเรื่อง "การติดตามข่าวสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไทย ในช่วงการปรับโครงสร้างธุรกิจ"

4.10 กลุ่มลักษณะเฉพาะและอาชีพต่างๆ มีเอกสารในกลุ่มนี้ทั้งหมด 26 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยสามารถแยกออกเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ผู้นำชุมชน มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง

กลุ่มที่มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าขององค์กรหรือผู้ผลิต และผู้เสพติด (เฮโรอีน ยาบ้า บุหรี่) รวม 9 เรื่อง

กลุ่มที่มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ได้แก่ พุทธศาสนิกชน องค์กร พ่อแม่ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวม 8 เรื่อง

กลุ่มที่มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง ได้แก่ สามเณรยา หญิงอาชีพพิเศษ พระสงฆ์ คริสต์ศาสนิกชน รวม 5 เรื่อง

สรุปแล้ว ในกลุ่มผู้รับสารนี้มีการศึกษาเป็นองค์ความรู้จำนวน 252 รายการ ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ มิ่งงานวิจัยเพียง 7 เรื่อง กลุ่มผู้รับสารที่มีมากที่สุดคือ กลุ่มประชาชนในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ ประชาชนในต่างจังหวัด และอันดับที่ 3 เป็นกลุ่มเกษตรกร นอกนั้น เป็นกลุ่ม นิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์ พนักงานรัฐและข้าราชการ เด็กและเยาวชน และนักเรียน เป็นต้น

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม R หรือผู้รับสาร

ผู้ส่งสาร	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. ประชาชนในกรุงเทพมหานคร	63	-	-	-	63	25
2. ประชาชนในต่างจังหวัด	46	3	-	-	49	19.4
3. เกษตรกร	28	-	-	-	28	11.1
4. เด็กและเยาวชน	20	2	-	-	22	8.7
5. นิสิตนักศึกษา	20	1	-	-	21	8.3
6. ข้าราชการและพนักงานรัฐ วิสาหกิจ	15	-	-	-	15	6
7. นักเรียน	11	1	-	-	12	4.8
8. ครูและอาจารย์	8	-	-	-	8	3.2
9. พนักงานบริษัท	8	-	-	-	8	3.2
10. กลุ่มลักษณะเฉพาะและอาชีพ ต่างๆ (ผู้นำชุมชน, นักท่องเที่ยว, พุทธศาสนิกชน ฯลฯ)	26	-	-	-	26	10.3
รวม	245	7	-	-	252	100
ร้อยละ						

5. E หรือ ผลของการสื่อสาร ในเรื่องนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเรื่องของ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประเมินผล ของการสื่อสาร ในด้านวิธีการและจากสื่อต่างๆ องค์ความรู้ที่มีการศึกษาทั้งหมด มีจำนวน 36 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 32 เรื่อง งานวิจัย 4 เรื่อง ดังนี้

5.1 ประสิทธิภาพของการสื่อสารและการเผยแพร่ความรู้ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 6 เรื่อง อาทิเช่น ใน พ.ศ.2529 รุ่งรัตน์ ศิริกิจวัฒนา เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เรื่อง กฎหมายทะเบียนราษฎรแก่ชาวชนบท จ.ฉะเชิงเทรา" พ.ศ.2534 แววดาธนบัตร เขียนเรื่อง "การศึกษาผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2541 ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมชาติสู่สาธารณะสู่สาธารณะให้เกิดปัญญาและสันติสุข"

5.2 ประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง รวม 6 รายการ อาทิเช่น

พ.ศ.2529 มีงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เรื่อง "รายงานผลการปรับปรุงการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ โครงการพัฒนาชนบท" พ.ศ.2532 สาภกลไพเราะ เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของสื่อคู่มือ 'การดูแลตนเองก่อนและหลังผ่าตัด' ต่อระดับความรู้ ทักษะ และความวิตกกังวลของผู้ป่วยก่อนผ่าตัด"

5.3 ประสิทธิภาพของสื่อวิทยุ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2506 สำราญ สมบูรณ์ผล เขียนเรื่อง "การศึกษาผลของการส่งเสริมการเกษตร ทางวิทยุกระจายเสียงสำหรับชาวนาในจังหวัดธนบุรี" พ.ศ.2528 เพียงจันทร์ ธาโรพรสาณท์ เขียนเรื่อง "การติดตามผลการรับฟัง" รายการเพื่อชีวิตเกษตรกร ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.ขอนแก่น" และ พ.ศ.2541 ปานชนก พาทีทิน เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อพัฒนาสังคมในโครงการกองทุนบริจาคเงินเพื่อซื้อลิ้นหัวใจกับ จล.100"

5.4 ประสิทธิภาพของสื่อและสื่อมวลชน (โดยรวม) มีเอกสารที่ศึกษา 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2528 วชิราภรณ์ เรืองไพฑูลย์ เขียนเรื่อง "ประสิทธิภาพของสื่อในการให้ความรู้เรื่องภูมิคุ้มกันโรคแก่มารดาหลังคลอด : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลราชวิถี" พ.ศ.2526 วรณิ จงศักดิ์สวัสดิ์ เขียนเรื่อง "การศึกษาผลของสื่อมวลชนในการพัฒนาจิตสำนึกของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำ" และ พ.ศ.2543 งานวิจัยของ วินิต มาลาศรี จากสถาบันราชภัฏอุดรธานี เรื่อง "ผลของสื่อมวลชนที่มีต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนสตรีตามความคิดเห็นของเยาวชนสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน"

5.5 ประสิทธิภาพของโครงการในภาครัฐและสถาบันต่างๆ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง รวม 4 รายการ อาทิเช่น พ.ศ.2528 นเรศร์ อินทรพรหม เรื่อง "ผลกระทบจากการเสนอข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนต่อการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าพนักงานตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2535 มีงานวิจัยของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ เรื่อง "การประเมินผลโครงการนำร่องระบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาแบบผสมผสาน" และหลังสุด วรรณฎ ลีวรรณ เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลโครงการห้องเรียนสีเขียว" พ.ศ.2543

5.6 ประสิทธิภาพของสื่อต่างๆ เป็นเรื่องของสื่อต่างๆ ที่มีการศึกษาแยกตามสื่อแต่ละประเภท รวมทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง ดังนี้

สื่อที่มีการศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวนสื่อละ 2 เรื่อง รวมเป็น 4 เรื่อง คือ หอกระจายข่าวสาร และ เสียงตามสาย

สื่อที่มีการศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวนสื่อละ 1 เรื่อง รวมเป็น 5 เรื่อง ได้แก่ สื่อภาพพลิก ดนตรี โทรทัศน์ หนังสือนิตยสารและอินเทอร์เน็ต

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่ม E หรือ ผลของการสื่อสาร

ประสิทธิผลของการสื่อสารในเรื่อง	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. การสื่อสารและการเผยแพร่ความรู้	6	-	-	-	6	16.6
2. สื่อสิ่งพิมพ์	5	1	-	-	6	16.6
3. สื่อวิทยุ	6	-	-	-	6	16.6
4. สื่อและสื่อมวลชน	3	2	-	-	5	13.8
5. โครงการในภาครัฐและสถาบันต่างๆ	3	1	-	-	4	11.1
สื่อต่างๆ (หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ภาพพลิก ดนตรี โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือนิตยสาร) วิสาหกิจ	9	-	-	-	9	25
รวม	32	4	-	-	36	100
ร้อยละ	88.8	11.1	-	-	100	

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนองค์ความรู้แยกตามแบบจำลองการสื่อสาร SMCRE

องค์ประกอบของการสื่อสาร	วิทยานิพนธ์		งานวิจัย		หนังสือ		เอกสารสัมมนา		รวม	
	เรื่อง	ร้อยละ	เรื่อง	ร้อยละ	เรื่อง	ร้อยละ	เรื่อง	ร้อยละ	เรื่อง	ร้อยละ
1. ผู้ส่งสาร หรือ S	40	6.8	1	.17	-	-	-	-	41	7
2. เนื้อหาสาร หรือ M	31	5.3	2	.34	-	-	-	-	33	5.6
3. ช่องทางการสื่อสาร หรือ C	180	30.8	22	3.8	16	28	5	.85	223	38
4. ผู้รับสาร หรือ R	245	41.9	7	1.2	-	-	-	-	252	43
5. ผลของการสื่อสาร หรือ E	32	5.5	4	.7	-	-	-	-	36	6.2
รวม	528	90.3	36	6.2	16	2.8	5	.85	585	100

สรุปแล้ว ในแบบจำลองการสื่อสาร SMCRE นั้นองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสารทั้ง 5 กลุ่มนี้ พบว่าในสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ มีองค์ความรู้ที่จำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสารแล้ว ด้าน R หรือผู้รับสาร มีการศึกษากันมากที่สุดจำนวน 252 เรื่อง หรือร้อยละ 43 รองลงมาคือ ด้าน C หรือช่องทางการสื่อสาร จำนวน 223 เรื่อง หรือร้อยละ 38 ซึ่งห่างจากกลุ่มอื่นๆ มากอีก 3 กลุ่มคือ อันดับ 3 ผู้ส่งสาร ร้อยละ 7 อันดับ 4 ผลของการสื่อสาร ร้อยละ 6.2 และอันดับ 5 เนื้อหาสาร ร้อยละ 5.6 โดยมีองค์ความรู้ที่เป็นวิทยานิพนธ์มากที่สุดถึงร้อยละ 90.3 ห่างจากสิ่งพิมพ์อื่นๆ ค่อนข้างมาก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรม KAP

จากการศึกษาและจำแนกจำนวนองค์ความรู้ทั้งหมดแล้ว สามารถแยกกลุ่มศึกษาได้เป็น 5 กลุ่ม ตามเนื้อหาขององค์ความรู้ที่มีการศึกษา ซึ่งอาจเน้นองค์ประกอบเดียว 2 องค์ประกอบ หรือครบทั้ง 3 องค์ประกอบ KAP ก็ได้ แล้วแต่เนื้อหาของงาน ดังนี้

1. K หรือ ความรู้
2. R หรือ ทักษะคติ
3. KA หรือ ความรู้ กับ ทักษะคติ
4. KP หรือ ความรู้ กับ พฤติกรรม
5. AP หรือ ทักษะคติ กับ พฤติกรรม
6. KAP หรือ ความรู้ ทักษะคติ และ พฤติกรรม

1. K หรือ ความรู้ ในเรื่องของความรู้จะจำแนกออกตามความรู้ด้านต่างๆ ที่มีการศึกษาทั้งหมด พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 61 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 54 เรื่อง งานวิจัย 7 เรื่อง ดังนี้

1.1 ความรู้เรื่อง สาธารณสุข มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 10 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2528 บุญสง แจ้งสว่าง เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2533 พิไลพรรณ กาญจนลักษณ์ เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของเสียงตามสายที่มีต่อการรับฟังและการรับรู้ข่าวสารทางด้านสาธารณสุข ศึกษาเฉพาะกรณีของประชากรในหมู่บ้าน ต.หัวสะพาน อ.เมือง จ.เพชรบุรี" และ พ.ศ.2543 ธนภรณ์ อุทยานิก เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในการเผยแพร่ความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภค"

1.2 ความรู้เรื่อง การเกษตร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 9 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น ประทุม ฤกษ์กลาง เขียนเรื่อง "การประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อยุวเกษตรกร และการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร : ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มยุวเกษตรกรโครกตะไใกล้ อำเภอลำปาง และกลุ่มยุวเกษตรกรโคกเพชร อำเภอยางชุมน้อย จ.นครราชสีมา" ใน พ.ศ.2527 มีงานวิจัยของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ.2536 เรื่อง "การรับรู้ข่าวสารการเกษตรของเกษตรกรในภาคเหนือ" และ พ.ศ.2541 วรณิธิ สมุทรวนิช เขียนเรื่อง "สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ทางเกษตรกร ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์กสิกรและนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน"

1.3 ความรู้ทุกด้าน เป็นงานที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปโดยกว้าง ไม่เจาะจงว่าด้านใด โดยเฉพาะ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 7 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิ เช่น พ.ศ.2509 อนันต์ ชุมสินี เขียนเรื่อง "การสำรวจความสนใจของเกษตรกรบางอำเภอในการรับฟังวิทยุและรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุต่างๆ ในจังหวัดพระนคร" เป็นการรับฟังรายการต่างๆ จากสถานีวิทยุ พ.ศ.2526 มิ่งงานวิจัยของ สมควร กวิยะ เขียนเรื่อง "การรับรู้ข่าวสารของชาวชนบทอำเภอสามเงา จ.ตาก กับผู้มีฐานะใกล้เคียงกันในกรุงเทพ" ใน พ.ศ.2534 สุปราณี นิยมลรัตน์ เขียนเรื่อง "การตามกระแสข่าวจากสื่อมวลชนของชาวบ้านป่อสร้าง จ.เชียงใหม่" และ พรเพ็ญ พยัคยากุล ใน พ.ศ.2541 เขียนเรื่อง "การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรพัฒนาเอกชนไทยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต"

1.4 ความรู้เรื่อง สิ่งเสพติด สิ่งเสพติดที่มีการศึกษาได้แก่ บุหรี่ ยาบ้า ฯลฯ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 5 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 วริษา ฐุสินี เขียนเรื่อง "การรับข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้าจากสื่อมวลชนของพนักงานขับรถ บริษัทขนส่งจำกัด" พ.ศ.2540 กิ่งแก้ว เกษโกวิท เขียนเรื่อง "การศึกษาการได้รับสื่อในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดของประชาชน จ.ขอนแก่น : ศึกษากลุ่มผู้ติดยาเสพติด" และ พ.ศ.2543 พิมพ์เพ็ญ ธนาคุณ เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของเว็บไซต์โครงการรณรงค์ เพื่อการไม่สูบบุหรี่" เป็นการให้ความรู้โดยดูเว็บไซต์

1.5 ความรู้เรื่อง การเมือง มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 วิชัย ไหวหารดี เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการรับข่าวสารทางการเมืองในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อ.เมือง จ.ยโสธร พ.ศ.2530" และ พ.ศ.2540 พัทสนัย นุตาลัย เขียนเรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง"

1.6 ความรู้เรื่อง การวางแผนครอบครัว มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2521 กรมนามัย ทำวิจัยเรื่อง "โครงการศึกษาการใช้หนังสือสูงในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทำหมันชาย" และ พ.ศ.2533 พนิดา อินทรลักษณ์ เรื่อง "ผลกระทบของการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อประชาชนในการเผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว"

1.7 ความรู้เรื่อง โรคเอดส์ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2535 กมลณีภู่ พลวัน เรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่" และ พ.ศ.2539 นารินารถ กิตติเกษมศิลป์ เขียนเรื่อง "การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อพื้นบ้าน"

1.8 ความรู้เรื่อง ธรรมะ มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น บัณฑิตดา นพพานวัน พ.ศ.2533 เขียนเรื่อง "การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย" และ พ.ศ.2541 ญัฐนันท์ ประกายสันติสุข เรื่อง "ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะ หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข"

1.9 ความรู้เรื่อง การพัฒนา มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ.2533 นันทวัน ยันตะดิลก เขียนเรื่อง "รูปแบบจดหมายข่าวที่เหมาะสมในการเผยแพร่ ความรู้เรื่องการพัฒนาท้องถิ่นแก่กำนัน และผู้ใหญ่บ้านสตรี" และ มนทิรา วิโรจน์อนันต์ พ.ศ.2541 เขียนเรื่อง "การนำเสนอข่าวด้านการพัฒนาในประเทศไทยของสำนักข่าวข้ามชาติ"

1.10 ความรู้เรื่อง เพศศึกษา มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ.2533 ศักดิ์ชัย ศรีสอน เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเพศศึกษาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารของนักศึกษาวิทยาลัยครู ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์" และ พ.ศ.2543 พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ เรื่อง "การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นไทยที่นำเสนอผ่านทางอินเทอร์เน็ต"

1.11 ความรู้เรื่อง สิ่งแวดล้อม มีเอกสารที่ศึกษา 2 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ.2535 อารยา ศุภุทธมงคล เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพฯ" และ พ.ศ.2542 จ่านิง คงฤทธิ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจ.เพชรบุรี"

1.12 ความรู้เรื่อง "วัฒนธรรมและประเพณี" มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้ พ.ศ.2541 เสน่ห์ นครสันติภาพ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" และ พ.ศ.2543 พวงชมพู ไชยอาสา เขียนเรื่อง "การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท"

1.13 ความรู้เรื่องต่างๆ เฉพาะแต่ละเรื่องเป็นเอกสารทั้ง 5 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ได้แก่ ความรู้เรื่อง กฎหมายทะเบียนราษฎร ความปลอดภัยในการจราจร เทคโนโลยีใหม่ๆ เรื่องภาษีมูลค่าเพิ่ม และเรื่องเงินตราชุมชน"

สรุปแล้ว ในกลุ่ม K หรือ ความรู้ มีองค์ความรู้ที่ศึกษาจำนวนพอประมาณ 61 เรื่อง โดยความรู้ที่ศึกษามากที่สุดคือ ด้านสาธารณสุข รองลงมาคือ ด้านการเกษตร และอันดับ 3 คือ ความรู้ทุกๆด้าน นอกนั้น กระจายไปในความรู้ด้านต่างๆ อีกหลายเรื่อง

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม K หรือ ความรู้

ความรู้ด้านที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. สาธารณสุข	10	-	-	-	10
2. การเกษตร	7	2	-	-	9
3. ความรู้ทุกๆด้าน	6	1	-	-	7
4. สิ่งเสพติด	3	2	-	-	5
5. การเมือง	4	1	-	-	5
6.การวางแผนครอบครัว	3	1	-	-	4
7. ไรคเอดส์	4	-	-	-	4
8. ธรรมะ	3	-	-	-	3
9. การพัฒนา	3	-	-	-	3
10. เพศศึกษา	2	-	-	-	2
11. สิ่งแวดล้อม	2	-	-	-	2
12. วัฒนธรรมและประเพณี	2	-	-	-	2
13.ความรู้เรื่องต่างๆ (กม.ทะเบียนราษฎร การจราจร เทคโนโลยีใหม่ๆ ภาษีและเงินตราชุมชน)	5	-	-	-	5
รวม	54	7	-	-	61

2. A หรือ **ทัศนคติ** ในเรื่องของทัศนคติจะแยกประเด็นการศึกษา ตามทัศนคติในเรื่องต่างๆ ที่มีผู้ศึกษาซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 25 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 24 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง โดยแยกเป็นประเด็นทัศนคติต่างๆ ดังนี้

2.1 **ทัศนคติเกี่ยวกับงานการเกษตรต่างๆ** มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 6 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2525 **วัชรภรณ์ ตระกูลดิษฐ์** เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการทำนาหว่านน้ำตามแผนใหม่ของเกษตรกรอำเภอพรหมบุรี จ.สิงห์บุรี" และ พ.ศ.2540 **ศรีสวัสดิ์ ทรัพย์กอง** เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร อ.เมือง จ.สระแก้ว"

2.2 **ทัศนคติเกี่ยวกับสื่อและสื่อมวลชน** มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2528 **ปัญญา เมฆบุตร** เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากสื่อมวลชนในอำเภอไชโย จ.อ่างทอง" และ พ.ศ.2535 มีงานวิจัยของ **สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร** เรื่อง "เงื่อนไขความพอใจในการเปิดรับสื่อในองค์การชายแดน"

2.3 **ทัศนคติเกี่ยวกับการเมือง** มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2534 **นฤมล มังคลิกุล** เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและประชากรกับความต้องการและความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอ ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี" และ พ.ศ.2540 **ชนิษฐา ไชยสัตย์** เขียนเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการสำรวจประชามติ : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 17 พ.ย. 2539"

2.4 **ทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนา** มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ ดังนี้ พ.ศ.2533 **วุฒิ พงศ์ชัชวาล** เขียนเรื่อง "ทัศนคติของนักโฆษณาเกี่ยวกับบทบาทของโฆษณาต่อการพัฒนาสังคม" และ **พรพิมล ถึงนาก** เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์สภวิทยาลัยอีสานเหนือเกี่ยวกับบทบาทในเรื่องศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

2.5 **ทัศนคติเกี่ยวกับสื่อวิทยุ** มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ พ.ศ.2520 **สว่าง เติลิ่งคพันธ์** เขียนเรื่อง "ความสนใจของเกษตรกรภาคกลางที่มีต่อรายการส่งเสริมการเกษตรทางสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน" และ พ.ศ.2533 **จรัสศรี หาญสมวงศ์** เขียนเรื่อง "การศึกษาความแตกต่างของความคิดเห็น ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารถที่มีต่อวิทยุบนรถประจำทางทั่วไปขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ คลื่นพิเศษ F.M.S.C.A"

2.6 ทศนคติเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ดังนี้ พ.ศ.2529 ดวงแก้ว วัลลภวิสุทธิ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก" และ พ.ศ.2541 มนฤดี ธาดาอำนาจชัย เขียนเรื่อง "ความพึงพอใจและความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยรุ่น"

2.7 ทศนคติเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ มีเอกสารที่ศึกษาแต่ละเรื่องเพียง 1 รายการ รวมทั้งหมด 7 เรื่อง ประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้ ทศนคติต่อเจ้าหน้าที่เกษตร 2 เรื่อง ทศนคติต่อเรื่องการบำบัดรักษายาเสพติด ทศนคติเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับพนักงานเทศบาลเมือง ทศนคติเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ 2 เรื่อง และทศนคติเกี่ยวกับ หนังสือตลิ่ง

สรุปแล้ว ในเรื่องที่ศึกษากลุ่ม A หรือ ทศนคติพบว่ามีจำนวนไม่มากเพียง 25 เรื่อง โดยทศนคติที่เกี่ยวกับเรื่องงานการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ เกี่ยวกับสื่อและสื่อมวลชน นอกจากนั้นเป็นเรื่องด้านอื่นๆ ด้านละ 2 เรื่อง หรือเพียง 1 เรื่อง

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม A หรือ ทศนคติ

ความรู้ด้านที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. งานการเกษตรต่างๆ	6	-	-	-	6
2. สื่อและสื่อมวลชน	3	1	-	-	4
3. การเมือง	2	-	-	-	2
4. การพัฒนา	2	-	-	-	2
5. สื่อวิทยุ	2	-	-	-	2
6. สื่อโทรทัศน์	2	-	-	-	2
7. เรื่องอื่นๆ (หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่เกษตร การติดต่อสื่อสาร การรักษาพยาบาลและหนังสือตลิ่ง)	7	-	-	-	7
รวม	24	1	-	-	25

3. KA หรือ ความรู้กับทัศนคติ เป็นกลุ่มงานที่ศึกษาเฉพาะด้านความรู้กับทัศนคติเท่านั้น พบว่ามีการศึกษาไว้ทั้งหมด 37 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 36 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง โดยแยกเป็นกลุ่มต่างเรื่องที่ศึกษาได้ดังนี้

3.1 ด้านสื่อต่างๆ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 7 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ซึ่งมีการศึกษาทั้งด้านความรู้และทัศนคติของสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อพื้นบ้าน โทรทัศน์ ละคร โทรทัศน์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต และป้ายรณรงค์รักษาวินัยจราจร อาทิเช่น พ.ศ.2531 งานวิจัยของ ประมะ สตะเวทิน เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ การดูโทรทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2541 สุภัทรา พันธุ์จันทร์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความพึงพอใจและความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อวารสารและนิตยสารในโครงการส่งเสริมผลงานสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน"

3.2 ด้านการศึกษา มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 6 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2533 สมหวัง พลรักดี เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อทางวิทยุและความต้องการรายการเพื่อการศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษาทางไกล ในระดับมัธยมปลายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จ.ลำปาง" พ.ศ.2542 ธนพร แสงขำ เขียนเรื่อง "ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการศึกษาระบบทางไกลผ่านดาวเทียม"

3.3 ด้านการพัฒนา มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2535 สันต์นที ประยูรรัตน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนและความคิดเห็นของนักศึกษาลาขาววารสารศาสตร์ ต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมของหนังสือพิมพ์ไทย" และ พ.ศ.2540 อรทัย เวชภูมิ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาของประชาชนในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร"

3.4 ด้านหน่วยงานและโครงการ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 ปัทมา สุขินัย เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของเจ้าหน้าที่หน่วยรับตรวจในหน่วยราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจ" และ พ.ศ.2542 ระวีวรรณ สีนะหาร เขียนเรื่อง "ความพึงพอใจ และทัศนคติที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารโครงการรณรงค์ "ไทยช่วยไทย" ร่วมใจประหยัดพลังงานของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ"

3.5 ด้านการเกษตร มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2542 สุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย เขียนเรื่อง "ทัศนคติและพฤติกรรมในการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา"

3.6 ด้านความรักและเพศสัมพันธ์ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2541 จุติมา เพชรรัตน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหาทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร กับทัศนคติต่อเพศสัมพันธ์"

3.7 ด้านบทบาทสตรี มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2532 วาริตา พลายบัว เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวการเปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร"

3.8 ด้านสิ่งแวดล้อม มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 อักษร แจ่มศรี เขียนเรื่อง "ความรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับโครงการรณรงค์" สะอาด เขียวสด ลดมลพิษ"

3.9 ด้านอื่นๆ เป็นงานที่มีผู้ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ไว้จำนวน 6 เรื่อง ด้านละ 1 เรื่อง ดังนี้ คุณภาพชีวิต ชาวและสาระความรู้ การสื่อสารในองค์กร โรคเอดส์ การทำแท้ง และน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว

สรุปแล้วในกลุ่ม KA หรือ ความรู้กับทัศนคตินี้ มีเอกสารที่ศึกษาในกลุ่มนี้จำนวน 37 เรื่อง เรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านสื่อต่างๆ รองลงมาคือ ด้านการศึกษา อันดับที่ 3 ด้านการพัฒนาหน่วยงานและโครงการ นอกนั้นเป็นด้านอื่นๆ

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม KA หรือ ความรู้กับทัศนคติ

ทัศนคติและความรู้ที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. ด้านสื่อต่างๆ	6	1	-	-	7
2. ด้านการศึกษา	6	-	-	-	6
3. ด้านการพัฒนา	4	-	-	-	4
4. ด้านหน่วยงานและโครงการ	4	-	-	-	4
5. ด้านการเกษตร	3	-	-	-	3
6. ด้านความรักและเพศสัมพันธ์	3	-	-	-	3
7. ด้านบทบาทสตรี	2	-	-	-	2
8. ด้านสิ่งแวดล้อม	2	-	-	-	2
9. ด้านอื่นๆ (ได้แก่ คุณภาพ ชาวและ สาระความรู้ การสื่อสารในองค์กร โรคเอดส์ การทำแท้ง และน้ำมันเบนซิน "ไร้สารตะกั่ว"	6	-	-	-	6
รวม	36	1	-	-	37

4. KP ความรู้กับพฤติกรรม ในเรื่องของความรู้กับพฤติกรรมนั้น จะจำแนกออกตามความรู้กับพฤติกรรมในด้านต่างๆ ที่มีการศึกษาทั้งหมด พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 123 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 113 เรื่อง งานวิจัย 9 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง ดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนา มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 20 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 16 เรื่อง งานวิจัย 4 เรื่อง โดยอาจแบ่งประเด็นออกได้เป็น 2 ประเด็นหลักๆ คือ เอกสารที่ศึกษาในด้านการพัฒนาชนบทและชุมชน กับด้านการพัฒนาคนและสังคม

การพัฒนาชนบทและชุมชน มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 11 เรื่องเป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง งานวิจัย 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2523 บำรุง สุขพรรณ เขียนงานวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จ.เชียงใหม่" ใน พ.ศ.2530 บำรุง สุขพรรณ ได้เขียนงานวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนในการเสริมสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชนบท" และ พ.ศ.2543 ประสิทธิ์ เจริญจินดา เขียนเรื่อง "การศึกษารายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชนในโครงการโคธราพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 กรม ปชส. จ. นครราชสีมา"

ด้านการพัฒนาคนและสังคม มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 8 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2532 นิตยา จึงเกษมสุข เขียนเรื่อง "กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจของผู้เข้ารับการอบรมของสำนักกรรมปฏิบัติและ" และ พ.ศ.2542 อังคณา พรหมรักษา เขียนเรื่อง "ศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นในจังหวัด กาฬสินธุ์ กับบทบาทด้านการพัฒนาคนและสังคม"

4.2 ด้านการเมือง มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 17 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น เริ่มจาก พ.ศ.2524 เสน่ห์ นนทะโชติ เขียนเรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จ. นครราชสีมา" พ.ศ.2532 พงษ์ศรี บุญสุวรรณ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยนครสวรรค์" พ.ศ.2538 เสถียร ปรีดาสา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความตื่นตัวทางการเมืองกับพฤติกรรมการเปิดรับและการใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจของประชาชน จ.มุกดาหาร ศึกษากรณีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในช่วงปี 2535 - 2537 " และ พ.ศ.2543 จารุวรรณ ปวรอาจารย์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาวะวิกฤต"

4.3 ด้านการเกษตร มีเอกสารที่ศึกษา 15 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 13 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2521 ชวนะ ภวกันันท์ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อวิทยุเพื่อ

พัฒนาส่งเสริมการเกษตรไทยไป พ.ศ.2524 พรพิมล วรดิถก เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการรับข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกร กิ่งอำเภอพะโต๊ะ จ.ชุมพร" พ.ศ.2532 นฤมล นันทมัจฉา เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและการสื่อสารที่มีผลต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช" พ.ศ.2542 ดวงหทัย วงษ์ราช เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเจียก จ.นครสวรรค์"

4.4 ด้านสาธารณสุข มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด จำนวน 14 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2524 บุญทิศา นาคะตะ เขียนเรื่อง "การศึกษาการยอมรับรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาสุขภาพของสมาชิกรายการโทรทัศน์ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา" พ.ศ.2533 ประรณมา มาลัยขวัญ เขียนเรื่อง "สภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยสำหรับประชาชนของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2543

4.5 ด้านสิ่งแวดล้อม มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดจำนวน 6 เล่ม อาทิเช่น พ.ศ.2534 ศิริธรณ์ โรจนสุพจน์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่" และ พ.ศ.2540 ปณิตดา ภักดีภูวดล เขียนเรื่อง "การสื่อสารเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวของมัคคุเทศก์ไทย"

4.6 ด้านสิ่งเสพติด มีเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2533 อุลิษา ชุตบุญธรรม เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการเลิกสูบบุหรี่ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2541 รุ่งทิพ สุนทรโรทก เขียนเรื่อง "ปัจจัยสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกเสพยาบ้าของเยาวชนในสถาบันในสถานศึกษา"

4.6/1 ด้านการทำงาน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดจำนวน 5 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2535 วัฒนา เจริญยงค์ เขียนเรื่อง "ปัจจัยทางด้านสื่อสารที่มีผลต่อการส่งเด็กเขามาทำงานในเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี จ.สุรินทร์" พ.ศ.2542 โชติหทัย นพวงศ์ เขียนเรื่อง "การติดตามข่าวสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานเครือข่ายซีเมนต์ไทย ในช่วงการปรับโครงสร้างธุรกิจ"

4.6/2 ด้านบทบาทของสื่อต่างๆ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง เอกสารที่มีนั้น ศึกษาสื่อโดยรวมๆ โทรทัศน์ วิทยุและภาพยนตร์ อาทิเช่น พ.ศ.2534 ล้ำค่า โพธิ์กระจำง เขียนเรื่อง "การใช้และความพึงพอใจจากสื่อของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน" และ พ.ศ.2537 อรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม เขียนเรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก"

4.6/3 ด้านโรคเอดส์ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 5 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2535 พนิดนาฏ ลัดดาโมษิต เขียนเรื่อง "ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์" และ พ.ศ.2537 งานวิจัยของ วรชัย ทองไทย และ อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ เป็นโครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่อง โรคเอดส์ ต่อพฤติกรรมและค่านิยม เรื่อง "ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสารและพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์"

4.7 ด้านการศึกษา มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2526 สุภรณ์ วัชรศิริธรรม เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของครูกับการยอมรับแนวการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จ.นครปฐม" และ พ.ศ.2539 สวภา ไร่ประเสริฐ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการดูโทรทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นครศรีธรรมราช"

4.7/1 ด้านวัดและธรรมะ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น พ.ศ.2532 สมศรี จินะวงศ์ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนและการรักษาศีลของพระสงฆ์" พ.ศ.2543 อัญชลี ธิรเนตร เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า"

4.8 ด้านสื่ออินเทอร์เน็ต มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2541 อรพิน จิรวัดนศิริ เขียนเรื่อง "การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาโท ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร"

4.8/1 ด้านนวัตกรรม มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2532 ศักดา ทวีขศรี เขียนเรื่อง "ขบวนการสื่อสารกับการยอมรับนวัตกรรมในกลุ่มขนาดเล็ก"

4.9 ด้านสิทธิเด็ก มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 จำนรรค์ เขตบรรพต เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กและการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานพัฒนาเด็กที่มีต่อการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์"

4.9/1 ด้านการบริโภคสินค้า มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2539 ธนินทร์ ติรณานนท์ เขียนเรื่อง "ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ : ศึกษากรณีผลของการสื่อสารต่อการบริโภคสินค้าและบริการของคนไทยในกรุงเทพมหานคร"

4.10 ด้านอื่นๆ มีเอกสารที่ศึกษาต่างๆ อย่างละ 1 เรื่อง รวมทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 13 เรื่อง เป็นเรื่องต่างๆ ดังนี้ การแปลงเพศการตัดสินใจในครอบครัว การใช้ชีวิตแบบสังคมตะวันตก จริยธรรมวัยรุ่น การตัดสินใจในครอบครัว การกำหนดเส้นทางทางการเดินทางโดยสารประจำทางใน จ. ขอนแก่น การรณรงค์หาทุนเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์ การใช้น้ำประปา รายการ

'ถอดรหัส' การเผยแพร่วัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด สหกรณ์ออมทรัพย์ การย้ายถิ่น เทคโนโลยีการสื่อสาร ไซศาสตร์

สรุปแล้ว ในการศึกษากลุ่ม KP หรือ ความรู้กับพฤติกรรมนี้พบว่า มีผู้สนใจศึกษาในจำนวนค่อนข้างมากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยด้านที่ศึกษามากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาในด้านต่างๆ รองลงมาคือ ด้านการเมือง อันดับ 3 คือ ด้านการเกษตร นอกจากนี้ เป็นด้าน สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม สิ่งเสพติด และอื่นๆ

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม KP หรือ ความรู้กับพฤติกรรม

ทัศนคติและความรู้ที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. ด้านการพัฒนา	16	-	-	-	20
2. ด้านการเมือง	17	-	-	-	17
3. ด้านการเกษตร	13	1	1	-	15
4. ด้านสาธารณสุข	14	-	-	-	14
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	6	-	-	-	6
6. ด้านสิ่งเสพติด	4	1	-	-	5
ด้านการทำงาน	5	-	-	-	5
ด้านบทบาทของสื่อต่างๆ	4	1	-	-	5
ด้านโรคเอดส์	4	1	-	-	5
7. ด้านการศึกษา	3	1	-	-	4
ด้านวัดและธรรมะ	4	-	-	-	4
8. ด้านสื่ออินเทอร์เน็ต	3	-	-	-	3
ด้านนวัตกรรม	3	-	-	-	3
9. ด้านสิทธิเด็ก	2	-	-	-	2
ด้านการบริโภคสินค้า	2	-	-	-	2
10. ด้านอื่นๆ	13	-	-	-	13
รวม	113	9	1	-	123

5. AP หรือทัศนคติกับพฤติกรรม ในเรื่องทัศนคติกับพฤติกรรมนี้ พบว่ามีงานที่ศึกษาไว้ทั้งหมดจำนวน 18 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยจำแนกออกเป็นเรื่องต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 ด้านการทำงาน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2540 ญัฐวุฒิ นิตยฺ เขียนเรื่อง "รูปแบบการสื่อสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานในองค์การด้านไฟฟ้าในช่วงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ" และ พ.ศ.2542 อติมา วินัยโกศล เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการสื่อสารของพนักงานกองสำรองที่นั่งและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการบริการของพนักงาน กองสำรองที่นั่ง บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน)"

5.2 ด้านสื่อต่างๆ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง โดยศึกษาสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์โดยรวม วิทยุ และวิดีโอเกม อาทิเช่น พ.ศ.2534 พจนา ฐูปแก้ว เขียนเรื่อง "รูปแบบพฤติกรรมของชาวพญาในการใช้และพึงพอใจในสื่อประชาสัมพันธ์ของท้องถิ่น" และ พ.ศ.2539 พรนภา แก้วฉาย เขียนเรื่อง "ศึกษาความต้องการข่าวสารและความพึงพอใจในการรับฟังข่าวต้นชั่วโมงของสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร"

5.3 ด้านการเกษตร มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2523 ยุพดี ชัยภักดิ์ เขียนเรื่อง "การศึกษาบทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับฝ่ายพันธุ์ใหม่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง ลำตะคอง จ.นครราชสีมา" และ พ.ศ.2526 ชัยฤทธิ์ ไตลังคะ เขียนเรื่อง "บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการยอมรับนวัตกรรมในการทำนาข้าวของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเชียงใหม่"

5.4 ด้านอื่นๆ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง โดยศึกษาไว้เรื่องละ 1 เรื่อง ได้แก่ สตรี หญิงโสภณี มลพิช รักร่วมเพศ การสมรส และการปฏิบัติศาสนกิจของคริสตศาสนิกชนคาทอลิก อาทิเช่น พ.ศ.2532 สุวรร ยูทธนา เขียนเรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารกับค่านิยมและทัศนคติสมัยใหม่ของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่"

สรุปแล้ว ในการศึกษาของกลุ่ม AP หรือทัศนคติกับพฤติกรรมนี้ พบว่ามีจำนวนค่อนข้างน้อยเพียง 18 เรื่อง จำนวนที่ศึกษามากเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการทำงาน สื่อต่างๆ และด้านการเกษตร จำนวนเท่าๆกัน นอกจากนั้นเป็นด้านอื่นๆ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษากลุ่ม AP หรือ ทศนคติกับพฤติกรรม

ทศนคติและความรู้ที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การทำงาน	4	-	-	-	4
2. สื่อต่างๆ	4	-	-	-	4
3. การเกษตร	4	-	-	-	4
4. อื่นๆ	6	-	-	-	6
รวม	18	-	-	-	18

6. KAP หรือความรู้ ทศนคติและพฤติกรรม ในเรื่องของ ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมนี้ พบว่ามีงานที่ศึกษาไว้ทั้งหมดจำนวน 88 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 87 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

โดยจำแนกออกเป็นเรื่องต่างๆ ได้ดังนี้

6.1 ด้านการเมือง มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 13 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 ปาริชาติ นิติมานพ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธกับสตรีไทยมุสลิม" พ.ศ.2541 บุญจิระ พุทธศรี เขียนเรื่อง " พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2543 พิงจิต แพทย์ศิลป์ เขียนเรื่อง "การได้รับข่าวสารด้านการเมือง ความรู้ ทศนคติต่อการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ของประชาชนในกรุงเทพ"

6.2 ด้านการพัฒนาและชุมชน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 9 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ เขียนเรื่อง "การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี ในด้านความรู้ ทศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี" พ.ศ.2540 กุสุมา ภาใหญ่ เขียนเรื่อง "ความรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของชาวมุสลิมในเขตหนองจอก ต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของอิหม่าม" และ พ.ศ.2543 พิไล จิรไกรศิริ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทศนคติกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพ"

6.2/1 ด้านการบริโภคและอาหาร มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 9 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2532 มุกดา แก้วมณีโชติ เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของสื่อเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี"

พ.ศ.2540 ลัดดา ประเสริฐวิริยะกุล เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเรื่อง วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ การรับรู้ถึงความรุนแรงของวิกฤตการณ์และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของชาวกรุงเทพฯ" และ พ.ศ.2543 ชนายนันท์ คงธนาฤทธิ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคนดี และการยอมรับการบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม (GMOS) ของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ"

6.3 ด้านสิ่งแวดล้อม มีเอกสารที่ศึกษาทั้ง 7 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2530 มิ่งงานวิจัยของ อุทัย คงทอง เขียนเรื่อง "การเปิดรับการสื่อสารที่มีผลต่อความรู้ ทักษะคนดีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขภาพสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์สุขภาพเขต 8 สุราษฎร์ธานี" พ.ศ.2536 บุษบา ภูัสกุล เขียนเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมในการเปิดสื่อ ความรู้ ทักษะคนดี และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี" และ พ.ศ.2539 ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์"

6.4 ด้านสิ่งแวดล้อม มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 6 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2534 เพ็ญจันทร์ สุทธิพิเชษฐกุล เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการรับสื่อ ความรู้ ทักษะคนดีและพฤติกรรมในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2541 อารีภักดิ์ เงินบำรุง เขียนเรื่อง "ทักษะคนดีและการยอมรับของวัยรุ่นต่อการนำเสนอข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติดผ่านนักร้อง - นักแสดง" และ พ.ศ.2542 ศิริวรรณ จุลวนิชวัฒนา เขียนเรื่อง "การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการราชรัฐ - รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด ความรู้ ทักษะคนดีและพฤติกรรมในการป้องกันและต่อต้านยาเสพติด"

6.5 ด้านการเกษตร มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2532 ปริยานิจ ชัยจันติ เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรกับความรู้ ทักษะคนดีและพฤติกรรมที่มีต่อการปรับปรุงวิธีการผลิตทางเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรชั้นเล็ก ในเขต อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด" และ พ.ศ.2542 มาลินี มีลาภสม เขียนเรื่อง "การเปิดรับความเข้าใจ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากข่าวพยากรณ์อากาศของผู้ประกอบอาชีพประมง ในชุมชนบ้านแหลมหินและชุมชนบ้านสลักเพชร จ.ตราด"

6.5/1 เด็กและเยาวชน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2526 มิ่งงานวิจัยของ มนต์ชัย นินนาทนนท์ เรื่อง "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่" และ พ.ศ.2540 วิไลลักษณ์ ฐิติพลด่าง เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาเด็กด้อยโอกาส ความตระหนัก ความเชื่อถือและการตัดสินใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครในการให้ความสนับสนุนองค์การเอกชนที่พัฒนาเด็กและเยาวชน"

6.5/2 ด้านสื่อกับการศึกษา มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง อาทิ เช่น พ.ศ.2541 นวดี สุพรรณรัตน์ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ความรู้และการนำความรู้ไปใช้กับความพึงพอใจในการสื่อทางไกลผ่านดาวเทียมของนักศึกษานอกกระบวนโรงเรียน เชียงใหม่" และ พ.ศ.2543 วิไลพร จิตต์จุฬานนท์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับ ทักษะคิด การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากเว็บไซต์การศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียน"

6.6 ด้านการวางแผนครอบครัว มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2526 มิ่งงานวิจัยของกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง "การสำรวจความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ภายหลังการทดลองใช้สื่อมวลชนในการวางแผนครอบครัว" และ พ.ศ.2524 มนทิรา โลหพันธ์วงศ์ เขียนเรื่อง "รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทักษะคิดและการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มาใช้บริการวางแผนครอบครัว"

6.6/1 ด้านสาธารณสุข มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง โดยมีเนื้อหาที่ศึกษาเป็นด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น การทำแท้ง โรคมะเร็ง การดูแลหลังผ่าตัด และบริการของผู้ป่วย อาทิเช่น พ.ศ.2527 ปัญญา ดาวจรัสแสงชัย เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนกับความรู้และทักษะคิดต่อการทำแท้งของสตรีในชนบทประเทศไทย" และ พ.ศ.2543 วันเพ็ญ ปรีดิยาธร เขียนเรื่อง "การเปิดรับ ทักษะคิด และความต้องการข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพ"

6.6/2 ด้านโทรคมนาคม มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง โดยเรื่องที่ศึกษานั้นเป็นสื่อโทรคมนาคมต่างๆ เช่น การประชุมทางไกล โทรศัพท์เคลื่อนที่วิทยุติดตามตัว อาทิเช่น พ.ศ.2540 กาญจนา เขี้ยววิทย์การ เรื่อง "พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจในการสื่อสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ" และ พ.ศ.2543 รุจิณา คงรุ่งโรจน์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทักษะคิดเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของบุคคลากรในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม"

6.6/3 ด้านพลังงาน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2540 ตานินท์ กิจนิธิ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการอนุรักษ์พลังงานในโครงการรวมพลังหารสองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2543 ปัทมรสี ขวาลศิลป์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการยอมรับการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนหินกวด"

6.7 ด้านโรคเอดส์ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่องงานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2535 สุวรรณิ โพธิศรี เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2541 มีงานวิจัยของ ไพบุลย์ สุทธสุภา และ สนิต วงศ์ประเสริฐ เรื่อง "ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการแก้ปัญหาโรคเอดส์ของชาวเขาโดยการใช้สื่อโสตภาษาชาว"

6.7/1 ด้านการจราจร มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 3 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2531 อภิศรา อิศรศักดิ์ ณ ออยุธยา เขียนเรื่อง "การสำรวจความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการใช้สื่อทางโทรทัศน์ของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ (กปอ.) เพื่อการรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร" และ พ.ศ.2543 อรุณช ฆางาม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตามกฎจราจรของประชาชนคนเดินเท้าในเขต กทม."

6.8 ด้านเพลงไทย มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2541 รุ่งฤดี ห่อนาค เขียนเรื่อง "รูปแบบการดำเนินชีวิต การเปิดรับเพลงกับความพึงพอใจที่มีต่อเพลงไทยสากลของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร"

6.8/1 ด้านการทำงาน มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 2 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2540 นิรันดร์ ทองหอม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการใช้บริการจัดหางานของกรมการจัดหางานของผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร"

6.9 ด้านอื่นๆ มีเอกสารที่ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์ในด้านอื่นๆ จำนวน 13 เรื่อง โดยศึกษาด้านละ 1 เรื่อง ได้แก่ ชาวต่างประเทศ เคเบิลทีวี วัฒนธรรมไทย อารมณ์ขันทางโทรทัศน์ ชีวิตจิต การท่องเที่ยว การบริจาคอวัยวะ วิถีชีวิต การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ น้ำประปา เพศศึกษา โครงการของ กทม. และ ธรรมะ

สรุปแล้ว ในการศึกษาในกลุ่ม KAP หรือ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมนี้ มีผู้ที่สนใจศึกษาเป็นจำนวนค่อนข้างมาก โดยเรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านการเมือง รองลงมาคือ ด้านการพัฒนา และชุมชน ด้านการบริโภคและอาหาร อันดับที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังมีด้าน สิ่งเสพติด การเกษตร ด้านเด็กและเยาวชน สาธารณสุข สื่อกับการศึกษา โรคเอดส์และด้านการจราจร ฯลฯ

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษาในกลุ่ม KAP หรือ ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม

ทัศนคติและความรู้ที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. ด้านการเมือง	13	-	-	-	13
2. ด้านการพัฒนาและชุมชน	9	-	-	-	9
ด้านการบริโภคและอาหาร	9	-	-	-	9
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	7	-	-	-	7
4. ด้านสิ่งเสพติด	6	-	-	-	6
5. ด้านการเกษตร	5	-	-	-	5
ด้านเด็กและเยาวชน	5	-	-	-	5
ด้านสื่อกับการศึกษา	5	-	-	-	5
6. ด้านการวางแผนครอบครัว	3	1	-	-	4
ด้านสาธารณสุข	4	-	-	-	4
ด้านโทรคมนาคม	4	-	-	-	4
ด้านพลังงาน	4	-	-	-	4
7. ด้านโรคเอดส์	3	-	-	-	3
ด้านการจราจร	3	-	-	-	3
8. ด้านเพลงไทย	2	-	-	-	2
ด้านการทำงาน	2	-	-	-	2
9. ด้านอื่นๆ	13	-	-	-	88
รวม	87	1	-	-	

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนองค์ความรู้ที่ศึกษาตามทฤษฎีนวัตกรรม KAP

กลุ่มที่ศึกษา	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม	ร้อยละ
1. K หรือ ความรู้	54	7	-	-	61	17.3
2. A หรือ ทักษะ	24	1	-	-	25	7.1
3. KA หรือ ความรู้ กับทักษะ	36	1	-	-	37	10.5
4. KP หรือ ความรู้ กับ พฤติกรรม	113	9	1	-	123	37.8
5. AP หรือ ทักษะ กับ พฤติกรรม	18	-	-	-	18	5.1
6. KAP หรือ ความรู้ ทักษะและพฤติกรรม	87	1	-	-	88	25
รวม	332	19	1	-	352	100
ร้อยละ	94.3	5.4	.3	-	100	

สรุปแล้วการวิเคราะห์องค์ความรู้ตามทฤษฎีนวัตกรรม KAP นั้นพบว่า เมื่อแยกตามเนื้อหาของเรื่องที่ศึกษาแล้วนั้น แบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ตามตัวแปรที่มีการศึกษาในเรื่องต่างๆ ซึ่งแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้ศึกษา (ดูตารางที่ 20 ประกอบ) นั้น ด้านความรู้กับพฤติกรรม หรือ KP มีการศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 37.8 รองลงมาคือ ด้าน KAP ครบทั้ง 3 ตัวแปร คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ร้อยละ 25 อันดับ 3 คือ ด้าน K หรือความรู้ เพียงตัวเดียว ร้อยละ 17.3 ส่วนตัวแปรที่ไม่มีใครศึกษาเพียงตัวเดียวได้เลยคือ ด้าน P หรือ พฤติกรรม จึงไม่มีจำนวนองค์ความรู้ในกลุ่มนี้ หากจำแนกตามประเภทของเอกสารนั้น พบว่า ร้อยละ 94.3 เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เพียงร้อยละ 5.4 เป็นงานวิจัย และร้อยละ .3 หรือ เพียงเล่มเดียวที่เป็นหนังสือ ส่วนเอกสารสัมมนาไม่มีเอกสารเลย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเรื่องบทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนา

ในด้านต่างๆ ได้แก่ การเกษตร สาธารณสุข การเมือง สังคม การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี SMORE มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ การสื่อสารใน หัวเรื่องเฉพาะด้านต่างๆ เรียงตามลำดับที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุด ดังนี้

1. การสื่อสารกับการเกษตร

จำนวนองค์ความรู้ในหัวข้อนี้ พบว่ามีทั้งหมด 75 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 65 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง หนังสือ 6 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง ดังนี้

1.1 ในแง่ของผู้ส่งสารในด้านการสื่อสารกับการเกษตรนั้น มีเอกสารที่เป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 17 เรื่อง ดังนี้

การศึกษาในด้านผู้ส่งสารนั้น พบว่ามีการศึกษาในตัวเกษตรกรหรือกสิกรด้านความคิดเห็นส่วนหนึ่ง ศึกษากลุ่มพวกเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องอีกส่วนหนึ่ง นอกนั้นเป็นการศึกษาตัวผู้ส่งสารและองค์กรโดยรวม โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดแต่ละเรื่องดังนี้

ใน พ.ศ. 2526 พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร : การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรเขตรังสิต" ซึ่งเป็นการศึกษาถึงลักษณะต่างๆ ที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารที่ต้องติดต่อกับเกษตรกร

ส่วนในด้านขององค์กรที่เป็นผู้ส่งสาร ประดิษฐ์ อดิษฐ์ จากคณะวารสารศาสตร์ศึกษากรมส่งเสริมการเกษตรในเรื่อง "บทบาทแนวทางและประสิทธิภาพของกรมส่งเสริมการเกษตรในการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเกษตร" ใน พ.ศ. 2542

นอกจากนั้น ใน พ.ศ. 2527 ยังมีการศึกษากลุ่มอาจารย์ในฐานะผู้ส่งสาร โดย จันทน์ ที่ปรึกษาพันธ์ จากคณะเกษตรศาสตร์ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อของอาจารย์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทของไทย"

ในกลุ่มผู้ส่งสารที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ นั้นมีการศึกษาดังนี้

พ.ศ. 2526 เอมอร หุ่นตรีกุล ศึกษา "การใช้สื่อของเจ้าหน้าที่ภาคธุรกิจเอกชนเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบท" นอกนั้นเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้สื่อข่าวการเกษตร อาสาสมัครโครงการเกษตร เจ้าหน้าที่จากกระทรวงเกษตร รวมทั้งหมดเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 10 เรื่อง

อีกกลุ่มหนึ่งศึกษาความคิดเห็นและความสนใจของเกษตรกร เช่น พ.ศ. 2520 สว่าง เติลิ่งพันธ์ ศึกษาเรื่อง "ความสนใจของเกษตรกรภาคกลางต่อรายการส่งเสริมการเกษตรทางสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน" หรือ ในพ.ศ. 2540 ศรีสวัสดิ์ ทรัพย์ทอง ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการปรับโครงสร้าง และระบบการผลิตการเกษตร อ.เมือง จ.สระแก้ว" ในกลุ่มนี้มีวิทยานิพนธ์ทั้งหมดจำนวน 4 เรื่อง

1.2 ในแง่ของเนื้อหาสาระ มีวิทยานิพนธ์เพียง 2 เรื่อง ดังนี้

เรื่องแรกศึกษาเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ ในพ.ศ. 2524 วิไล แยมสาขา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์สารผู้ใหญ่ที่มีต่อการรณรงค์ในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรกรม"

เรื่องที่ 2 ศึกษาเนื้อหาของข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ โดย พรรณนีย์ วิชชาชู เขียนวิทยานิพนธ์ของสาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การศึกษาการกำหนดเรื่องพิจารณาข่าวการเกษตรของโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์" พ.ศ. 2531

1.3 ในแง่ของสื่อหรือช่องทางทางการสื่อสาร มีเอกสารทั้งหมด 21 ที่เป็นวิทยานิพนธ์ 13 เรื่อง หนังสือ 6 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง

ในเรื่องของช่องทางหรือวิธีการสื่อสารต่างๆ มีวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง และหนังสือ 5 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง

วิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ได้แก่ ดวงใจ จตุรภัทร์ พ.ศ. 2525 กัญญา สุนทรารักษ์ พ.ศ. 2526 ทับทิม แสงจักร พ.ศ. 2528 สุมาลี อารยางกูร พ.ศ. 2528 และอรอนันต์ วุฒิเสน พ.ศ. 2543 เขียนเรื่อง "การสื่อสารในการก่อตัวและขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงขาว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี"

ส่วนที่เป็นหนังสือ 5 เรื่องนั้น เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนซึ่งอาจเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ในช่วงปีต่างๆ มีผู้เขียนหลายคน เช่น หนังสือเรื่อง "การติดต่อสื่อสารทางการเกษตร" ในพ.ศ. 2524 เขียนโดย ธวัชชัย ลินคติประภา พ.ศ. 2523 และ พ.ศ. 2527 เขียนโดย ประสานจิตต์ ลิ้มโกคา พ.ศ. 2540 เขียนโดย พิชัย ทองดีเลิศ

อีกเล่มหนึ่ง คือ เรื่อง "สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่" เขียนโดย ณรงค์ สมพงษ์ เผยแพร่ตั้งแต่เล่มปี พ.ศ. 2530 จนถึง 2535

มีหนังสือของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เรื่อง "การใช้สื่อทางไกลทำงานส่งเสริมการเกษตร" พ.ศ. 2526

ยังมีเอกสารจากการสัมมนา 2 เรื่อง คือใน พ.ศ. 2525 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดสัมมนาเรื่อง "สื่อสารการเกษตรจากประสบการณ์ระหว่างประเทศ" และใน พ.ศ. 2529 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ร่วมกับ TFCA จัดอบรมเรื่อง "การใช้สื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ เมื่อวันที่ 17-18 มีนาคม 2529"

ในเรื่องของสื่อ มีวิทยานิพนธ์จำนวน 8 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง มีวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่องที่ศึกษาในเรื่อง บทบาทของสื่อโดยรวม ดังนี้ ยุพดี ชัยภักดี ใน พ.ศ.2523 เรื่อง "การศึกษาบทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับฝ่ายพันธุ์ใหม่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง ลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา" ธิดาดาวภักดี พ.ศ.2525 เบญจมาศ วัชรเทพินทร์กุล พ.ศ.2526 เนิน นวนคงรอด พ.ศ.2528 และดารารัตน์ แก้ววานิช พ.ศ.2531

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษา แยกเฉพาะสื่อแต่ละตัว ดังนี้

สื่อวิทยุ มีหนังสือเขียนโดย ชวนะ ภวภานันท์ เรื่อง "การใช้สื่อวิทยุเพื่อพัฒนาส่งเสริมการเกษตรไทย" พ.ศ.2521 คณะวารสารศาสตร์ และ พ.ศ.2527 มีวิทยานิพนธ์ของ ประทุม ฤกษ์กลาง

สื่อโทรทัศน์ มีเรื่อง "การให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์" พ.ศ.2535 เขียนโดย อุทัยวรรณ อินทรโต

สื่อบุคคล มีงานของ กฤตยา สุขสมสถาน พ.ศ.2533 เรื่อง "ลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ที่เกษตรกรพึงประสงค์ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ศึกษาเปรียบเทียบจากเกษตรใน 4 พื้นที่

1.4 ในแง่ของผู้รับสาร มีเอกสารทั้งหมด 30 รายการ ที่เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 28 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง

ส่วนใหญ่การศึกษาในเรื่องของผู้รับสารทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ จะเป็นเรื่องของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ถึงจำนวน 18 เรื่อง วิทยานิพนธ์ 16 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง เช่น วิทยานิพนธ์ในช่วงแรกๆ พ.ศ.2526 เขียนโดย กัลยา หวังวิศิษฐ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสาร : การยอมรับวิธีการทำนาหว่านน้ำตามแผนใหม่ของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี" และงานวิจัยของ นำชัย ทนุผล และ สุนิสา ทนุผล จากคณะธุรกิจเกษตรสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ใน พ.ศ.2535 เรื่อง "การรับบริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่" และใน พ.ศ.2542 มาลินี มีลาภสม จากคณะวารสารศาสตร์ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปิดรับความเข้าใจ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากข่าวพยากรณ์อากาศของผู้ประกอบอาชีพประมง ในชุมชนบ้านแหลมหิน และชุมชนบ้านสลักเพชร จังหวัดตราด" และมีการศึกษาการเปิดรับเฉพาะสื่อโทรทัศน์ 1

เรื่อง เขียนโดย จิรภัทร มหาสุนทร พ.ศ.2538 และสื่อวิทยุ 1 เรื่อง เขียนโดย สุภาภรณ์ งามวาสน้อย พ.ศ.2542

นอกจากนั้นจะศึกษาผู้รับสารในแง่ของ ความสนใจ ความคิดเห็นและทัศนคติ ของการรับสารจากสื่อต่างๆ จำนวน 10 เรื่อง เช่น เริ่มจาก พ.ศ.2509 อนันต์ ชุมสิน จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจความสนใจของเกษตรกรบางอำเภอในการรับฟังวิทยุ ในจังหวัดพระนคร" ต่อมาใน พ.ศ.2531 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นฤชิต แววศรีผ่อง เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความต้องการสื่อของเกษตรกรเพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบทในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา" ส่วนในด้านทัศนคติมีเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อมวลชนในหมู่ 3 ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" เขียนโดย กัลยารัตน์ อัฐรัตน์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2532

1.5 ในแง่ของผลจากการสื่อสาร มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง

เป็นเรื่องของการศึกษา ประสิทธิภาพของสื่อ ทางวิทยุ 2 เรื่อง เขียนโดย พรทิพย์ ไตสกุล และ พิกุล ภูมิสุทธินันท์ ใน พ.ศ.2526 ทั้ง 2 เรื่อง

เป็นเรื่องของการติดตามผล การประเมินผลและศึกษาผลของการรับฟังรายการวิทยุ เช่นกันอีก 3 เรื่อง พ.ศ.2506 ของลำราญ สมบูรณ์ผล ในพ.ศ.2528 ของ เพียงจันทร์ ธารไพโรสานนท์ และใน พ.ศ.2537 ของ ดวงมล ปานรศทิพ เรื่อง "การประเมินรายการวิทยุ 1 นาทีกับดินค้ำน้ำชุ่ม" เป็นวิทยานิพนธ์ของภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปแล้ว ในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" นับเป็นเรื่องที่มีการศึกษาและเป็นที่น่าสนใจมากที่สุดตั้งแต่ในช่วงแรกๆ พ.ศ.2506 จึงมีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุด จะแรงมากในช่วงแรกๆ แต่เริ่มน้อยลงในช่วงหลังๆ จากการวิเคราะห์พบว่า มีจำนวนองค์ความรู้ ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร (S) เนื้อหาสาร (M) สื่อ (C) ผู้รับสาร (R) และผลของการสื่อสาร (E) กลุ่มที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ ผู้รับสาร 30 รายการ รองลงมาคือ สื่อ 21 รายการ ผู้ส่งสาร 17 รายการ ผลของการสื่อสาร 5 รายการและเนื้อหาสาร 2 รายการ เรื่องที่ศึกษามากที่สุดคือ ด้านการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร รองลงมาคือ ด้านความคิดเห็นและทัศนคติของผู้รับสาร และการศึกษากลุ่มผู้ส่งสารที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ ในหัวเรื่องนี้พื้นที่ที่ศึกษาเกือบทั้งหมดเป็นส่วนภูมิภาคทั้งสิ้น

2. การสื่อสารกับสาธารณชน

จำนวนองค์ความรู้ในหัวข้อนี้ พบว่ามีทั้งหมดจำนวน 73 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 66 เรื่อง งานวิจัย 7 เรื่อง ดังนี้

2.1 ในแง่ของผู้ส่งสาร มีเอกสารจำนวน 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

เรื่องแรกเป็นวิทยานิพนธ์ เขียนโดย สมศรี ศานติเกษม เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบุคคล ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์แพทย์ คณะแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี"

อีกเรื่องหนึ่ง เป็นงานวิจัยของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง "บทบาทของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย" เขียนโดย จารุวรรณ นิพพานนท์ และสมชาย นาละพินธุ

2.2 ในแง่ของเนื้อหาสาร มีเอกสารจำนวน 5 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เนื้อหาของสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่อง เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดย อัญชลี จารุสมบัติ พ.ศ.2526 ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหากฎหมายการทำแท้ง ในหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วน สิริวิมล ชาญเวชช์ พ.ศ.2533 และ อุษาสินี ร้วทอง พ.ศ.2543 ทั้ง 2 เรื่อง ศึกษาเนื้อหาโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวัน

ส่วน ชิดภา สุธพळा ในพ.ศ.2536 ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิผลในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่อง ท้องร่วง ระหว่างเอกสารภาษาถิ่น(เขมรถิ่นไทย) กับภาษาไทยมาตรฐานในพื้นที่ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์" เป็นศึกษาผลของการอ่านให้เข้าใจเนื้อหาโดยผ่านสื่อภาษาที่แตกต่างใน 2 หมู่บ้าน

ใน พ.ศ.2535 อาภัสรา จันทรสุวรรณ ศึกษาด้านเนื้อหาของโรคเอดส์ผ่านสื่อมวลชน ในสื่อโทรทัศน์มี เบญจพร งามเกริกโชติ ศึกษาเรื่อง "ความต้องการด้านเนื้อหาและการนำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับหญิงทำงานนอกร้านทางสื่อโทรทัศน์"

2.3 ในแง่ของช่องทางการสื่อสาร มีเอกสารจำนวน 37 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 33 เรื่อง งานวิจัย 4 เรื่อง ดังนี้

โดยแบ่งตามเนื้อเรื่องขององค์ความรู้ในส่วนนี้ออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านกลยุทธ์หรือพฤติกรรมสื่อสาร ด้านการใช้สื่อหรือศึกษาตัวสื่อโดยเฉพาะ และเรื่องของการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

ในด้านของพฤติกรรมสื่อสาร มีเอกสารจำนวน 6 รายการ มีวิทยานิพนธ์ 5 เรื่องและงานวิจัย 1 เรื่อง เช่น มนทิรา โลหพันธุ์วงศ์ ทำวิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาประชากร

ศาสตร์ พ.ศ.2524 เรื่อง "รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับการบริการวางแผนครอบครัว"

วิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ที่ศึกษาในเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารของผู้ป่วย เขียนโดย เดือนใจ เทพยสุวรรณ พ.ศ.2529 เรื่องหาผู้ป่วยกามโรค ส่วน เกศินี จุฑาวิจิตร พ.ศ.2533 และ อรุณ มะหิ พ.ศ.2532 ศึกษาเรื่องของผู้ป่วยโรคเอดส์ อีกเรื่องหนึ่งเขียนโดย มาลินี จุลวิจนะ เป็นการศึกษาการสื่อสารของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ใน พ.ศ.2531 เรื่องหลังสุดใน พ.ศ.2542 จงจิต เทียมทอง และ สงคราม เซาว์นศิลป์ ทำงานวิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสุขภาพจิตในชุมชนภาคเหนือ" ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในด้านสื่อ ที่ใช้ในการสื่อสารนั้นเป็นกลุ่มที่มีผู้ศึกษามากกว่ากลุ่มอื่นๆ จึงมีเอกสารจำนวน 26 รายการ วิทยานิพนธ์ 23 เรื่อง งานวิจัย 3 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านสาธารณสุขต่างๆ และการรักษาโรคโดยศึกษาสื่อทุกแขนง เช่น เรื่อง "กลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี" เขียนโดย ดวงทิพย์ วรพันธุ์ พ.ศ. 2525 และเรื่องหลังสุด พ.ศ.2541 นิยม ศิริวัฒน์ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อเพื่อดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ของกรมอนามัย" บางเรื่องศึกษาแยกเฉพาะสื่อ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อละครใบ้ หนังสือตะลุง เครื่องบันทึกเสียงสื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์ "นิตยสารหมอชาวบ้าน" เช่น เรื่อง "สื่อบุคคลกับแนวทางแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดแก้ปวด ไม่ถูกต้องในชุมชนแออัด" พ.ศ.2537 เขียนโดย อาญวัฒน์ จุนสมนิตศิริ

ในด้านของการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง โดย 3 เรื่อง เป็นการเผยแพร่ข่าวสารทางสาธารณสุข มีเรื่องเดียวที่เป็นการแสวงหาข้อมูล เขียนโดย ปิยะนารถ จันทร์ไชติวิทย์ พ.ศ.2543 เรื่อง "กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการดูแลเด็กออทิสติก"

2.4 ในแง่ของผู้รับสาร มีเอกสารจำนวน 23 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 22 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

ในกลุ่มผู้รับสารนี้เรื่องที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่อง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของผู้รับสารกลุ่มต่างๆ อีกเรื่องหนึ่งจะเป็นการศึกษาในเรื่องของทัศนคติ ความรู้ พฤติกรรมหรือ การปฏิบัติต่างๆ ของผู้รับสาร

ในเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร นั้นมีเอกสารจำนวน 20 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น ในพ.ศ.2525 นิตยา คำเมือง เขียนเรื่อง "การเปิดรับสื่อมวลชนกับการวางแผนครอบครัวของสตรี ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น" ใน พ.ศ.2534 อุไรวรรณ ภูวิจิตรสุทธิ เขียนเรื่อง "การเปิดรับและการยอมรับข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพฯ" และหลังสุด

พ.ศ.2542 นันทวรรณ พงศ์อุดม เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของนักศึกษาแพทย์ไทย ในเขต กทม. ที่มีต่อการทำแท้ง"

ในเรื่องที่ศึกษาด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม นั้นมีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

พ.ศ.2534 อักษร แจ่มศรี เขียนเรื่อง "ความรู้และทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับโครงการรณรงค์ สะอาด เขียวสด ลดมลพิษ"

พ.ศ.2535 พนิตนาฏ ลัคนาโมษิต เขียนเรื่อง "ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเลี้ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์"

พ.ศ.2536 ไพบูลย์ สุทธสุภา และ สนิท วงศ์ประเสริฐ เขียนงานวิจัยเรื่อง "ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการแก้ปัญหาโรคเอดส์ของชาวเขา โดยการใช้สื่อโสตภาษาชาวเขา"

2.5 ในแง่ของผลของการสื่อสาร มีเอกสาร 6 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

ในเรื่องของผลของการสื่อสารองค์ความรู้ที่ศึกษาเป็นเรื่องของประสิทธิผลจากการใช้สื่อในด้านต่างๆ ได้แก่ ภาพพลิก หอกระจายข่าว เสียงดนตรี สิ่งพิมพ์พวกคู่มือ เช่น พ.ศ.2528 วชิราภรณ์ เรื่อง ไพบูลย์ เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของสื่อในการให้ความรู้เรื่องภูมิคุ้มกันโรคแก่มารดาหลังคลอด" พ.ศ.2540 ศิรตน์วดี ปิยะศีล เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมดนตรีที่มีต่อการฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวชเรื้อรัง ในกลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพในโรงพยาบาลศรีธัญญา"

สรุปแล้วจำนวนองค์ความรู้ในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณชน" นี้เป็นหัวเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาอยู่เรื่อยๆ นับตั้งแต่ยุคแรกๆ จนถึงปัจจุบัน โดยจำนวนเรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ เรื่องของสื่อหรือช่องทางทางการสื่อสาร รองลงมาคือ ด้านผู้รับสาร ส่วนผู้ส่งสารมีการศึกษาน้อยที่สุด แต่ก็มีการศึกษาครบทั้ง 5 องค์ประกอบของ SMCRE พื้นที่ที่ศึกษามีทั้งในส่วนกลาง กรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาค

3. การสื่อสารกับสังคม

จำนวนองค์ความรู้ในหัวเรื่องนี้ พบว่ามีจำนวน 47 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 36 เรื่อง งานวิจัย 5 เรื่อง หนังสือ 4 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง เป็นการศึกษาเรื่องของการสื่อสารด้านต่างๆ กับการพัฒนาสังคมและคนกลุ่มต่างๆ

3.1 ในแง่ของผู้ส่งสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่องเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เช่น พ.ศ.2533 วุฒิ พงศ์ชัชวาล เขียนเรื่อง "ทัศนคติของนักโฆษณาเกี่ยวกับบทบาทของโฆษณาต่อการพัฒนาสังคม" และ ศันสนีย์ ชุมนมมณี เขียนเรื่อง "คุณลักษณะของนักข่าวและบทบาทในการพัฒนาสังคมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาการหนังสือพิมพ์"

พ.ศ. 2529 ดวงแก้ว วัลลภวิสุทธิ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของพ่อ แม่ เกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก"

3.2 ในแง่ของเนื้อหาสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เป็นการศึกษาในแนววิเคราะห์เนื้อหาของสื่อทั้ง 3 เล่ม เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารสตรี ได้แก่ พ.ศ.2528 พนิต กุลศิริ เรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี" พ.ศ.2529 อุบลวรรณ ปิติพัฒนาะโฆสิต เรื่อง "บทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี" และหลังสุด พ.ศ.2541 วิภา นาลาภ เรื่อง "บทบาทของนิตยสารผู้หญิงแนวครอบครัว" ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาทางสื่อโทรทัศน์ โดย ธนิตา จันทวงษ์ เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนหุ่นคนทางโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก"

3.3 ในแง่ของช่องทางการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 28 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 17 เรื่อง งานวิจัย 5 เรื่อง หนังสือ 4 เรื่อง เอกสารสัมมนา 2 เรื่อง ดังนี้ องค์ความรู้ที่มีผู้สนใจศึกษาในเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ ศึกษาในแง่อิทธิพลและบทบาทของสื่อมวลชน กลยุทธ์และวิธีการสื่อสารในการพัฒนาประเทศและสังคม และศึกษาตัวสื่อแต่ละประเภทในการพัฒนาต่างๆ

ในเรื่องอิทธิพลและบทบาทของสื่อมวลชน มีเอกสาร 6 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 2 รายการ งานวิจัย 2 เรื่อง หนังสือ 1 เรื่อง เอกสารสัมมนา 1 เรื่อง ดังนี้ วิทยานิพนธ์เรื่องแรก เขียนโดย ปราโมทย์ เดชะเพ็ญเลิศ เรื่อง "การวัดระดับการพัฒนาประเทศโดยดัชนีการสื่อสาร" ได้พ.ศ.2532 และในพ.ศ.2534 เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในหมู่บ้านวังเคียน อ.ลอง จ.แพร่" เขียนโดย สุริยนตร์ เขาวนปรีชา งานวิจัย 2 เรื่องนั้น เรื่องแรกในพ.ศ.2527 โดย จงจิต เทียมทอง เรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อพัฒนาการสตรีและเด็กในเชียงใหม่ และพ.ศ.2530 บำรุง สุขพรรณม จากสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนในการเสริมสร้างความร่วมมือและมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชนบท" ในพ.ศ.2535 มีหนังสือเรื่อง "บทบาทสื่อมวลชนในการ

พัฒนาเด็ก" และมีการสัมมนาเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาชนบทในทศวรรษหน้า" จัดโดยคณะวารสารศาสตร์ พ.ศ.2530

ในเรื่องของ กลยุทธ์และวิธีการสื่อสาร มีเอกสาร 13 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 7 เรื่อง งานวิจัย 2 เรื่อง หนังสือ 3 เรื่อง เอกสารสัมมนา 1 เรื่อง

ดังเช่น วิทยานิพนธ์ในพ.ศ.2521 เขียนโดย ชวลิต ปัญญาลักษณ์ เรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาชนบท ลุ่มแม่น้ำกลอง" หลังจากนั้นใน พ.ศ.2538 จำเริญ ยุติธรรมสกุล ได้เขียนเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2538-2552" และเรื่องหลังสุด รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงษ์ เขียนเรื่อง "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2543 ส่วนงานวิจัยนั้น ในพ.ศ.2525 ศิริชัย ศิริกายะ เขียนเรื่อง "สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปทุมธานี : ศึกษาเฉพาะอำเภอคลองหลวงและอำเภอดัญบุรี จังหวัดปทุมธานี" ส่วนอีกเรื่องเป็นผลงานของสถาบันวิจัยชาวเขา เรื่อง "โครงการสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่สูงไทยและกองควบคุมพืชเสพติด" พ.ศ.2532 ส่วนหนังสือ 3 เล่มนั้น เขียนโดย มณฑล ไบบัว เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง" ในพ.ศ.2536 ธนวดี บุญลือ พ.ศ.2528 เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชาวเขา" และ พูนทรัพย์ สิทธิพรหม เรื่อง "การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น" ในพ.ศ.2539 และเอกสารสัมมนาเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาประเทศ" จัดโดยการสื่อสารแห่งประเทศไทย 2532

ในเรื่องของการใช้สื่อในการพัฒนาด้านต่างๆ มีเอกสาร 9 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 8 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง

งานวิจัยเขียนโดย แสงจันทร์ อินทนนท์ พ.ศ.2531 ศึกษาในด้านสื่อพิมพ์ สื่อวิทยุ มีผู้สนใจศึกษา 3 เรื่อง คือ บำรุง สุขพรรณณี ในพ.ศ.2523 สุภักวดี อภินันท์ เขียนงานวิจัยของยูนิเซฟ ในพ.ศ.2533 และหลังสุด พ.ศ.2524 อังคณา พรหมรักษา เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศักยภาพของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น ในจังหวัดกาฬสินธุ์กับบทบาทด้านการพัฒนาคนและสังคม" ส่วนสื่อโทรทัศน์มี ประสิทธิ์ เจริญจินดา ศึกษาในเรื่อง บทบาทของรายการโทรทัศน์เพื่อพัฒนาชุมชน ในพ.ศ.2543 มีการศึกษาด้าน สื่อพื้นบ้าน ที่ใช้ในการพัฒนา 2 เรื่อง คือ หมอลำ และหนังตะลุง โดย ขวัญชัย หมั่นคำ ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์การใช้สื่อหมอลำเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" พ.ศ.2539 และในพ.ศ.2540 สนิษานา วิมุกตานนท์ เขียนเรื่อง "การใช้สื่อหนังตะลุงเพื่อการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้" และมีการศึกษาด้านสื่อบุคคล ในพ.ศ.2539 โดย ธันยพร พงษ์โสภณ เรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น"

3.4 ในแง่ของผู้รับสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 9 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยเนื้อหาที่ศึกษาทั้งหมดเป็นด้านการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ อาทิเช่น พ.ศ.2534 จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการรับข่าว การพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตดุสิต เขตบางกอกน้อยและเขตหนองจอก"

พ.ศ.2540 ปริญช บัญจวงศ์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส"

พ.ศ.2543 พิไล จิรไกรศิริ เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทัศนคติและการพัฒนา คุณภาพชีวิตและสังคมของพุทธศาสนิกชน ในเขตกรุงเทพฯ"

3.5 ในแง่ของผลการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 3 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยมีผู้ศึกษาผลของการสื่อสารในด้านแผนและด้านสื่อ ดังนี้

พ.ศ.2534 ปาริชาติ บุญญาวิวัฒน์ เขียนเรื่อง "การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาสตรีในด้านความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสตรี"

พ.ศ.2541 ปานชนก พาทีทิน เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อพัฒนาสังคมในโครงการกองทุนบริจาคเงินเพื่อซื้อลิ้นหัวใจกับจส.100" และ ปาริชาติ แก้วมงคล เขียนเรื่อง "ประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว"

สรุปแล้ว จำนวนองค์ความรู้ในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับสังคม" นี้เป็นอีกหัวเรื่องหนึ่งที่มีผู้สนใจศึกษามาตลอดเวลา ตั้งแต่ยุคแรกๆ จนถึงปัจจุบัน แม้จะมีจำนวนรวมทั้งหมดไม่มากนัก เนื่องจากความที่เป็นหัวเรื่องที่มีขอบเขตกว้าง โดยจากการศึกษาก็พบว่า หัวเรื่องที่มีการศึกษามากที่สุด คือเรื่องของสื่อและช่องทางการสื่อสาร รองลงมาคือ ผู้รับสาร ซึ่งมีจำนวนที่ต่างกันค่อนข้างมาก ด้านที่มีผู้ศึกษาน้อยที่สุดคือ ผู้ส่งสาร และผลของการสื่อสาร พื้นที่ที่ศึกษามีทั้งในส่วนกลาง กรุงเทพฯและส่วนภูมิภาค

4. การสื่อสารกับการเมือง

จำนวนองค์ความรู้ในหัวเรื่องนี้พบว่ามียานีพนธ์ 42 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 41 เรื่อง งานวิจัย 1
ดังนี้

4.1 ในแง่ของผู้ส่งสาร มีเอกสารเพียง 1 เล่มเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปรียบเทียบคุณ
สมบัติของ 'ผู้นำโดยธรรมชาติ' จากการสรรหาของตำรวจตระเวนชายแดนกับประชาชนในหมู่บ้านที่
เป็นแนวแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ กิ่งอำเภอเสนาางคณิศร จังหวัดอุบลราชธานี" ในพ.ศ.2528 เขียนโดย
มนูเนตร โกมลทัต

4.2 ในแง่ของเนื้อหาสาร มีเอกสารเพียง 1 เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์เพียงเล่มเดียวที่ศึกษาเนื้อ
หาของข่าววิทยุ โดย ลักษณะ คล้ายแก้ว เขียนเรื่อง "การนำเสนอเนื้อหาข่าววิทยุในช่วงเหตุการณ์
ความขัดแย้งทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม ศึกษาเฉพาะข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและ
สำนักงานข่าว 'ไอ เอ็น เอ็น' พ.ศ.2536

4.3 ในแง่ของช่องทางการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 13 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 12
เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง โดยแยกประเด็นหลักในการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นคือ ด้านกลยุทธ์และพฤติ
กรรมการสื่อสาร และด้านของบทบาทสื่อ ดังนี้

ในด้านกลยุทธ์และพฤติกรรมการสื่อสาร มีเอกสารจำนวน 10 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9
รายการ งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2524 พัฒนาวดี ชูโต เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการสื่อสารกับสังคม
ประกิตทางการเมือง ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักศึกษาวิชาการสื่อสาร" ในพ.ศ.2540 พัสนัย นุตาลัย เขียน
เรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง" และหลังสุด จารุวรรณ ปวรจารย์ พ.ศ.2543 เขียน
เรื่อง "ปัจจัยทางการเมืองสื่อสารที่ผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาวะวิกฤต"

ในด้านบทบาทของสื่อ มีเอกสารเป็นวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ดังนี้ พ.ศ.2534 มณฑนา มาศ
มาลัย เขียนเรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีศึกษา
เฉพาะกรณี : อำเภอพรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช" ในพ.ศ.2536 วรรณฯ พงศ์ถิ่นทองงาม เขียนเรื่อง
"บทบาทของสื่อในการต่อต้านการขายเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ใน
การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535" และพ.ศ.2539 พนม คลีฉายา เขียนเรื่อง "อิทธิพลและ
ประสิทธิภาพของสื่อเกี่ยวกับข่าวสารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18-
19ปี เขตกรุงเทพมหานคร ในปีพ.ศ.2538

4.4 ในแง่ของผู้รับสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 27 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด

โดยประเด็นที่มีผู้ศึกษาทั้งหมดอาจแยกออกได้เป็น 2 ประเด็นคือ ด้านการเปิดรับข่าวสาร

ทัศนคติ และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของคนกลุ่มต่างๆ และด้านการสื่อสารการมีส่วนร่วมและพฤติกรรมทางการเมืองของคนกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ด้านการเปิดรับข่าวสาร ทัศนคติและความพึงพอใจ มีเอกสาร 20 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด อาทิเช่น เล่มแรก ในพ.ศ.2527 พรทิพย์ เย็นจะบก เขียนเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับพฤติกรรมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลนครเชียงใหม่" พ.ศ.2534 ต้องฤดี ปุณณกันต์ เขียนเรื่อง "การเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา"

ในพ.ศ.2540 มณีนีเมือง รัศมีเนือง เขียนเรื่อง "ความต้องการและความพึงพอใจของนิสิตนักศึกษาศึกษาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ" และหลังสุด พ.ศ.2543 สวนิต เสด็จสุวรรณ เขียนเรื่อง "ทัศนคติประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพลักษณ์พรรคไทยรักไทย" โดยกลุ่มผู้รับสารที่ศึกษามีทั้งประชาชนในที่ต่างๆ นิสิตนักศึกษาสตรีไทย โดยการเปิดรับสื่อ นั้น นอกจากสื่อมวลชนโดยรวมๆ แล้ว ยังแยกศึกษาเฉพาะสื่อได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

ด้านการสื่อสาร การมีส่วนร่วมและพฤติกรรมทางการเมือง มีเอกสารจำนวน 7 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด

อาทิเช่น พ.ศ.2524 มีวิทยานิพนธ์เขียนโดย เสน่ห์ นนทะโชติ เรื่อง "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านว้าค้ำ อำเภอเสิงสาง จ.นครราชสีมา"

พ.ศ.2534 วิภาดา บุนนาค เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอมหาราช จ.อุบลราชธานี"

พ.ศ.2541 จินตนา บัญญาอาวุธ เรื่อง "พฤติกรรมสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร"

สรุปแล้วจำนวนองค์ความรู้ที่มีในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเมือง" นี้ก็เป็นหัวเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงต่างๆ โดยจำนวนเรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านผู้รับสารเรื่องการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านช่องทางการสื่อสาร เรื่องที่ศึกษาน้อยคือ ด้านผู้ส่งสาร และเนื้อหาสาร ส่วนด้านผลของการสื่อสารทางการเมืองนั้น ไม่มีใครศึกษาเลย พื้นที่ในการศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในกรุงเทพฯ และภาคกลางมากกว่าในส่วนภูมิภาค

5. การสื่อสารกับการศึกษา

องค์ความรู้ในเรื่องนี้มีจำนวน 22 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 21 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

5.1 ในแง่ของผู้ส่งสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมดโดย 3 เรื่อง ศึกษาจากผู้ส่งสารที่เป็นครูและอาจารย์มี 1 เรื่อง ที่ศึกษาผู้ฟังวิทยุ อาทิเช่น ในพ.ศ.2525 นิธิ สตะเวทิน เขียนเรื่อง "บทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาด : การศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโกรกพระ จ.นครสวรรค์" ในพ.ศ.2529 อาสา ศาสตรระจุ เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ฟังรายการวิทยุศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ" ส่วนในพ.ศ.2533 พรพิมล ถึงนาก เขียนเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์สหวิทยาลัยอีสานเหนือเกี่ยวกับบทบาทในเรื่องศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

5.2 ในแง่ของช่องทางทางการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 11 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยแบ่งการศึกษาออกได้เป็น 2 ประเด็นคือ กลยุทธ์การสื่อสารและเรื่องของการใช้สื่อ ดังนี้

ในเรื่อง กลยุทธ์และพฤติกรรมทางการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 7 เรื่อง อาทิเช่น ในพ.ศ.2528 ประยงค์ สันตกิจ เขียนเรื่อง "การศึกษาบทบาทของสื่อและรูปแบบการสื่อสารที่มีต่อผลการเข้าเป็นสมาชิกร้านสหกรณ์กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก" พ.ศ.2534 วิไล กมลเดชเดชา เขียนเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สมรรถภาพครูกับการสื่อสารแบบให้ครูมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ" ต่อมาในพ.ศ.2539 จ่านง แก้วเพชร เขียนเรื่อง "การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดสตูล"

ในเรื่องการใช้สื่อ มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 4 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด โดยเป็นเรื่องของการพัฒนาสื่อ บทบาทสื่อและศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ ดังนี้ พ.ศ.2534 น้ำทิพย์ สุนทรนันท์ เขียนเรื่อง "แนวโน้มในการพัฒนาสื่อสำหรับการศึกษาทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน" พ.ศ.2536 ศรายุทธ วัจคะฮาด เขียนเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนต่อการจัดสภาพการเรียนรู้การสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา10" ส่วนเรื่องการใช้สื่อโทรทัศน์นั้น ภาวิณี พุฒิกุล ในพ.ศ.2537 เขียนเรื่อง "ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการศึกษาทางไกลโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ : กรณีก่อนดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลโดยใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียมไทยคม" และ สุวภา โอ้ประเสริฐ ในพ.ศ.2539 เขียนเรื่อง "พฤติกรรมการใช้โทรทัศน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นครศรีธรรมราช"

5.3 ในแง่ของผู้รับสาร มีเอกสารจำนวน 7 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 6 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง แยกการศึกษาออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ด้านพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารและสื่อมวลชนโดยรวมและเฉพาะสื่อ และด้านการยอมรับการสื่อสารดังนี้

ในเรื่องพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 5 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง อาทิเช่น พ.ศ.2524 บำรุง สุขพรรณณ์ เขียนเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการรับข่าวสารของเยาวชนในชนบทและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดชลบุรีที่รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในจังหวัดชลบุรี" พ.ศ.2533 สุชาติา พานิชยิ่ง เขียนเรื่อง "การศึกษาการเปิดรับข่าวสารจากกรมวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตจังหวัดสีกี้ว จ.นครราชสีมา" และในพ.ศ.2541 สุลีวัลย์ เมธโนศักดิ์ เขียนเรื่อง "ความต้องการแสวงหาความรู้ภาษาอังกฤษ ความคาดหวัง ประโยชน์และความพึงพอใจจากรายการที่ให้ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร" เป็นเรื่องการเปิดรับสื่อวิทยุและต้องการรายการเพื่อการศึกษานอกโรงเรียน ของนักศึกษาทางไกลในระดับมัธยมปลายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง"

ในเรื่อง การยอมรับการสื่อสาร มีเอกสารที่ศึกษาจำนวน 2 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ พ.ศ.2532 ปรัชญา ฐูปทอง เขียนเรื่อง "ความต้องการ การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสนง ประถมศึกษา จ.ชัยนาท" และพ.ศ.2543 ทองโพธิ์รา สถาวรินทุ เขียนเรื่อง "การตัดสินใจยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ของพ่อแม่ผู้ปกครอง"

สรุปแล้ว องค์ความรู้ในหัวเรื่อง "การสื่อสารกับการศึกษา" เป็นเรื่องที่มีการศึกษาอยู่เรื่อยๆ แม้จะไม่มากนัก ในหัวเรื่องนี้พบว่ามีการศึกษาเป็นองค์ความรู้ เฉพาะผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ไม่ครบทั้งองค์ประกอบทั้ง 5 ในการสื่อสาร กลุ่มที่ขาดคือ เนื้อหาสาร(M) และผลของการสื่อสาร (E) หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุด คือ ด้านช่องทางการสื่อสาร รองลงมาคือด้านผู้รับสาร โดยด้านผู้ส่งสารจะมีจำนวนน้อยสุด พื้นที่ที่ศึกษานั้นมีทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด

6. การสื่อสารกับเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

จำนวนองค์ความรู้ในหัวข้อเรื่องนี้พบว่ามีจำนวน 21 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ 20 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

6.1 ในแง่ของสื่อและช่องทางการสื่อสารที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ มีวิทยานิพนธ์ 4 เรื่อง เป็นเรื่องของรูปแบบการสื่อสารกับการทำงาน 2 เรื่อง เขียนโดย ภัทรพิพา กาญจนคุหะ พ.ศ.2534 เรื่อง "รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานประกอบการศึกษา การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน" และพ.ศ.2543 เรื่อง "รูปแบบและประสิทธิผลของการสื่อสารในการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพคนทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่" เขียนโดย สุทธิภา วงศ์ยะลา ส่วนใหญ่เรื่องของ สื่อ มีการศึกษาไว้ 2 เรื่อง วิชาสินี พิพิธกุล พ.ศ.2537 เรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และ กิตติชัย ภูวไพศาลกิจ เขียนเรื่อง "การศึกษาประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมศึกษาเฉพาะกรณี : วารสารบรรษัทบริหารคน" โดยทั้ง 2 เรื่องนี้ศึกษาเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์

6.2 ในแง่ของผู้รับสาร มีวิทยานิพนธ์ 16 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

ในด้านเศรษฐกิจ วิทยานิพนธ์มี 4 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ศึกษาเป็นด้านของการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ การแสวงหาข่าวสาร ทศนคติต่อการดูสื่อหรือซื้อสินค้าในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในช่วง พ.ศ.2540 เป็นต้นมา มีงานวิจัยของ ประมะ สตะเวทิน เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ การดูโทรทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร" พ.ศ.2531 ส่วนวิทยานิพนธ์นั้นใน พ.ศ.2540 มี 2 เรื่อง เขียนโดย ลัดดา ประเสริฐวิริยะ และ อำนวย แดงรอด ใน พ.ศ.2541 มี 2 เรื่อง เขียนโดย นันทวัน กิจธนา และ วราภรณ์ พงษ์ไพบูลย์

ในด้านอุตสาหกรรม มีวิทยานิพนธ์ 12 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผู้รับสารในแง่ของพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร การเปิดรับ ทศนคติและความพึงพอใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรม

กลุ่มแรก มีวิทยานิพนธ์จำนวน 8 เรื่อง ศึกษาถึงเรื่องดังกล่าว

- บริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุด โดย พรพิมล เฉลิมพลาอนุภาพ พ.ศ.2535
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดย สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ พ.ศ.2538
- อนุกรมมาตรฐาน มอก. -ISO 9000 โดยพรรณเพ็ญ ้วยเจริญ พ.ศ.2539

- การอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุมโดย ชลดา ทองสุนอก พ.ศ.2540
- การป้องกันยาเสพติดของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดย บายูร ชิวหากาญจน์
- การแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศ และกลิ่นเหม็น โดย สุนทรี ธาราธิคุณ
- ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ โดย พิชดา เตรียมชัยศรี พ.ศ.2522
- ข้อมูลข่าวสารจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมของสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมโดย ลัดดาวัลย์ วัฒนเสถียร พ.ศ.2543

กลุ่ม 2 มีวิทยานิพนธ์จำนวน 4 เรื่อง ศึกษาในเรื่องของความพึงพอใจขวัญและกำลังใจของการทำงานในองค์กรต่างๆ ได้แก่

- พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดย วิญญูลี สุทธิวิเศษ พ.ศ.2540
- อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์โดย มยุรี น่วมพิพัฒน์ พ.ศ.2540
- พนักงานในบริษัทด้านโทรคมนาคมที่มีสาขาในต่างจังหวัด โดย พิมพาภรณ์ สมเกียรติวิระ
- พนักงานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไทย โดย โชติหทัย นพวงศ์ พ.ศ.2542

สรุปว่าในหัวเรื่องนี้ ไม่มีใครศึกษาในด้านของผู้ส่งสาร เนื้อหาและผลของการสื่อสารเลย มีเฉพาะด้านสื่อและช่องทางการสื่อสาร และส่วนใหญ่ศึกษาผู้รับสาร พื้นที่ที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นในเขตกรุงเทพ และชุมชนใหญ่ๆ

7. การสื่อสารกับวัฒนธรรม

จำนวนองค์ความรู้ในหัวข้อนี้พบว่ามีจำนวน 1 รายการเป็นวิทยานิพนธ์ 9 เรื่อง งานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

7.1 ในแง่ของผู้ส่งสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม มีวิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง ในสาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ พ.ศ.2541 เรื่องแรก "การสื่อสารความเป็นไทยของบริษัทการบินไทย จำกัด" เขียนโดย ชนาธิป ไสมะเกษตริณ และเรื่อง "บทบาททางการสื่อสารของผู้นำความคิดที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา" เขียนโดย สายธาร เทวอักษร สุธีรา เผ่าโภคสถิตย์ จากคณะวารสารศาสตร์ได้ศึกษา ผู้ส่งสารในเรื่องของสื่อต่างๆ เรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญเกี่ยวกับบทบาทของ สื่อบุคคล สื่อประเพณีและสื่อมวลชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญ เกาะเกร็ด ปากลัดและบางกระดี" ใน พ.ศ. 2537

7.2 ในแง่ของสื่อหรือช่องทางในการสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม มีวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง และงานวิจัย 1 เรื่อง ดังนี้

ในแง่ของ ช่องทางการสื่อสาร "พรพิมล เสนะวงศ์" พ.ศ.2541 ได้ทำงานวิจัยศึกษา ภาษาอังกฤษในแง่ที่เป็นการช่องทางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทย

ส่วนในเรื่องของ สื่อ เพื่อการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น มีวิทยานิพนธ์ 5 เรื่อง ดังนี้ สมยศ สิงห์คำ ในพ.ศ.2533 ทำวิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "สภาพความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับสื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด" ที่ คณะวารสารศาสตร์ วรรณฯ สุชาติสุธาธรรม ได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทและผลกระทบของโทรทัศน์ที่มีต่อความคิดเห็นการได้รับความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย และการตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย" ในพ.ศ.2539 มีการศึกษาในเรื่องของบทบาทสื่อพื้นบ้านอีก 2 เรื่อง ในพ.ศ.2539 มีวิทยานิพนธ์สาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ เรื่องแรก พรพิไล เทพคำ เขียนเรื่อง "เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมืองช่วง ม.ค. - ธ.ค. 2537" และ นิทรพร ทิพา เขียนเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงพื้นบ้านหมอลำ เพื่อการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม"

7.3 ในแง่ของผู้รับสาร นั้นมีวิทยานิพนธ์ 2 เรื่อง ผู้รับสารเป็นนักเรียนและนักศึกษา ดังนี้ วิทยานิพนธ์ของคณะวารสารศาสตร์ ในพ.ศ.2540 เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับการรับรู้ข่าวสารวัฒนธรรมไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกทม." เขียนโดย อลงกรณ์ ปริวุฒิพงศ์ และ เสน่ห์ นครสันติภาพ ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา"

สรุปว่า ในหัวข้อ การสื่อสารกับวัฒนธรรม ยังมีการศึกษาไม่มากเพียง 11 เรื่อง และส่วนใหญ่เกินครึ่ง 6 จาก 10 นั้นศึกษาในแง่ของตัวสื่อ หรือช่องทางการสื่อสาร มากกว่าผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และส่วนใหญ่ศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัด ไม่มีการศึกษาในด้าน เนื้อหาและผลของการสื่อสาร

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนองค์ความรู้จำแนกตามการพัฒนาในด้านต่างๆ

หัวเรื่อง (แยกตามทฤษฎีการสื่อสาร)	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
1. การสื่อสารกับการเกษตร					
ผู้ส่งสาร	17	-	-	-	17
เนื้อหาสาร	2	-	-	-	2
ช่องทางการสื่อสาร	13	-	6	2	21
ผู้รับสาร	28	2	-	-	30
ผลของการสื่อสาร	5	-	-	-	5
รวม	65	2	6	2	75
2. การสื่อสารกับสาธารณสุข					
ผู้ส่งสาร	1	1	-	-	2
เนื้อหาสาร	5	-	-	-	5
ช่องทางการสื่อสาร	33	4	-	-	37
ผู้รับสาร	22	1	-	-	23
ผลของการสื่อสาร	5	1	-	-	6
รวม	66	7	-	-	73
3. การสื่อสารกับสังคม					
ผู้ส่งสาร	3	-	-	-	3
เนื้อหาสาร	4	-	-	-	4
ช่องทางการสื่อสาร	17	5	4	2	28
ผู้รับสาร	9	-	-	-	9
ผลของการสื่อสาร	3	-	-	-	3
รวม	36	5	4	2	47

หัวเรื่อง (แยกตามทฤษฎีการสื่อสาร)	วิทยานิพนธ์	งานวิจัย	หนังสือ	เอกสารสัมมนา	รวม
4. การสื่อสารกับการเมือง					
ผู้ส่งสาร	1	-	-	-	1
เนื้อหาสาร	1	-	-	-	1
ช่องทางการสื่อสาร	12	1	-	-	13
ผู้รับสาร	27	-	-	-	27
รวม	41	-	-	-	42
5. การสื่อสารกับการศึกษา					
ผู้ส่งสาร	17	-	-	-	4
ช่องทางการสื่อสาร	11	-	-	-	11
ผู้รับสาร	6	1	-	-	7
รวม	21	1	-	-	22
6. การสื่อสารกับสาธารณสุข					
ช่องทางการสื่อสาร	4	-	-	-	4
ผู้รับสาร	16	1	-	-	17
รวม	20	1	-	-	21
7. การสื่อสารกับวัฒนธรรม					
ผู้ส่งสาร	3	-	-	-	3
ช่องทางการสื่อสาร	5	1	-	-	6
ผู้รับสาร	2	-	-	-	2
รวม	10	1	-	-	11

จากตารางที่ นี้สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้แยกตามหัวเรื่อง การสื่อสารด้านต่างๆ นั้น หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ การสื่อสารกับการเกษตร รองลงมาคือ การสื่อสารกับสาธารณสุขและการสื่อสารกับสังคม องค์ประกอบสื่อสารที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ รองลงมาคือ ด้านผู้รับสาร และผู้ส่งสาร ตามลำดับ องค์ความรู้ที่มีผู้ศึกษาน้อย คือ เนื้อหาสารและผลของการสื่อสาร

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาและสถานการณ์ขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการศึกษาในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการและจำนวนขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาในประเทศไทย จากเริ่มต้นจนถึง พ.ศ.2543

โดยผู้วิจัยจะได้นำเสนอสรุปผลของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พัฒนาการของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย

ส่วนที่ 2 สถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2506 ถึง พ.ศ.2543 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วง 1 พ.ศ.2506 – 2519

ช่วง 2 พ.ศ.2520 – 2529

ช่วง 3 พ.ศ.2530 – 2534

ช่วง 4 พ.ศ.2535 – 2539

ช่วง 5 พ.ศ.2540 – 2543

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามกรอบแนวทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์

โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. วิเคราะห์ตามแบบจำลองการสื่อสาร SMARE
2. วิเคราะห์ตามทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรรม KAP
3. วิเคราะห์ตามแนวคิด เรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนา
ด้านต่างๆ ได้แก่ การเกษตร การศึกษา สาธารณสุข การเมือง
สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

โดยจะนำเสนอในรายละเอียดของแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พัฒนาการของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาในประเทศไทย

การศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ หรือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนา นี้ ในช่วงแรกๆ เป็นสาขาวิชาที่ได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ จากองค์การ UNESCO เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคณะนิเทศศาสตร์ จึงได้ทำการเปิดสอนสาขาวิชานี้เป็นแห่งแรก ตั้งแต่ พ.ศ.2521 ในระดับปริญญาโท โดยมุ่งสอนเกี่ยวกับทฤษฎีและการวิจัยด้านนิเทศศาสตร์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ต่อมา พ.ศ.2525 จึงมีการเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ในระดับปริญญาโท โดยเปิดเป็นกลุ่มวิชา สื่อสารพัฒนาการ ในสาขาวิชา สื่อสารมวลชน

ส่วนที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ.2535 ในคณะเกษตร ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและสื่อสาร ได้วางโครงการเปิดสอนในระดับปริญญาโท สาขาการสื่อสารและการพัฒนา เป็นหลักสูตรนานาชาติ โดยเริ่มเปิดสอนใน พ.ศ.2542 นับเป็นหลักสูตรเดียวที่เปิดสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ

ในด้านมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น มีแห่งเดียวที่เปิดสอนสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คือที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2540 และมีการปรับปรุงใน พ.ศ.2544 เป็นกลุ่มวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในหลักสูตรปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์

ส่วนในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เปิดเป็นรายวิชาในมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันราชภัฏ ที่มีการเรียนการสอนในสาขานิเทศศาสตร์ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด

แนวโน้มของการศึกษาในด้านนิเทศศาสตร์พัฒนาการนี้ การขยายตัวน่าจะมีไม่มากนักหากจะเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ในสาขานิเทศศาสตร์ แต่ก็ยังคงมีการเปิดสอนอยู่ต่อไปเรื่อยๆ ตราบใดที่ประเทศยังต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ สาขาวิชานี้ก็ยังมีประโยชน์ในการเสริมสร้างบุคคลากรเข้าไปทำงานในด้านการสื่อสารและการพัฒนาต่อไป

ส่วนที่ 2 สถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย ได้แบ่งการวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ออกเป็น 5 ช่วง และในแต่ละช่วงได้แยกเนื้อเรื่องขององค์ความรู้ออกตามหัวเรื่องต่างๆ และยังแยกตามลักษณะของสิ่งพิมพ์ด้วย ดังนี้

ช่วง 1 พ.ศ. 2506 – 2519 โดยนับตั้งแต่มีวิทยานิพนธ์เรื่องแรกที่ศึกษาเรื่องของสื่อวิทยุกับชาวชนบทใน พ.ศ.2506 ในช่วงนี้มีจำนวนองค์ความรู้ค่อนข้างน้อยเพียง 8 เรื่อง โดยหัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ "วิทยุ - สื่อเพื่อการพัฒนา" รองลงมาคือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการ

วางแผนครอบครัวและอันดับที่ 3 หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนา" จากการศึกษาพบว่าในช่วงปี 2500 กว่าๆ ถึง พ.ศ.2520 นั้น สื่อวิทยุยังมีอิทธิพลมากต่อผู้รับสารส่วนใหญ่ และเรื่องของการใช้สื่อกับการวางแผนครอบครัว ก็ยังได้รับความสนใจอยู่มากในช่วงนี้

ช่วง 2 พ.ศ. 2520 – 2529 ช่วงนี้เป็นช่วงที่วิชาการในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการเริ่มเปิดตัวในสังคมไทยและแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ แพร่หลายในสังคมไทย ทำให้เอกสารที่เป็นองค์ความรู้มีจำนวนถึง 113 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์มากถึง 87 เล่ม หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" รองลงมาคือ "วิทยุ – สื่อเพื่อการพัฒนา" อันดับที่ 3 มีถึง 4 หัวเรื่อง คือ "การสื่อสารกับสาธารณสุข" "การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว" "การสื่อสารกับชนบท" และ "การสื่อสารกับการพัฒนา" สื่อที่มีความสำคัญยังคงเป็น สื่อวิทยุ และสื่อบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ต่างๆ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาในพื้นที่ชนบท

ช่วง 3 พ.ศ. 2530 – 2534 จำนวนองค์ความรู้ในช่วงนี้เริ่มขยายตัวมากขึ้นจึงมีเอกสารหลากหลายลักษณะรวมมีจำนวนทั้งหมด 144 เรื่องเป็นวิทยานิพนธ์ถึง 121 เล่ม หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ เรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" รองลงมาคือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" อันดับที่ 3 คือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนา" และเริ่มมีการศึกษาในเรื่อง โรคเอดส์ เป็นเล่มแรกตั้งแต่ พ.ศ.2531 ส่วนหัวเรื่องเดิมๆ เช่น การสื่อสารกับการวางแผนครอบครัว มีผู้ศึกษาลดน้อยลง งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นเชิงปริมาณด้วยการสำรวจ และยังคงเน้นในพื้นที่ชนบท

ช่วง 4 พ.ศ. 2535 – 2539 ในช่วงนี้แม้จะเป็นช่วงเวลาเพียง 5 ปี แต่องค์ความรู้ในสาขานิเทศศาสตร์ มีความหลากหลายมากขึ้นเรื่อยๆ มีจำนวนเอกสารทั้งหมด 101 เรื่อง วิทยานิพนธ์ยังคงมีมากที่สุดถึง 88 เรื่อง หัวเรื่องที่มีเอกสารมากที่สุดคือ เรื่อง "การสื่อสารกับสาธารณสุข" โดยเฉพาะเรื่องที่มาแรงคือ โรคเอดส์ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า โรค หรือ วิชาการอื่นๆ ในด้านสาธารณสุข อันดับที่ 2 คือ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งแวดล้อม" ตามกระแสที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมในช่วง พ.ศ. นี้ อันดับ 3 คือ หัวเรื่อง "สิ่งพิมพ์ – สื่อเพื่อการพัฒนา" เป็นกระแสที่ให้ความสนใจกับสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารมากยิ่งขึ้นกว่ายุคที่ผ่านมา ความหลากหลายของหัวเรื่องต่างๆ มีมากขึ้นเช่น หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" สังคมให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้น รวมทั้งความสนใจในเทคโนโลยีใหม่ จึงเริ่มมีการศึกษา สื่ออินเตอร์เน็ตมากขึ้น ในขณะที่ หัวเรื่อง "การสื่อสารกับการเกษตร" มีผู้สนใจศึกษาน้อยลง แม้แนวคิดด้านการเกษตรนั้นจะยังคงสำคัญยิ่งในสังคมไทยก็ตาม

ช่วง 5 พ.ศ. 2540 – 2543 ช่วงนี้การศึกษาในสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการมีการขยายตัวมาก และเปิดสอนในหลายสถาบัน ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ จึงทำให้มีเอกสารที่เป็นองค์

ความรู้ทั้งหมดถึง 230 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์มากที่สุดจำนวน 220 เรื่อง หัวเรื่องที่มีเอกสารมากที่สุดคือ "การสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน" รองลงมาคือ "การสื่อสารกับการเมือง" ซึ่งในช่วงนี้มีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และมีการปฏิรูปการเมืองหลายๆ อย่าง ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ "การสื่อสารกับสาธารณสุข" โดยเฉพาะโรคเอดส์นั้น มีผู้สนใจศึกษามากขึ้นๆ หัวเรื่องอื่นๆ เช่น "ด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต" ก็มีกระแสมาแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้นเป็นเรื่อง "การสื่อสารกับสิ่งเสพติด" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบันคือ เรื่อง ยาบ้า ส่วนหัวเรื่องอื่นๆ ที่สะท้อนสังคมคือ เรื่องของการพัฒนาองค์กร และเรื่องของการทำงานและแรงงาน ที่มีผู้สนใจศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

หากสรุปจากจำนวนองค์ความรู้ทั้งหมดในช่วง พ.ศ.2506 – 2543 จะพบว่า มีจำนวนทั้ง 596 เรื่อง วิทยานิพนธ์มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 88.3 หรือ จำนวน 526 เรื่อง หัวเรื่องที่มีจำนวนองค์ความรู้มากที่สุดคือ "การสื่อสารกับการเกษตร" รองลงมาคือ "การสื่อสารกับสาธารณสุข" และ "การสื่อสารกับการเมือง" ตามลำดับ ช่วงที่มีเอกสารมากที่สุดคือ ช่วงที่ 5 พ.ศ. 2540 – 2543 รองลงมาคือ ช่วงที่ 3 พ.ศ.2530 – 2539 และช่วงที่ 2 พ.ศ.2520 – 2529 ตามลำดับ ในเรื่องของสื่อในช่วงที่ 1 และ 2 สื่อวิทยุจะมาแรง ต่อมาในช่วงที่ 3 – 5 สื่อ โทรทัศน์ และ สิ่งพิมพ์ มีผู้สนใจศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตลอดมาจนในยุคหลังๆ จึงเริ่มมีสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์

โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

3.1 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามแบบจำลองการสื่อสาร SMCRE

ในกลุ่ม S หรือผู้ส่งสาร นั้นมีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 41 เรื่อง กลุ่มผู้ส่งสารที่มีการศึกษามากที่สุดคือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ในกลุ่ม M หรือเนื้อหาสาร นั้นมีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 33 เรื่อง สื่อที่มีการศึกษาเนื้อหาสารมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ และส่วนใหญศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออื่นๆ

ในกลุ่ม C หรือช่องทางการสื่อสาร นั้นมีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 221 เรื่อง เรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ยุทธวิธีการสื่อสาร

ในกลุ่ม R หรือผู้รับสาร นั้นมีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 252 เรื่อง กลุ่มผู้รับสารที่มีการศึกษามากที่สุด คือ กลุ่มประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ในกลุ่ม E หรือผลของการสื่อสาร นั้นมีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 36 เรื่อง ผลของการสื่อสารที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านการสื่อสารและการเผยแพร่ความรู้

เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 กลุ่มในแบบจำลอง SMCRE แล้วจะพบว่า จำนวนองค์ความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการนั้น เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสารแล้ว กลุ่มผู้รับสารหรือ R มีการศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 43 รองลงมาคือ กลุ่มช่องทางการสื่อสารหรือ C ร้อยละ 38 ห่างจากอันดับที่ 3 คือผู้ส่งสารหรือ S ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 7 ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ศึกษาร้อยละ 90.3 เป็นวิทยานิพนธ์

3.2 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรรม KAP

ได้จำแนกตามกลุ่มที่มีการศึกษาได้ 6 กลุ่มดังนี้

กลุ่ม K หรือ ความรู้ มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 61 เรื่อง ความรู้ที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านสาธารณสุข

กลุ่ม A หรือ ทักษะคนดี มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 25 เรื่อง ทักษะคนดีที่เกี่ยวกับเรื่องงานการเกษตร มีการศึกษามากที่สุด

กลุ่ม KA หรือ ความรู้กับทักษะคนดี มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 37 เรื่อง เรื่องที่มีการศึกษามากที่สุดคือ ด้านสื่อต่างๆ

กลุ่ม KP หรือ ความรู้กับพฤติกรรม มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 123 เรื่อง ด้านที่ศึกษามากที่สุดคือ การพัฒนาในด้านต่างๆ

กลุ่ม AP หรือ ทักษะคนดีกับพฤติกรรม มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 18 เรื่อง ด้านที่มีการศึกษามากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงาน สื่อต่างๆ และด้านการเกษตร

กลุ่ม KAP หรือ ความรู้ ทักษะคนดีและพฤติกรรม มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 88 เรื่อง ด้านที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ด้านการเมือง

เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มที่ศึกษาตามทฤษฎีนวัตกรรม KAP ทั้งหมดจะพบว่า กลุ่ม KA หรือ ความรู้กับพฤติกรรมนั้น มีการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่ม KAP ความรู้ ทักษะคนดีและพฤติกรรม ร้อยละ 25 และอันดับที่ 3 คือ กลุ่ม K หรือ ความรู้ ร้อยละ 17 เอกสารที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 94.3 เป็นวิทยานิพนธ์ ข้อสังเกต คือ กลุ่ม P อย่างเดียวไม่มีการศึกษาในด้านนี้เลย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเรื่อง บทบาทของสื่อสารต่อการพัฒนา
ด้านต่างๆ ในกลุ่มการพัฒนาแต่ละกลุ่ม ได้ใช้ทฤษฎี SMCRE มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์
จำนวนองค์ความรู้

การสื่อสารกับการเกษตร มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 75 เรื่อง กลุ่มผู้รับสารมีการศึกษามากที่สุด

การสื่อสารกับสาธารณสุข มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 73 เรื่อง มีการศึกษาในกลุ่ม ช่องทางการสื่อสาร มากที่สุด

การสื่อสารกับสังคม มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 47 เรื่อง มีการศึกษาในกลุ่ม ช่องทางการสื่อสารมากที่สุด

การสื่อสารกับการเมือง มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 42 เรื่อง มีการศึกษาในกลุ่มผู้รับสารมากที่สุด

การสื่อสารกับการศึกษา มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 22 เรื่อง มีการศึกษามากที่สุดในกลุ่ม ช่องทางการสื่อสาร

การสื่อสารกับเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม มีจำนวนเอกสารทั้งหมด 21 เรื่อง มีการศึกษามากที่สุดในกลุ่ม ผู้รับสาร

การสื่อสารกับวัฒนธรรม มีจำนวนเอกสารที่ศึกษาทั้งหมด 11 เรื่อง มีการศึกษาในกลุ่ม ช่องทางการสื่อสารมากที่สุด

ในกลุ่มการพัฒนาในด้านต่างๆ ก็พบว่า "การสื่อสารกับการเกษตร" มีการศึกษามากที่สุดโดยเฉพาะในช่วงแรกๆ ของสาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ รองลงมาคือ การสื่อสารกับสาธารณสุข และการสื่อสารกับสังคม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ในเรื่องพัฒนาการของการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ นั้น เกิดขึ้นจากความต้องการจากภาครัฐ ในด้านของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นสาขาวิชานี้จึงเติบโตในมหาวิทยาลัยของรัฐมากกว่าในมหาวิทยาลัยเอกชน และเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ ไม่มุ่งในเชิงธุรกิจ จึงทำให้ไม่มีการขยายตัวในมหาวิทยาลัยเอกชน แม้แต่ในสถาบันราชภัฏก็เป็นเพียงรายวิชาเท่านั้น ทั้งๆที่น่าจะเปิดสอนได้เพราะเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยเฉพาะในชนบทต่างๆ นั้นยังควรต้องพัฒนาอีกหลายๆ ด้าน

ส่วนที่ 2 ในเรื่องสถานภาพขององค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทยจากผลการศึกษา นั้นจะเห็นได้ว่า

1. จำนวนขององค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงต่างๆ นับตั้งแต่ พ.ศ.2506 นั้นส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์เป็นจำนวนมาก นับเป็นผลิตผลทางวิชาการและแหล่งผลิตองค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการที่สำคัญ ดังนั้นสถานภาพของจำนวนองค์ความรู้จะขยายตัวได้มากหรือน้อย จึงมักจะขึ้นอยู่กับ การขยายตัวของ การรับผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาโท โดยผลงานวิชาการที่ผลิตโดยนักวิชาการ เช่น อาจารย์นั้นมีจำนวนน้อยมาก

ดังนั้น ช่วงที่ 5 พ.ศ.2540 –2543 แม้จะเพียง 4 ปี แต่มีจำนวนเอกสารที่เป็นองค์ความรู้มากที่สุด เนื่องจากช่วงนี้มีการเปิดสอนเพิ่มขึ้นที่มหาวิทยาลัยอื่นๆ และการเปิดสอนในภาคนอกเวลาราชการ ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เรื่องที่ศึกษาในแต่ละช่วงเวลา สะท้อนสภาพของปัญหาสำคัญในสังคมไทย ดังเช่น ในช่วงแรกๆ พ.ศ.2520 กว่าจนถึงช่วงต้นๆ พ.ศ.2530 หัวเรื่องที่มีการศึกษามากๆ จะมีด้าน การวางแผนครอบครัว ด้านการเกษตร และด้านสาธารณสุขต่างๆ ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2531 เป็นต้นมาจะมีการศึกษาในด้านโรคเอดส์ ด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงหลังๆ พ.ศ.2535 – 2540 กว่าๆ หัวเรื่องด้านการวางแผนครอบครัวจะไม่มีใครศึกษาเลย ส่วนด้านการเกษตรจะลดน้อยลง แต่ด้านสาธารณสุขนั้นยังคงมีอยู่เรื่อยๆ แต่สะท้อนสภาพเช่น ด้านโรคเอดส์ ด้านยาเสพติด เช่น ยาบ้า มากยิ่งขึ้น ในช่วงหลังๆ มีเรื่องของการพัฒนาชุมชน ซึ่งมาจากแนวคิดในเรื่อง การส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง จึงทำให้ความสนใจในการศึกษาปัญหาของชุมชนมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้นยังมีด้าน การพัฒนาองค์กร ด้านการทำงานและแรงงาน ซึ่งสะท้อนปัญหาของสังคมเมืองและอุตสาหกรรมมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาด้านเทคโนโลยีใหม่ทางการสื่อสาร เช่น ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต ด้านต่างๆ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์จำนวนองค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์

1. ในกลุ่มองค์ความรู้ที่ศึกษาตามแบบจำลอง SMCRE นั้น จากผลการวิจัยในกลุ่มผู้รับสารมีจำนวนที่ศึกษามากที่สุด และรองลงมาคือ ด้านสื่อหรือช่องทางการสื่อสารนั้น เพราะการศึกษาทางนิเทศศาสตร์พัฒนามักจะเน้นที่ผู้รับสาร และวิธีการสื่อสาร หรือ C ตามแนวความคิดในการเผยแพร่ข่าวสารของทฤษฎีสำคัญทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในขณะที่ด้าน M หรือ เนื้อหาสาร นั้นมีการศึกษาไว้น้อยมาก

2. การวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารนวัตกรรม KAP นั้นจะพบว่า เมื่อดูตามกลุ่มที่ศึกษา ตามตัวแปรต่างๆทั้ง 3 กลุ่มหรือ KA หรือ P นั้นพบว่า การศึกษาด้าน P หรือ พฤติกรรม เพียงอย่างเดียวที่ไม่มีการศึกษาเลย ในขณะที่ด้าน K หรือ ด้าน A ก็ยังมีการศึกษาบ้างแม้ด้าน A จะไม่มากแต่ด้าน K ค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากด้าน P หรือ พฤติกรรม หรือการปฏิบัติ นั้น จะเกิดขึ้นได้จะต้องเป็นผลจากการได้รับความรู้ หรือมีทัศนคติในเรื่องต่างๆก่อน การปฏิบัติจึงจะเกิดขึ้น ตัวแปรตัวนี้คือ P จึงไม่อาจศึกษาตัวเดียวได้ ในขณะที่ตัวแปรด้าน KP คือ ความรู้และพฤติกรรม มีการศึกษาเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เพราะเป็นกลุ่มตัวแปรที่เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนในอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นจึงมีผู้ศึกษามากกว่า KAP ซึ่งมีครบทั้ง 3 ตัวแปร คือ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งจะมีความซับซ้อนในการศึกษามากกว่า

3. การวิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่อง บทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้น ผลจากการวิจัยจะพบว่า ด้านการศึกษากับการเกษตร มีการศึกษามากที่สุด แต่ก็ใกล้เคียงกับด้านการสื่อสารสาธารณสุข ซึ่งด้านเกษตรนั้นจะมีการศึกษามากในช่วงแรกๆ แต่จะลดลงในช่วงหลังๆ ส่วนด้านสาธารณสุขมีผู้สนใจศึกษาอยู่ตลอดเวลา ในจำนวนที่มารองๆลงมา เมื่อรวมทั้งหมดแล้วจึงอยู่ในอันดับที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนั้น ในด้านต่างๆ ที่ศึกษายังพบว่า มีการศึกษามากที่สุดในด้านผู้รับสารและช่องทางการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการเผยแพร่ข่าวสาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. น่าจะศึกษาเจาะลึกในหัวข้อด้านต่างๆ ของนิเทศศาสตร์พัฒนาการ เช่น ด้านการเผยแพร่ข่าวสาร ว่าสอดคล้องกับสังคมไทยหรือไม่
2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรนำทฤษฎีใหม่ๆ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาย้อนไปในอดีต ผลงานต่างๆ ยังคงใช้ทฤษฎีเก่า จึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีดั้งเดิมมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์
3. ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยานิพนธ์ของสถาบันต่างๆ แต่ละแห่ง แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

บรรณานุกรม

1. กาญจนา แก้วเทพ. การสื่อสารเพื่อชุมชน : แนวคิดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.
2. เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2540.
3. นิเทศศาสตร์, คณะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์ พัฒนาการ (พ.ศ.2539) และ 2544.
4. รุรกิจบัณฑิตย์, มหาวิทยาลัย. หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. พ.ศ. 2544.
5. พีระ จิระโสภณ. "นิเทศศาสตร์พัฒนาการ : นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ". วารสารนิสิตศึกษา. ฉบับพิเศษ 26 มีนาคม 2521:7
6. ยุกต เบ็ญจรงค์กิจ. "การใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ: ทฤษฎีงานวิจัยและข้อเสนอต่อการศึกษานิเทศศาสตร์พัฒนาการ". วารสารนิเทศศาสตร์. ปีที่ 6 (สิงหาคม 2528) ,33 – 38
7. _____ "แนวโน้มการวิจัยทางนิเทศศาสตร์พัฒนาการในประเทศไทย". วารสารนิเทศศาสตร์. ปีที่ 7 ฉบับประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2529. หน้า 56 – 65.
8. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หลักสูตรวารสารศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน ปรับปรุงปีการศึกษา 2534.
9. ศิริชัย ศิริกายะ. สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2544.
10. เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
11. Kasetsart University. Faculty of Agriculture. Department of Agricultural Extension & Communication. International program for Master of Science in Development Communication from Development Communication Homepage. July 2001.
12. Jayaweera , Neville and Amungama, Sarathed. Rethinking development communication Singapore Amic, C1987.264 P.
13. Lasswell, Horold D. "The Structure and Function of Communication in society in The Process and Effect of Mass Communication by Wilbur Schram and Donald F. Roberts (eds) Urbana, III: University of Illinois Press, 1971.
14. Melkote , Srinivas R. Communication for development in the third world, theory and

- practice. New Delhi : Sage Publications, C1991.
15. Moemeks ,Andrew A. ed.Communicating for development : a new Pan – disciplinary perspective .New York: State university of New York press, C1994.
  16. Mowlana , Hamid and Louis J. Wilson The passing of modernity : communication and the Transformation of society. New York: Longman ,C1990.
  17. nair and White ed. Perspectives on development communication.New Delhi : Sage Publication, C1993.
  18. Rogers ,Everett and Shoemaker, Floyd F. Communication of Innovations : A cross – Cultural Approach. New York: The Free Press, 1971.
  19. Teheranian, Hakimzadeh and Vidale ed. Communications policy for national development : a comparative perspective.London:Routledge & Kegan Paul, C1977.